

Novosti

HRVATSKO KNJIŽNIČARSKO DRUŠTVO

Ožujak 1999.

Broj 12

ISSN 1331-808X

STALNO STRUČNO USAVRŠAVANJE

Statut Hrvatskoga knjižničarskog društva u čl. 6. navodi djelatnosti kojima Društvo ostvaruje svoje ciljeve u jedanaest točaka. Tu je sve rečeno dovoljno široko da se svaka moguća djelatnost može podvesti u date okvire. Teško da bi se izvan toga moglo još nešto naći.

Novi predsjednik Društva svoj rad treba sagledavati u navedenim okvirima, nadovezujući se na djelatnost svog prethodnika, ali i akceptirajući zahtjeve i imperitive vremena u kome djeluje u toj funkciji. Moj mandat pada u period završetka stoljeća, završetka jednog tisućljeća, u vrijeme kojim dominiraju sve veće i brže promjene. Svuda oko nas uveliko se govori i piše o pripremama za prelazak u novo razdoblje, a i na nama je da se što bolje pripremimo za to novo doba, osobito iz razloga što je bibliotekarska djelatnost više i jače nego ikad podložna učestalim promjenama koje zahtijevaju nova znanja, vještine i prilagodbe.

Uobičajeno je da se na početku mandata definira strategija i istaknu ona područja djelatnosti Društva kojima će se posvetiti veća pozornost i dati prednost pred ostalima. Naglasak u ovom dvogodišnjem razdoblju (od 1998. do 2000. godine) treba biti na: stalnom stručnom usavršavanju; suradnji i povezivanju na domaćem i međunarodnom planu; profesionalizaciji tajništva Društva

Dvogodišnje razdoblje kratak je period za velike pomake i značajne rezultate, no to je dovoljno vremena da se dosta toga pokrene, osmisli, provjeri i započne rješavati.

Stalno stručno usavršavanje vuče nam se godinama (od skupštine u Puli 1987. godine), iz čitavog niza objektivnih i subjektivnih razloga kao neostvaren ili bolje reći nedovršen zadatak. Danas, stvarno više nemamo vremena. Želimo li opstati kao struka moramo početi ozbiljno i sustavno raditi na našem obrazovanju i usavršavanju. Prvi korak je praćenje stručne literature, a ono ovisi o svakome od nas pojedinačno. Dosadašnja istraživanja pokazala su koliko se katastrofalno malo čita. Na žalost, čak ni iz-

danja Društva kao što su *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* ili *Novosti*. Tako da nas na području stalnog stručnog usavršavanja očekuje stvarno mnogo posla, od stvaranja navike praćenja literature, do koordinacije i institucionalizacije, stvaranja plana i programa te njihove realizacije, pa sve do iznalaženja kadrovskih, pravnih i financijskih okvira ovog zadatka.

Danas niti jedna knjižnica nije, niti može biti, otok sam za sebe. Potrebe i zahtjevi nas upućuju na suradnju i povezivanje, a današnje tehnologije to u punoj mjeri i omogućuju. Na unutarnjem planu Hrvatske neophodan je intenzivniji rad na tom području, a imajući u vidu našu svekoliku ekonomsku i društvenu situaciju, možemo reći da samo maksimalna suradnja i povezivanje mogu jamčiti širi, kvalitetniji i ekonomičniji rad i djelovanje u sadašnjim uvjetima.

Na međunarodnoj razini i nadalje ćemo biti aktivni sudionici europskih i svjetskih tokova, prenositi informacije i znanja u oba pravca da ne bismo zaostajali za razvijenim Zapadom.

U proteklom se vremenu nastojalo uključiti naše istaknute kolege u rad međunarodnih udruga i društava, tako da danas samo u okviru IFLA-inih komisija aktivno djeluje sedam naših predstavnika. U ovoj našoj besparici upitno je kako osigurati njihov daljnji rad u tim tijelima, s obzirom da je to vezano uz znatna materijalna sredstva. Naše sudjelovanje na različitim stručnim skupovima u svijetu povezano nas je s brojnim istaknutim stručnjacima, institucijama i društvima, s kojima smo uspostavili plodnu suradnju, poznanstva i prijateljstva i dovelo do toga da je naša zemlja ove godine domaćin čak dva skupa međunarodnog karaktera.

Rad Društva neprestalno se razvija i širi. HKD je danas udruga koju čini petnaest regionalnih društava. Stručni rad se odvija kroz kontinuirane aktivnosti dvadeset i četiri komisije. Tokom jedne godine Društvo je organizator ili suorganizator velikog broja stručnih skupova. U uskoj je suradnji i prepisci s međunarodnim organizacijama kao i knjižničarskim društvima

susjednih zemalja. Izdavačka djelatnost sve je veća i učestalija. Društvo svakim danom postaje sve više prava profesionalna udruga, čije mnogobrojne aktivnosti iziskuju kontinuiran rad, stalno prisustvo i zalaganje, što je teško održivo isključivo na dobrovoljnoj osnovi. Moja nastojanja idu za tim da se stalno uposli jedna osoba kao administrativna tajnica, a materijalno poslovanje povjeri registriranoj računovodstvenoj firmi

Pojedinac, bez obzira na funkciju, malo može učiniti – zajedno možemo mnogo više. Ovo je, dakle, poziv na suradnju i pomoć.

D. Stančin-Rošić

U ovom broju:

Stalno stručno usavršavanje

Razgovarali smo:
Franz Görner

Iz rada Društva

Iz regionalnih društava

Hrvatsko knjižnično vijeće

Ravnatelj NSK odgovara

Vijesti iz EBLIDAE

Međunarodna zbivanja

Iz knjižnica

Poslovnik o radu Povjerenstva za predlaganje dodjele zvanja višeg knjižničara i knjižničarskog savjetnika

Memorandum iz Rige

Skupovi, stipendije, predavanja

Osvrti

Novi naslovi

Knjižnica Opatovskog fakulteta
Biblioteka Opatovskog fakulteta
Biblioteka Opatovskog fakulteta

RAZGOVARALI SMO

Od 10. do 13. svibnja 1999. godine u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu održat će se 28. konferencija ABDOSa (Arbeitsgemeinschaft der Bibliotheken und Dokumentationsstellen der Ost-, Ostmittel- und Südosteuropaforschung), koju zajednički organiziraju Südosteuropa-Gesellschaft, ABDOS, Nacionalna i sveučilišna knjižnica i Hrvatsko knjižničarsko društvo, pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture. Tim smo povodom razgovarali s predsjednikom ABDOSa, gospodinom Franzom Görnerom, ravnateljem Slavističkog odjela Državne knjižnice u Berlinu. Pitanja su mu postavljena za vrijeme jednog od njegovih boravaka u Zagrebu u studenome 1998.

1. Predsjednik ste ABDOSa, organizacije koja je osnovana 1971. godine u drugačijim političkim, tehnološkim itd. prilikama. Možete li nam reći što se promijenilo u odnosima ABDOSa s knjižnicama u zemljama Istočne Europe nakon 1990?

Političke promjene u zemljama Srednje i Istočne Europe početkom devedesetih znatno su i trajno poboljšale odnos između ABDOSa i knjižnica u ovim zemljama. Dok su prije kontakti bili prvenstveno ograničeni na dopisivanje, a u komunističkim zemljama na veze s točno određenim pojedincima u određenim knjižnicama, početkom devedesetih javlja se mogućnost sveobuhvatne i slobodne razmjene misli kao i međusobnih posjeta.

Nakon što se srećom savjetovanje ABDOSa moglo održati u Sloveniji već 1987. godine, poslije 1990. godine nacionalne knjižnice u Bratislavi, Budimpešti i Pragu postaju domaćini i suorganizatori. Već je bilo organizirano i jedno savjetovanje, koje se trebalo održati u Skopju i Tirani, po dva dana u svakom gradu, no nije se održalo zbog ratnih zbivanja u Tirani koja su ubrzo uslijedila.

Bitna razlika u odnosu na vrijeme prije političkih promjena u Srednjoj i Istočnoj Europi jest i sama činjenica da danas ne komuniciraju neposredno samo ustanove već osobno kolege i kolege. Sloboda kretanja i sloboda mišljenja pojedinca bile su važne pretpostavke za uspješan rad ABDOSa, čiji jasan cilj od samog početka nije bio razvijanje novih teorija i radnih programa, već unapređivanje brze i nebirokratske pomoći u rješavanju stručnih svakodnevnih problema kao npr. pružanje stručnih informacija o vlastitom fondu ili fondu drugih knjižnica, nabava literature zamjenom, kopiranjem, i njeno slanje faksom ili elektroničkom poštom, hospitalizacije u knjižnicama s razvijenom tehnikom i suvremenim organizacijskim ustrojstvom ili razmjena stručnjaka kako bi se npr. pobliže upoznalo poslovanje, metode rada kao i odnos prema poslu u ustanova-

ma koje su partneri te tako zajednički moglo uspješno rješavati probleme.

2. U svibnju 1999. konferencija ABDOSa održat će se u Zagrebu. Koji su razlozi naveli upravu ABDOSa da se odluči za Zagreb?

Zagreb je za nas idealno mjesto održavanja konferencije. Grad bogat knjižnicama različitog tipa odnedavno ima i novu zgradu Nacionalne i sveučilišne knjižnice, kakvu po arhitektonskoj ljepoti, prostornoj funkcionalnosti, opremljenosti tehnikom i osobljem jedva da ima ravne. Veze između hrvatskih i srednjoeuropskih knjižnica i knjižničara postale su nakon uspostave Hrvatske kao samostalne države još jače. Za razliku od ovakvog povoljnog otvaranja na žalost su ranije veze s knjižnicama u nekim istočnim i jugoistočnim zemljama prekinute. ABDOS bi želio ovogodišnjom konferencijom između ostalog doprinijeti i ponovnoj uspostavi tih prekinutih kolegijalnih knjižničarskih veza.

3. Možete li nam reći nešto više o temi konferencije i što od nje očekujete?

Kao i prethodnih godina i ova bi konferencija trebala biti forum za razmjenu aktualnih mišljenja i informacija između knjižničara, dokumentalista, informacijskih posrednika i znanstvenika u području istraživanja Istočne, Srednjoistočne i Jugoistočne

Europe te služiti stručnom usavršavanju. Zato s jedne strane imamo kratke informacije u obliku usmenih predavanja s mogućnošću da se u diskusiji rasvijetle posebna pitanja, a za predviđeni zbornik preda opširniji prikaz. S druge pak strane imamo suvremeni prikaz glavnih tema koji se nalazi u prvom planu. Sudionici skupa trebali bi na što raznovrsniji način moći saznati o razvoju knjižničarstva u Srednjoj i Istočnoj Europi u vrijeme većih i trajnih političkih promjena, o položaju knjižničara u znanosti i društvu, o promjeni odnosa između nakladnika, knjižara i knjižnica pod utjecajem elektroničkog nakladništva. Pri tom je naravno Hrvatska kao zemlja u kojoj se skup odvija na prvom mjestu. Na našim godišnjim sastancima koji se uvijek održavaju u mjestima Srednje i Istočne Europe namjerno ostavljamo jedno slobodno jutro za informativni posjet ustanovama u području struke, kako bi svaki sudionik imao mogućnost osobno se upoznati sa stvarnim stanjem u zemlji.

4. S kojim se poteškoćama susreću slavistički knjižničari u Njemačkoj kad žele nabaviti građu iz zemalja Srednje Europe i posebno iz Hrvatske?

Nabava slavističke literature nije u Njemačkoj bez problema. Doduše postoje neke njemačke knjižare koje su se specijalizirale za uvoz iz pojedinih zemalja Istočne, Srednjoistočne i Jugoistočne Europe kao i neke strane specijalizirane knjižare koje nude svoje usluge, ali u njihovim ponudama naslovi nisu dovoljno popraćeni anotacijama, tako da je često teško odabrati pravu knjigu. Naročito je teško nabaviti pravu građu za studij književnosti tj. beletristiku. S jedne strane nacionalna bibliografija ne navodi baš svu knjižnu produkciju, jer kao što znamo svi nakladnici ne dostavljaju obvezni primjerak, a s druge je pak strane tržište preplavljeno lijepom književnošću. Posjeduje li uopće netko takvo stručno znanje, da iz svih slavenskih književnosti može odabrati takve naslove za jednu knjižnicu, koji mogu biti predmet istraživanja, koja, kao što je poznato, regionalno i vre-

menski uključuju najrazličitija učenja i pravce. Kada se prije dosta godina počelo više proučavati trivijalnu književnost, ustanovilo se da ona uopće nije ili je tek u tragovima zastupljena u fondovima knjižnica. Na neka aktualna pitanja kao pomoć pri izboru publikacija na slavenskim jezicima vrlo susretljivo je reagirala Slovačka nacionalna knjižnica. Što se tiče Hrvatske, nabava slavističke sekundarne li-

terature ne predstavlja poteškoće, ali nakladnici i knjižari bi trebali razmisliti o boljem pružanju informacija kako bi u inozemstvu uspješno prodavali beletristiku.

5. *Plaćaju li nakladnici u Njemačkoj porez na dodanu vrijednost na knjigu i na koji način država pomaže nakladnicima?*

Što se tiče Njemačke, na to je pitanje jako lagano odgovoriti: Država ne traži povećani porez na promet za tiskovine, već naprotiv ubire jedan smanjeni porez na dodanu vrijednost od 7%. Zato država i nema nikakvog razloga da ih financijski potpomaže.

Pitala A. Horvat; pitanja i odgovore prevela D. Živković

IZ RADA DRUŠTVA

31. SKUPŠTINA HRVATSKOGA KNJIŽNIČARSKOG DRUŠTVA

KORISNICI U 21. STOLJEĆU - IZAZOV ZA KNJIŽNIČARSKU STRUKU

Zadar, 7.-10.10.1998.

Organizacija 31. skupštine bila je povjerena Društvu knjižničara Zadar koje je i ponijelo najveći dio tereta organizacije skupa. Za mjesto održavanja skupštine odabran je hotelski kompleks Borik, a na raspolaganju su bile dvorane hotela Donat, Novi park i Barbara.

Tematski dio skupštine sastojao se od tri dijela: pozvanih izlaganja (dvoje domaćih i petero inozemnih stručnjaka), 40 izlaganja na posterima i rada 4 sekcije i 9 komisija HKD-a. Stručni dio odvijao se tijekom prva dva dana trajanja skupštine dok je posljednji, treći dan bio predviđen za raspravu i oblikovanje zaključaka tematskog dijela te održavanje izbornog dijela skupštine. Uz pozvana izlaganja kolega iz Njemačke, SAD-a i Velike Britanije, međunarodnom obilježju skupa doprinijelo je sudjelovanje gostiju iz Slovenije, Austrije i Švicarske.

Prvog dana stručnog dijela Skupštine pozvano izlaganje pod nazivom *Analiza istraživanja korisnika* održala je J. Lasić-Lazić (Filozofski fakultet u Zagrebu, Odsjek informacijskih znanosti), a potom je D. Kunštek prezentirala sadržaj rada *Oblikovanje bibliotečnih i informacijskih sustava po mjeri čovjeka* u ime odsutnog autora M. Linea iz Velike Britanije, poznatog stručnjaka za nacionalne knjižnice. Ostatak dana bio je predviđen za razgledavanje prvih 20 posteru uz mogućnost sudjelovanja u raspravi. Sekcija za narodne knjižnice održala je sastanak posvećen edukaciji korisnika, a Sekcija za specijalne knjižnice sastanak o obrazovanju korisnika specijalnih knjižnica. Sastale su se i Komisija za katalogizaciju i Komisija za glazbene knjižnice. Održani

su konstituirajući sastanci Komisije za međuknjižničnu posudbu i Komisije za muzejsko-galerijske knjižnice.

Drugog dana tematskog dijela skupštine održana su tri pozvana izlaganja. Izlaganje pod nazivom *Internet i pobrana* održala je E. Simon (Deutsches Bibliotheksinstitut - Berlin), K. Cveljo (Denton, Texas), priznati stručnjak za specijalne knjižnice, izlagala je na temu *Sve raznolikiji korisnici informacija predstavljaju za informacijske stručnjake sve veći izazov i izvor mogućnosti*, a M. Jokić prezentirala je rad I. M. Johnsona (Sveučilište Robert Gordon u Aberdeenu) pod nazivom *Bibliotekari i informirani korisnik: uloga knjižnične i informacijske znanosti u edukaciji za Informacijsko društvo*.

Nakon pozvanih izlaganja održano je preostalih 20 izlaganja na posterima popraćenih raspravom, a zatim se radilo u sekcijama i komisijama. Sekcija za školske knjižnice priredila je raspravu na temu *Poučavanje korisnika*, Sekcija za visokoškolske knjižnice radila je na izradi *Prijedloga programa obrazovanja korisnika visokoškolskih knjižnica*, a Komisija za automatizaciju održala je radionicu nazvanu *Korisnici i Internet*, uz prezentaciju web stranice Društva dostupne preko adrese <http://pubwww.srce.hr/hbd>. Komisija za upravljanje održala je okrugli stol o upravljanju u knjižnicama koji su vodili C. Rely

(ravnatelj Pestalozzi biblioteke - Zürich) te E. Simon i K. Cveljo (već spomenute autorice dvaju pozvanih izlaganja). Komisija za slobodan pristup informacijama i slobodu izražavanja održala je konstituirajući sastanak, Komisija za povijest knjige i knjižnica održala je sjednicu u Državnom arhivu u Zadru, a Komisija za izgradnju i opremu knjižnica održala je sastanak i priredila program rada za iduće dvogodišnje razdoblje.

Sumarni pregled izlaganja na posterima (40) pokazao je da su bili zastupljeni poster iz školskih (1), specijalnih (8), visokoškolskih (4) i narodnih knjižnica (16) te izlaganja na posterima iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice (11). Uočeno je da su se sva izlaganja na posterima kretala u okvirima zadane teme i to tako da je jedan dio izlaganja bio vezan uz istraživanja potreba i navika djece i učenika u korištenju knjižnica, drugi dio je prikazivao marketing i promotivnu aktivnost knjižnica, a treći dio izlaganja bavio se ulogom obrazovanog knjižničnog djelatnika kao posrednika između korisnika i knjižničnog resursa.

U sklopu radnog materijala skupštine objavljen je zbornik sažetaka izlaganja na posterima i rada u sekcijama i komisijama te prevedenih pozvanih izlaganja stranih stručnjaka i pozvanih izlaganja domaćih autora.

Od zanimljivosti izbornog dijela skupštine treba izdvojiti prihvaćanje

U Zagrebu je 17. srpnja 1998. godine preminula mr. Zorka Paradžik, voditeljica knjižnice Fakulteta za turizam i vanjsku trgovinu u Dubrovniku. Bila je aktivna članica Hrvatskoga knjižničarskog društva i predsjednica Društva bibliotekara Dubrovnik u dva mandata. Sudionica skupštine Društva u Dubrovniku 1989. godine sjećaju se njezine energije i truda koji je, kao predsjednica regionalnog društva domaćina, uložila u organizaciju same skupštine, ali i pratećih zbivanja te naročito njezine kolegijalnosti i velikodušnosti. Rođena 1949. godine u Iloku, Zorka Paradžik školovala se, živjela i radila u Osijeku i Dubrovniku. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu magistrirala je bibliotekarstvo 1994. godine. Objavila je niz stručnih radova i organizirala velik broj skupova, seminara i tečajeva namijenjenih trajnom stručnom usavršavanju knjižničara.

prijedloga Glavnog odbora o prijemu Knjižničarskog društva Medimurske županije kao 15. člana HKD-a. Na skupštini je sedmi put dodijeljena *Kukuljevićeva povelja* za životno djelo i prvi put nagrada *Eva Verona* za mlade diplomirane knjižničare.

Nakon prihvatanja razrješnice dosadašnjoj predsjednici Društva Dubravki Kunštek te Glavnom i Nadzornom odboru, za novu je predsjednicu predložena i izabrana Dubravka Stančin-Rošić. Nakon što su potvrđeni novi članovi Glavnog odbora: Zorka Renić, Marica Šapro-Ficović, Damjana Frančić, Nada Profozić, Suzana Deak, Danica Subašić, Katarina Koler, Jasminka Jagaćić-Borić, Silva Pavlinić, Branka Solina, Mirjana Puharić, Željko Čeč, Josica Petrović, Ivana Soljačić - Richter i Borivoj Radojčić, te Nadzornog odbora zaključen je rad 31. skupštine HKD-a u Zadru.

D. M. Gabriel

ZAKLJUČCI 31. SKUPŠTINE HKD-a

Komisija za zaključke u sastavu Dubravka Kunštek, Aleksandra Malnar, Ljubica Radman, Dijana Sabolović-Krajina, Dora Sečić, Dubravka Stančin-Rošić i Mirna Willer na temelju pozvanih izlaganja, izlaganja na posterima i rasprave u sekcijama i komisijama predložila je sljedeće zaključke:

1. Velik odaziv sudionika u raspravi o temi *Korisnici u 21. stoljeću* te raznovrsni i originalni prilozii pokazali su da hrvatska knjižničarska zajednica spremno dočekuje izazove neposredne budućnosti, tj. usmjerenje knjižnica na korisnike.
2. Primjena informacijske i telekomunikacijske tehnologije, koja je u stalnom usponu u hrvatskim knjižnicama, pridonosi uvelike kvaliteti usluga koje knjižnice pružaju korisnicima, ali zahtijeva više nego ikada prije, trajno obrazovanje knjižničnog osoblja za njihovu primjenu.
3. Suvremena korisnički orijentirana knjižnica zahtijeva od knjižničara da se stalno prilagođavaju svojim korisnicima, da se razvijaju i mijenjaju zajedno s njima, da proučavaju njihove interese i predviđaju njihove potrebe, te da sustavno rade na njihovoj edukaciji.
4. Mnoga kvalitetna izlaganja i diskusije sudionika pokazale su da su hrvatski knjižničari dosegli zamjetnu razinu stručnosti. S obzirom na postojeće potrebe zbog sve naglijeg razvoja knjižni-

čarstva ubuduće je potrebno institucionalizirati razne vidove dodatnog školovanja i permanentnog obrazovanja.

5. Programi školovanja i stalnog stručnog usavršavanja knjižničara moraju postati fleksibilniji i prilagodljiviji novim zahtjevima knjižnica i korisnika. Dobar primjer za takvo usmjerenje pružaju godišnji seminari i savjetovanja poput Proljetne škole školskih knjižničara ili skupa Arhivi, knjižnice, muzeji. Predlaže se već u 1999. godini održavanje seminara pod radnim naslovom Dani specijalnog knjižničarstva.
6. Predlaže se da navedeni subjekti nadležni za permanentno obrazovanje izrade usklađeni prijedlog programa za 1999./2000. godinu te da ga zajedno prosljede Hrvatskom knjižničnom vijeću na prihvatanje, što je preduvjet za osiguranje financijskih sredstava.

D. M. Gabriel

Zaključci 1. sjednice Glavnoga odbora održane u Zadru 9. listopada 1998.

1. Za potpredsjednice HKD-a izabrane su Ivana Soljačić-Richter iz ZKD-a i Branka Solina iz DK Slavonski Brod.
2. Sukladno čl. 8. Statuta Društva odlučeno je da Društvo zastupaju uz predsjednicu i obje potpredsjednice, koje su i potpisnice dokumentacije platnog prometa.
3. Potvrđeni su dosadašnji blagajnik Mate Šikić i tajnica Dunja Gabriel.
4. Članovi su obaviješteni da je za novu glavnu urednicu *Vjesnika bibliotekara Hrvatske* izabrana Tinka Katić iz NSK.

Zaključci 2. sjednice Glavnoga odbora održane u Zagrebu 25. veljače 1999.

1. Prihvaćen je zapisnik 1. konstituirajuće sjednice Glavnoga odbora i zaključci stručnoga dijela 31. skupštine u Zadru.
2. Nakon financijskog izvješća blagajnika Društva, jednoglasno je prihvaćen završni račun.
3. Prihvaćen je plan rada i financijski program za 1999. godinu.
4. Zaključeno je da se prva novčana sredstva koja pristignu od strane Ministarstva kulture, odmah usmjere na cjelokupnu isplatu novčane naknade dobitnicima *Kukuljevićeva povelja*.
5. Jednoglasno je prihvaćen prijedlog da se putem Izvršnog odbora

ispitaju zakonski okviri i mogućnosti osnivanja "zaklade" u svrhu dodjele novčanih nagrada članovima HKD-a.

6. Zaključeno je da je prijeko potrebno (putem Izvršnog odbora) osmisliti odlučan i djelotvoran nastup u angažiranju regionalnih društava na poticanju i poboljšanju distribucije izdanja HKD-a, zbog njihove ključne uloge u organiziranju permanentnog obrazovanja knjižničara.
7. Jednoglasno je prihvaćen izvještaj predsjednice Društva.
8. Glavni odbor je jednoglasno prihvatio osnivanje Komisije za muzejske i galerijske knjižnice, Komisije za međuknjižničnu posudbu, Komisije za slobodan pristup informacijama i slobodu izražavanja te Komisije za dječje knjižnice.
9. Prihvaćen je prijedlog Komisije za automatizaciju za organiziranje "međustrukovne" komisije arhiva, knjižnica i muzeja u sastavu M. Willer i B. Čaušević, koja bi provodila zaključke seminara "Arhivi, knjižnice i muzeji" i promovirala suradnju između triju djelatnosti.
10. Odlučeno je da se u *Novostima* objavljuju kratki pregledi rada komisija i sekcija, te izvješća sa Stručnoga odbora.
11. Prihvaćen je prijedlog Stručnoga odbora o osnivanju Tribine HKD-a na kojoj bi se predstavljali vrijedni radovi članova Društva (primjerice radnje sa stručnih ispita, rezultati projekata, rezultati istraživanja i sl.).
12. Prihvaća se prijedlog novoga uredništva *Vjesnika bibliotekara Hrvatske* da predsjednici komisija i sekcija u sklopu programa rada prihvate uređivanje pojedinih tematskih brojeva, kako bi se postigla tražena kvaliteta i periodicitet izlaženja.
13. Prihvaćen je prijedlog uredništva Web stranice da se zaključci Glavnoga odbora i izvještaji Stručnoga odbora objavljuju na mrežnoj stranici.
14. Odlučeno je da regionalna društva koja nemaju mogućnost izrade vlastite Web stranice, a žele objaviti nešto na mrežnoj stranici HKD-a mogu materijal poslati M. Willer ili D. Gabriel na el. adrese mwil@nsk.hr ili dgabriel@nsk.hr
15. Jednoglasno je prihvaćen prijedlog uredništva Društvenih izdanja u dogovoru sa Stručnim odborom da zbornici sadrže samo odabrane radove (isključivo prema preporuci Stručnoga odbora), čiji tekstovi

će se objavljivati u nakladničkom nizu HKD-a.

16. Zaključeno je da se na sjednice Glavnog odbora pozivaju i sva tri predstavnika HKDa u Hrvatskom knjižničnom vijeću (T. Aparac, D. Kunštek, I. Pehar). Na taj način Društvo će se djelotvornije uključiti u rad Vijeća i spriječiti zastoj u donošenju prijekle potrebnih standarda i pravilnika za knjižnično poslovanje.
17. Zaključeno je da se obavijeste predstavnici HKD-a koji su članovi IFLA-inih Komisija da će Izvršni odbor društva razmotriti njihove zamolbe za podmirenje troškova kotizacije, te ih realizirati u skladu s pristiglim novčanim sredstvima za rad Društva u 1999. upućenim od strane Ministarstva kulture. Za podmirenje troškova puta i boravka u Bangkoku sredstva će morati osigurati samostalno.
18. Većinom glasova prihvaćen je novi logotip HKD-a.
19. Glavni odbor podržao je posao na izradi adesaara članova HKD-a, unošenjem u bazu podataka koju je izradio R. Ravnić iz NSK-a za potrebe tajništva Društva.

D. M. Gabriel

■ Kukuljevićevu povelju, najviše priznanje u bibliotekarskoj struci, primili su: Tatjana Aparac-Jelušić (DK Zadar), Fila Bekavac-Lokmer (DK Rijeka), Aleksandra Horvat (ZKD), Anka Katić-Crnković (ZKD), Ljubica Radman (DK Slavonije i Baranje), Dora Sečić (ZKD), Danica Subašić (DK Like), Dubravka Stančin-Rošić (ZKD), Josip Stipanov (ZKD) i Mirjana Šokota (DK Zadar, posmrtno).

Čestitamo dobitnicima!

■ Na skupštini Društva u Zadru prvi je put dodijeljena nagrada "Eva Verona" za mlade knjižničare koji su pokazali posebno zalaganje u radu i promicanju knjižničarske struke. Nagrade su uručene Ljiljani Črnjar (DK Rijeka), Mihaeli Kovačić (DK Split), Mireli Mikić (ZKD), Korneliji Petr (DK Slavonije i Baranje) i Andreji Sinkovski (ZKD).

Čestitamo nagrađenima!

■ Na 1. sastanku Stručnog odbora HKD-a održanom 9. prosinca 1998. godine u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu doneseni su sljedeći zaključci:

1. Prihvaćena je preporuka Izvršnog odbora o aktivnosti i broju članova u komisijama (5-7 aktivnih članova te uključivanje ostalih kao dopisnih), učestalosti sastajanja (najmanje jednom godišnje) i

troškovima sudjelovanja u radu komisija (članovima izvan Zagreba putne troškove plaćaju regionalna društva koja delegiraju članove dok predsjednicima komisija/sekcija troškove plaća HKD).

2. Ustanovljene su promjene u sastavu Stručnog odbora nastale izborom novih predsjednika u sljedećim komisijama: Komisija za visokoškolske knjižnice - Edita Bačić, Komisija za glazbene knjižnice - Nada Bezić, Sekcija za narodne knjižnice i Komisije za narodne knjižnice - Ljiljana Sabljak i Komisija za povijest knjige i knjižnica - Juraj Lokmer. Davorka Laća, predsjednica Sekcije za narodne knjižnice u prethodnom mandatu najavila je reorganizaciju članstva Komisije za zavičajne zbirke. Također je predložila Stručnom odboru da prihvati osnivanje Komisije za dječje knjižnice u okviru Sekcije za narodne knjižnice. Stručni je odbor jednoglasno podržao prijedlog koji će se uputiti Glavnom odboru na usvajanje. Predsjednik Komisije za upravljanje Josip Stipanov stavio je svoj mandat na raspolaganje. Predsjednica Stručnog odbora zadužena je da s članovima Komisije razmotri obnovu članstva i izbor predsjednika. Također je ustanovljeno da je i dalje potrebno raditi na konstituiranju Komisije za bibliografiju. Stručni je odbor pozdravio predsjednice novoosnovanih komisija: Vesnu Golubović (Komisija za međubibliotečnu razmjenu), Aleksandru Horvat (Komisija za slobodan pristup informacijama i slobodu izražavanja) i Snježanu Radovanlija-Mileusnić (Komisija za muzejske i galerijske knjižnice).
3. Na prijedlog Mire Mikačić donesen je zaključak da zbog bržeg i potpunijeg obavještanja o programu rada Stručnog odbora, predsjednici komisija dostave programe rada i popise članova predsjednici Stručnog odbora (mwiller@nsk.hr) najkasnije do 30. siječnja 1999. godine. Programi rada objavit će se na mrežnoj stranici HBD-a (URL: <http://pubwww.srce.hr/hbd/>), a za objavljivanje u HKD *Novostima* predsjednica će se obratiti s prijedlogom glavnoj urednici A. Horvat.
4. Razmotren je program skupova za 1999. godinu te je ustanovljeno sljedeće: komisije koje planiraju organizaciju skupova u svom će programu rada navesti točan datum održavanja skupa, okvirni program skupa, financijski plan troškova organiziranja skupa i ob-

javljivanja zbornika, ukoliko se predviđa objavljivanje, radi izrade financijskog i stručnog plana i koordinacije rada.

5. Prihvaćen je prijedlog Izvršnog odbora da se pokrene *Tribina HKD-a* na kojoj bi se predstavljali vrijedni rezultati projekata, istraživanja, domaćih radova sa stručnih ispita itd. članova Društva.
6. Prihvaćen je prijedlog Tinke Katić, glavne i odgovorne urednice *Vjesnika bibliotekara Hrvatske*, o novoj koncepciji časopisa.
7. Prihvaćen je prijedlog Komisije za automatizaciju da se u "međustrukovnu" komisiju arhiva, knjižnica i muzeja koja bi provodila zaključke seminara "Arhivi, knjižnice i muzeji" imenuju Mirna Willer (predsjednica Komisije za automatizaciju) i Bisera Čaušević (članica Komisije za katalogizaciju). Ta bi komisija promicala i provodila suradnju između triju djelatnosti. Preporuka je seminar da to u početnoj fazi prvenstveno bude područje primjene standarda za normativne podatke.

M. Willer

■ Donosimo adrese članova Hrvatskoga knjižničarskog društva. Navodimo i adrese elektroničke pošte onih društava koja ih imaju.

DRUŠTVO KNJIŽNIČARA BILOGORE, PODRAVINE I KALNIČKOG PRIGORJA
ZORKA RENIĆ, predsjednica
Narodna knjižnica "Petar Preradović"
Šetalište Ivše Lebovića 9
43 000 BJELOVAR
tel. 043/243-065
t/f: 043/244-447
el. pošta: nkpp-bj@bj.tel.hr

DRUŠTVO KNJIŽNIČARA ISTRE
DAMJANA FRANČIĆ, predsjednica
Sveučilišna knjižnica u Puli
Matije Gupca 2
52 100 PULA
tel.: 052/213-888
t./f: 052/214-603
el. pošta: skpu@knjiga.skpu.hr

DRUŠTVO KNJIŽNIČARA KARLOVAC
NADA PROFOZIĆ, predsjednica
Gradska knjižnica "I. G. Kovačić"
Ljudevita Šestića 1
47 000 KARLOVAC
tel.: 047/332-948
faks: 047/332-748

DRUŠTVO KNJIŽNIČARA LIKE
DANICA SUBAŠIĆ, predsjednica
Gradska knjižnica i čitaonica
Dr. Ante Starčevića 29
53 000 GOSPIĆ
tel.: 053/575-056
faks: 053/573-221

DRUŠTVO KNJIŽNIČARA SLAVONIJE
I BARANJE
SILVA PAVLINIĆ, predsjednica
Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek
Europska avenija 24
31 000 O S I J E K
t./f.: 031/211-218
tel.: 031/211-219; 211-272
el. pošta: gisko@knjiga.gskos.hr

DRUŠTVO KNJIŽNIČARA SLAVONSKI
BROD
BRANKA SOLINA, predsjednica
Gradska knjižnica Slavonski Brod
Trg Stjepana Miletića 12
35 000 S L A V O N S K I B R O D
t./f.: 035/446-963
el. pošta: gradska.knjiznica.sb@sb.tel.hr

DRUŠTVO KNJIŽNIČARA SPLIT
MIRJANA PUHARIĆ, predsjednica
Klinička bolnica Split (Knjižnica)
Spinčićeva 1
21 000 S P L I T
tel.: 021/556-200
faks: 021/556-023
el. pošta: mpuharic@kbsplit.hr

DRUŠTVO KNJIŽNIČARA ZADAR
JOSICA PETROVIĆ, predsjednica
Gradska knjižnica Zadar
Poljana Šime Budinića 3
23 000 Z A D A R
tel.: 023/315-772
t./f.: 023/315-857
el. pošta: gkzd@zd.tel.hr

KNJIŽNIČARSKO DRUŠTVO
DUBROVNIK
MARICA ŠAPRO-FICOVIĆ, predsjednica
Narodna knjižnica Dubrovnik
C. Zuzorić 7
20 000 D U B R O V N I K
tel.: 020/426-679; 429-357
faks: 020/413-073
el. pošta: marica.sapro-ficovic@du.tel.hr

KNJIŽNIČARSKO DRUŠTVO
MEDIMURSKE ŽUPANIJE
BORIVOJ RADOJČIĆ, predsjednik
Knjižnica i čitaonica Čakovec
Trg Republike 4
40 000 Č A K O V E C
t./f.: 040/314-655
faks: 040/315-201
el. pošta: knjiznica-cakovec@ck.tel.hr

KNJIŽNIČARSKO DRUŠTVO
KRAPINSKO-ZAGORSKE ŽUPANIJE
SUZANA DEAK, predsjednica
Narodno sveučilište
Nova ulica 1
49 240 D O N J A S T U B I C A
t./f.: 049/286-133
el. pošta: Suzana.Deak@public.srce.hr

KNJIŽNIČARSKO DRUŠTVO RIJEKA
KATARINA KOLER, predsjednica
Graditeljska i poljoprivredna tehnička škola
Podhumskih žrtava 4
51 000 R I J E K A

tel.: 051/216-611
el. pošta: veral@mapef.pefri.hr

KNJIŽNIČARSKO DRUŠTVO
SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE
JASMINKA JAGAČIĆ-BORIĆ, predsjednica
Narodna knjižnica i čitaonica Sisak
Rimska ulica bb
44 000 S I S A K
tel.: 044/521-803
t./f.: 044/521-527
el. pošta: nkc-sisak@sk.tel.hr

KNJIŽNIČARSKO DRUŠTVO
VARAŽDINSKE ŽUPANIJE
ŽELJAN ČEČ, predsjednik
Gradska knjižnica i čitaonica "M. Ožegović"
Trg slobode 8a
42 000 V A R A Ž D I N
t./f.: 042/212-767
el. pošta: gknjizmo@vz.tel.hr

ZAGREBAČKO KNJIŽNIČARSKO
DRUŠTVO
IVANA SOLJAJIĆ-RICHTER, predsjednica
Knjižnica Augusta Cesarca
Ravnice
Radauševa 7
10 000 Z A G R E B
tel.: 01/218-729
faks: 01/2304-089
el. pošta: ivana.soljacic-richter@zg.tel.hr

■ Sekcija za specijalne knjižnice organizira 19. i 20. travnja 1999. godine u Sveučilišnoj knjižnici Rijeka skup pod nazivom *Dani specijalnoga knjižničarstva Hrvatske*. Predavači su Fila Bekavac-Lokmer i Tanja Gligorović (*Značaj specijalnih knjižnica u suvremenom okruženju*), Tefko Saračević (*Položaj specijalnih knjižnica u SAD*) i Violetta Bottazzo (*Virtualne knjižnice – knjižnice budućnosti*). Bit će organizirane tri radionice koje će voditi Mirna Willer (*CROLLIST*), Maja Jokić (*Online pretraživanje komercijalnih informacijskih službi*) i Aida Slavić i Radovan Vrana (*Internet i njegovo korištenje u knjižnicama*). Multilink d.d. i Univerza u Ljubljani prezentirat će audio i video komunikacije. U stankama sudionici će moći koristiti Internet cafe. Za interesirani sudionici mogu se prijaviti do 12. travnja 1999. godine na adresu: Fila Bekavac-Lokmer, INA d.d. Maziva Rijeka, Industrijska 26, 51000 Rijeka ili na el. adresu: fila.bekavac.lokmer@ina.hr

11. Proljetna škola školskih knjižničara, Crikvenica 99., 12.-15. svibnja

I ove godine u organizaciji Društva, Ministarstva prosvjete i sporta, Filozofskog fakulteta i Prve su-

šačke hrvatske gimnazije u Rijeci, u Crikvenici od 12. do 15. svibnja okupit će se bibliotekari svih profila, muzeolozi, arhivisti, ravnatelji škola i svi oni koji imaju što reći o temi. A tema ovogodišnje škole je:

- Školska baština
- Zajedničko dobro učenika, prosvjetnih djelatnika, roditelja, škole i društvene zajednice
- Uloga knjižnice u "prikupljanju", očuvanju, njegovanju i predstavljanju baštine
 - digitalizacija kao mogućnost "zaštite" i predstavljanja
 - školska baština kao dio nacionalne baštine
 - školska baština u odgojno-obrazovnom programu
 - kulturna baština, baština škole i proces prijenosa

Želja organizatora je da se tema obradi i s aspekta:

- Elektroničkog okruženja
 - Mijenjanja konteksta pismenosti posebno stoga što danas u težnji doživotnog obrazovanja treba znati i biti informiran

Drugi je aspekt:

- Novi izvori informacija
- Učenje na izvorima informacija i znanja
- Demokratizacija obrazovanja
 - teorija učenja i organizacija učenja
 - memorija i procesiranje informacija
 - prijenos informacija

Škola je i školska knjižnica i mjesto u kojem možemo učiti i odnos prema baštini i identitetu. Školska baština posebno nalazi mjesto u nastavnim planovima i programima, a školska knjižnica otvara i put:

- Virtualnom muzeju
 - Virtualnom arhivu škole
- i jasno otvara pitanja obrade
- građe
 - zavičajnog fonda

O svemu će tomu biti govora kroz izlaganja i radionice koje su otvorene za rad i učenje, razgovor i razmjenu iskustva. Kako je uvijek glavna tema škole bila osmisliti i ostvariti ulogu knjižnice u obrazovanju, ovogodišnja škola otvara i pitanje poučavanja za doživotno učenje i kroz projekt studenata bibliotekarstva otvara i pitanje uloge visokoškolskih knjižnica i knjižničara u tome.

Ako želite prijaviti izlaganje ili radionicu prijave s naslovom, sažetkom i ključnim riječima treba poslati do 15.04. na adresu Programskog odbora.

Koordinatori programskog odbora:

Prijave tema izlaganja
Dr.sc. Jadranka Lasić-Lazić, Filozofski fakultet
El. pošta: jllazic@mudrac.ffzg.hr
tel: ++385 (0) 1 6120 161
faks: ++385 (01) 6156 879

Prijave voditelja radionica, prijave za smještaj, prijave za sudjelovanje u radionicama
Višnja Šeta, prof.
Prva hrvatska Gimnazija, Rijeka
tel: ++385 (051) 217 770

faks: ++ 385 (051) 216 306
Biserka Šušnjić, prof
Ministarstvo prosvjete i športa
Zagreb, Badalićeva
tel: ++385(01) 3820 241

J. Lasić-Lazić

IZ REGIONALNIH DRUŠTAVA

DK Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja

Petog i šestog rujna 1998. članovi Društva posjetili su Maribor i Graz. Maribor je centar knjižničarstva u kojem je izuzetno aktivna Univerzitetna knjižnica, Centar za informacijske djelatnosti i Mariborska knjižnica. Kako je većina članova Društva iz narodnih knjižnica odlučili smo se za posjet Mariborskoj gradskoj knjižnici. Iz razgovora s voditeljicom matične i razvojne službe gospođom Barbarom Kovar, saznali smo da knjižnica tiska reviju "Otrok in knjiga" koja obrađuje probleme dječje književnosti i književnosti za mlade, osnovan je klub čitatelja, umirovljenicima se nude posebni programi, nepokretnim se osobama knjige dostavljaju kući, a za djecu se organiziraju kazališne predstave. Naravno da je najveći dojam ipak ostavio informacijski sustav COBISS, kojim su umrežene gotovo sve slovenske knjižnice, a obrada, nabava i posudba su u potpunosti automatizirane.

U Grazu smo posjetili Univerzitet-sku knjižnicu. Ova je knjižnica po svemu knjižnica za sjećanje: izgled koji je vrlo uspješno uskladio staro i novo, dugogodišnje iskustvo s automatizacijom svih knjižničnih poslova, mnoštvo knjiga, stručnih časopisa, veze sa svim značajnijim bazama podataka... Posebno ljubezno nas je dočekala ravnateljica Knjižnice gospođa Sigrid Reinitzer, čiji su radovi poznati i našoj stručnoj javnosti. Pozdravio nas je i bivši ravnatelj Knjižnice, poznati knjižničar F. Kroller.

Nadam se da će biti još sličnih stručnih izleta koji će biti ugodni i korisni, jer nam je ovaj izlet, uz ostalo, pomogao da spoznamo gdje smo i što i kako treba dalje.

Z. Renić

KD Dubrovnik

Knjižničarsko društvo Dubrovnik održalo je 15. rujna 1998. godine redovitu godišnju skupštinu. Predsjednica Društva M. Šapro-Ficović podnijela je izvješće o radu za razdoblje od početka godine do skupštine, a rizničarka K. Brbora izvješće o financij-

skom poslovanju Društva. M. Šapro-Ficović izvijestila je o svom sudjelovanju na Međunarodnom savjetovanju *Informacijsko društvo 21. stoljeća: uloga knjižničarskih društava*, održanom u Budimpešti od 10. do 13. svibnja 1998., gdje je na posteru izložila rad Knjižničarskog društva Dubrovnik. Članovi društva obaviješteni su o pripremama za izlet u Rim te o skupovima koji će se održati u Hrvatskoj. Za novoga tajnika i blagajnika društva izabran je Pero Šutić, knjižničar u Narodnoj knjižnici Dubrovnik, koji je ujedno zamijenio i dosadašnjeg člana Glavnog odbora A. Česka. Potvrđeni su članovi Glavnog odbora te izabran novi Nadzorni odbor.

Od 15. do 20. listopada 1998. društvo je organiziralo svoj prvi stručni izlet u Rim, s posjetama Knjižnici Casanatense (osnovali su je dominikanci u 17. st., a sad je pod gradskom upravom), Državnom arhivu i knjižnici, Vatikanskim muzejima i drugim kulturno-povijesnim spomenicima.

Od 12. do 14. studenoga 1998. Društvo je u suradnji s Narodnom knjižnicom Dubrovnik i Veleučilištem *Collegium Ragustinum*, a pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture RH i Grada Dubrovnika, organiziralo seminar *Informacijska uloga knjižnica u mrežnom okruženju*. Cilj seminara bio je prikazati promjene koje knjižnicama donosi uvođenje suvremene informacijske tehnologije. Posebna je pažnja bila poklonjena narodnim knjižnicama, čija informacijska uloga u novom tehnološkom okruženju, kroz umrežavanje i priključenje na globalnu informacijsku mrežu Internet, poprimala nove, drugačije dimenzije. Seminar je održan u prostorijama Međunarodnog središta hrvatskih sveučilišta i dubrovačkog Veleučilišta. Opremu za prikazivanje sustava (PC i videotop) velikodušno je ustupilo Veleučilište u Dubrovniku. Prikazani su sustavi dviju umreženih narodnih knjižnica: M. Masar i D. Kamber-Kontić predstavili su CROLIST Gradske knjižnice u Zadrugu, a M. Šošarić i D. Tkalec sustav METEL Gradske knjižnice i čitaonice

"Metel Ožegović" u Varaždinu. U teoretskom, uvodnom dijelu seminara pozvana su izlaganja održali: T. Aparac-Jelušić: *Mrežni izvori i službe u hrvatskim narodnim knjižnicama: stanje i mogućnosti*; I. Murray: *Stvaranje mreže narodnih knjižnica u Velikoj Britaniji*; A. Bergstrom Bengtsson: *Dobrodošli u Gradsku knjižnicu u Helsingborgu* (izlaganje je na hrvatski prevela i predstavila M. Šapro-Ficović); S. Novljan: *Informacija u narodnoj knjižnici*. Održane su i dvije radionice koje su vodili R. Vrana (*Sustav organizacije podataka i pretraživanja Interneta*) i V. Turčin (*Tehnike pretraživanja izvora informacija na Internetu*). Organizirane su posjete Znanstvenoj knjižnici Dubrovnik, knjižnici franjevačkog samostana Mala braća i Narodnoj knjižnici u Dubrovniku. Za sudionike seminara organiziran je poludnevni izlet u Cavtat i Konavoske dvore. U Cavtatu su posjećeni Knjižnica i muzej B. Bogišića, Pinakoteka, Galerija slika Vlahu Bukovca i Mauzolej obitelji Račić (remek-djelo I. Meštrovića). Seminar je prema mišljenju predavača, polaznika i organizatora uspješno ispunio svoj cilj, dajući polaznicima mogućnost aktivnog uključivanja u procese koji već odavno obuhvaćaju svjetsko, a odnedavno sve više i hrvatsko knjižničarstvo, u kojima se smanjuje tradicionalna uloga knjižnica kao prostora za spremanje, čuvanje i posuđivanje knjiga, a u kojima one sve više postaju moderni informacijski i multikulturalni centri.

M. Šapro-Ficović

DK Split

Društvo knjižničara u Splitu odlučilo se za promociju knjižničarske struke kao jedan od najvažnijih programskih zadataka u 1999. godini. Shodno tome planirano je javno događanje pod nazivom Dani splitskih knjižnica, koje će se održati početkom listopada u "Multimedijalnom centru - Split". Ciljevi ovog trodnevnog skupa su:

- upoznavanja profila potencijalnih korisnika splitskih knjižnica (kao važna komponenta u strategiji razvoja)

- otvaranje djelatnosti prema građanima - marketinški pristup
 - javno zagovaranje za knjižničarstvo u lokalnoj zajednici
- Za organizaciju i rad skupa zadužen je Programski odbor (pred-

sjednica je Edita Bačić), a sve zainteresirane splitske knjižnice predstaviti će se svojim korisnicima putem promotivnih materijala.

U okviru događanja jedan dan bit će posvećen sveučilišnim i viso-

koškolskim knjižnicama, uz održavanje okruglog stola na temu: "Visokoškolske i sveučilišne knjižnice u Hrvatskoj - danas i sutra".

E. Bačić

HRVATSKO KNJIŽNIČNO VIJEĆE

Na sedmoj sjednici Hrvatskoga knjižničkog vijeća održanoj 10. srpnja 1998. godine usvojeni su sljedeći zaključci:

1. Vijeće će koncepciji manifestacije Mjesec hrvatske knjige posvetiti posebnu točku dnevnog reda i predložiti će odgovarajući program. Kao podloga za raspravu na Vijeću poslužit će iskustva Knjižnica Grada Zagreba - dosadašnjeg organizatora.
2. Prijedlog Standarda za narodne knjižnice i Standarda za pokretne knjižnice - bibliobuse u Republici Hrvatskoj utvrdit će se na narednoj sjednici nakon ugrađivanja primjedbi iz zapisnika.
3. Rasprava o Pravilniku o polaganju ispita u knjižničarskoj struci odgađa se, jer prethodno treba razmotriti Pravilnik o matičnosti, postavljena pitanja vezana uz polaganje stručnih ispita školskih knjižničara, te pripremiti program polaganja stručnih ispita koji je sastavni dio Pravilnika.
4. Prihvaća se Poslovnik o radu povjerenstva za predlaganje dodjele zvanja višeg knjižničara i knjižničarskog savjetnika s unošenjem izmjene u tekstu naslova i prvog člana u skladu sa Zakonom o knjižnicama.
5. Stručni odbor Hrvatskoga knjižničarskog društva prethodno će razmotriti Nacrt prijedloga standarda za visokoškolske knjižnice, posebice sa stajališta polaznih osnova. Radna skupina Vijeća - T. Aparac, I. Frigo-Haltrich i J. Lokmer pripremit će promemoriju za razgovor s Mi-

nistarstvom znanosti i tehnologije o potrebi definiranja knjižnične funkcije na sveučilištima i promjene Zakona o visokim učilištima u dijelu koji se odnosi na sveučilišne knjižnice.

6. Zadužuje se delegacija Vijeća da prilikom razgovora u Ministarstvu znanosti upozori na potrebu hitnog imenovanja ravnatelja Nacionalne i sveučilišne knjižnice.

Na osmoj sjednici Vijeća održanoj u dva navrata, 1. i 20. listopada 1998. godine, zaključeno je sljedeće:

1. Utvrđeni prijedlog Standarda za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj i utvrđeni prijedlog Standarda za pokretne knjižnice - bibliobuse u Republici Hrvatskoj dostavljaju se ministru kulture na prihvaćanje.
2. Nacrt prijedloga Pravilnika o matičnoj djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj vraća se Povjerenstvu na ugrađivanje primjedaba i doradu. Povjerenstvo je prošireno jednim članom, F. Bekavac Lokmer, radi njene upućenosti u problematiku specijalnih knjižnica. Od Pravne službe ministarstva kulture zatraženo je razjašnjenje zakonske dileme oko specijalnih knjižnica u privatnom vlasništvu.
3. Prihvaća se Pravilnik o polaganju stručnih ispita u knjižničarskoj struci. Prihvaća se i Program za polaganje ispita u knjižničkoj struci uz određene preinake. Utvrđen je prijedlog visine honorara za stručne ispite za prijelazno razdoblje. Pravilnik i Program poslani su ministru kulture na usvajanje.
4. Nacrt prijedloga Standarda za specijalne knjižnice vraća se radnoj

grupi na doradu, te na lektorsku i pravnu obradu.

5. Prijedlog Standarda za školske knjižnice Vijeće pohvaljuje kao izvanredan tekst koji nije puka evidencija stanja, ali smatra da ga treba poboljšati i ujednačiti te ga vraća radnoj skupini na doradu. Pismene primjedbe Vijeće očekuje od T. Aparac.

6. Pročišćeni tekst Standarda za visokoškolske knjižnice izradit će Komisija u sastavu: J. Petrak, I. Frigo Haltrich, J. Lokmer, T. Aparac, P. Pale i M. Mihalić kao predstavnik NSK. Pripremit će se podloga za raspravu s rektorima sveučilišta radi kvalitetne suradnje sa sveučilišnim knjižničnim odborima, posebice o pitanjima kriterija nabavne politike i izgradnje fondova.

7. Ministarstvu znanosti i tehnologije predložiti će se projekt izgradnje sveučilišnih repozitorija kao razvojni projekt.

8. Zakonski propis o obveznom primjerku treba promijeniti, a prijedlog promjene izraditi će T. Aparac, J. Lokmer i D. Kunštek.

9. Od ministra kulture zatražen je izvještaj o učinku PDV-a na politiku knjige, te o ukupnom prihodu ostvarenom od PDV-a na knjigu i rezultatima otkupa knjiga za narodne knjižnice. Od ministra znanosti traže se podaci o tome kako će se sredstva namaknuta od poreza na dodanu vrijednost u znanosti odraziti na znanstvene programe.

10. Vijeće je primilo poziv na suradnju od grčkog Nacionalnog centra za knjigu i zaključilo da će s tim programom upoznati Zavod za kulturu Ministarstva kulture i Hrvatsko čitateljsko društvo.

I ove je godine dodijeljena nagrada "Dr. Ljerka Markić-Čučuković" namijenjena najboljim studentima bibliotekarstva. Nagradu dodjeljuje Zaklada Dr. Ljerka Markić-Čučuković. Ove su je godine primile studentice Martina Dragija i Koraljka Golub. Svečanost uručivanja nagrade održana je u Vijećnici Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, u nazočnosti dekana Fakulteta prof. dr. Mirka Gojmerca, pročelnice Odsjeka prof. dr. Jadranke Lasić-Lazić, voditeljice Katedre za bibliotekarstvo prof. dr. Aleksandre Horvat, upravitelja Zaklade dr. Frane Čučukovića, predsjednice Hrvatskoga knjižničarskoga društva mr. Dubravke Stančin-Rošić te brojnih studenata i nastavnika na Katedri za bibliotekarstvo.

U povodu izbora dr. Josipa Stipanova za glavnoga ravnatelja Nacionalne i sveučilišne knjižnice postavili smo mu nekoliko pitanja. Odgovori će, nadamo se, zanimati naše čitatelje, jer daju naslutiti u kojem će se pravcu naša središnja knjižnica nastojati razvijati

Najprije Vam čestitam na izboru za ravnatelja Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Većina kolega s kojima sam razgovarala slažu se da ste kao stručnjak, intelektualac i osoba s dugim stažom u knjižnici, izvrstan izbor. Zašto se, po Vašem mišljenju, toliko oklijevalo s izborom ravnatelja, iako se znalo da to knjižnici otežava rad?

Ponajprije Vam zahvaljujem na čestitkama u povodu mog imenovanja za glavnog ravnatelja Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Prosudbu o izvrsnosti izbora prepuštam drugima, posebice kolegama. U tom pogledu čini mi se značajnim pa i znakovitim barem pripomenuti da sam ja, poslije Matka Rojnića, ne samo prvi ravnatelj koji je "izrastao", u punom smislu te riječi, iz ove Knjižnice, već ujedno i prvi knjižničar na tom položaju poslije njega, što je uostalom bila i tradicija ove Knjižnice, prekinuta krajem sedamdesetih godina, nakon odlaska M. Rojnića u mirovinu. Držim to na neki način priznanjem našoj struci, a i kao potvrdu gotovo opće prihvaćenog stajališta da stručne ustanove trebaju voditi stručnjaci. Možda se upravo u tome i krije odgovor na Vaše pitanje. Recimo da je to trebalo sazrijeti i kod nas.

Planirate li reorganizirati službe i odjele Knjižnice? Koji su Vaši neposredni planovi?

Da, jedna od neposrednih, pa i žurnih zadaća jest svakako reorganizacija Knjižnice ne samo u pogledu, da se tako izrazim, organizacijske sheme odnosno unutarnjeg ustroja, već i naročito glede uspostave djelotvornog mehanizma (svakodnevnog) planiranja, izvršavanja i praćenja odnosno nadziranja kako cjelokupnog procesa rada, tako i njegovih pojedinih dijelova. Uostalom to je sastavni dio mog programa (četverogodišnjeg) rada, koji sam predložio podnoseći molbu za imenovanje glavnim ravnateljem Knjižnice. Bez obzira na to što je riječ o tome kako najbolje ostvariti zadaće i obaviti poslove, a nije riječ o samim zadaćama i poslovima, tom pitanju valja pridati veliku pozornost. To je jedna vrsta infrastrukture u Knjižnici, a infrastrukturi je

obilježje da omogućava bolje i djelotvornije obavljanje onoga što je sadržaj ili zadaća.

To pitanje, koje je inače važno za svaku ustanovu, tvrtku i društvo, pa tako i za svaku, posebice oveću knjižnicu, posebno je u ovom trenutku značajno za ovu Knjižnicu. Naime, kao što je poznato ova je Knjižnica pred otprilike tri godine više manje potpuno preselila u novu zgradu, a zapravo gotovo sačuvala organizaciju posla naslijeđenu iz stare zgrade, koja se već tamo nije pokazala u zadnje vrijeme naročito djelotvornom. A nova je zgrada donijela ne samo nove prostorne i tehničke mogućnosti, već i nove programe i službe u primjerenijim prostornim uvjetima i telekomunikacijskim i informacijskim mogućnostima. Plan nam je također da u tom pogledu usvojimo odnosno primijenimo ISO standard 9000.

Kako zamišljate ulogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice na početku idućeg stoljeća? Kakvom bi ustanovom ona morala postati?

Kad govorite o idućem stoljeću, bez obzira na pomalo mitski prizvuk koji je taj termin dobio, nedvojbeno je da sve ono što se već dogodilo posebice u ovom desetljeću i što se nastavlja, a pogotovo sve ono što se naslućuje, čini zapravo sadržaj onoga što najčešće mislimo kad govorimo o idućem stoljeću, pa makar i samo njegovom početku. A ta količina novina i brzina promjena, nezabilježena u dosadašnjoj povijesti, gotovo na svim područjima uključujući i način našeg poimanja i percepcije te nove zbilje, doista stvara i daje naslutiti jedan podosta drugačiji ukupni društveni okoliš koji podosta, da ne kažem, presudno, utječe odnosno mora utjecati i na knjižnice, pa i Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu. Ne ulazeći ovdje u neke dileme, rekao bih više špekulacije, oko toga imaju li knjižnice budućnost (usput, ja mislim da imaju barem koliko i prošlost, jer ne valja brkati ni poistovjećivati sadržaj/zadaće/uloge s medijem i tehnikama!), činjenica je da se knjižnice pa i Nacionalna i sveučilišna knjižnica moraju podosta promijeniti, poglavito u načinu i oblicima ostvarivanja svoje uloge.

Rekao bih, dakle, da se neće toliko, ako će se uopće, promijeniti uloga Knjižnice, već njezino ostvarivanje u novim uvjetima i to na način sukladan promjenama. I to je kritična točka daljnjeg razvoja naše Knjižnice. Ako bih tu novu ulogu odnosno način ostvarenja te uloge naše Knjižnice htio prikazati u koncentričnim krugovima, onda bih rekao da će u onoj mjeri u kojoj će Knjižnica redovito i potpuno izvršavati svoje zadaće i programe, biti knjižnično i informacijski prisutna i u drugim hrvatskim knjižnicama te u drugim naročito europskim i svjetskim knjižnicama i razmjerno tome njihovim korisnicima. To među ostalim podrazumijeva da će, što vrijeme bude više odmicalo kriterij za prosuđivanje, kad je riječ o korisnicima, biti ne toliko broj onih koji fizički dolaze u Knjižnicu, koliko broj i profil onih kojima Knjižnica svojim ukupnim informacijskim potencijalom, uz potporu suvremene informacijske i telekomunikacijske tehnologije te novih medija, djelatno omogućuje ostvarenje njihovih zahtjeva i potreba. Dakako da to podrazumijeva i dovršetak informatizacije njezinih kataloga i bibliografija, ali i početak sustavne digitalizacije. Sve je to dakako neodvojivo od njezine zadaće prikupljanja sveukupnih hrvatskih tiskovina uključujući i one na novim medijima pa i one koji se javljaju samo na mreži. A rekao bih da i dalje jedan od njezinih zaštitnih znakova ostaje zaštita fonda, zaštita hrvatske kulturne (pisane) baštine. Kad je riječ o njezinom odnosu prema Sveučilištu u Zagrebu, što je njezin svojevrsan dug, da ne kažem manjkavost, u gore navedenom okviru i načinu djelovanja, valja danas uspostaviti i taj odnos, u onoj mjeri u kojoj to samo Sveučilište hoće odnosno kani dopustiti. Knjižnica je na to posve spremna. To da bi ona u svemu tome, što se hrvatskih knjižnica i hrvatskog knjižničarstva tiče, trebala biti mjerilo vrsnoće, nije samo stvar idućeg stoljeća, već bi to trebalo biti njezino trajno obilježje.

Ako bih jednom rečenicom odgovorio na Vaše pitanje, kakvom bi ustanovom ona morala postati, ona bi glasila: stručno utemeljena i operativno djelotvorna u svojim nezam-

jenjivim (naročito nacionalnim) zadaćama, optimalno suradnička prema drugim hrvatskim knjižnicama, pouzdan i prepoznat partner drugim europskim i svjetskim knjižnicama, sredenošću i transparentnošću svih svojih izvora (bez obzira na medij) optimalno dostupna i pristupačna svim svojim (izravnim i neizravnim, unutarnjim i izvanjskim) korisnicima.

Mislite li da jos uvijek postoji potreba za jedinstvenim knjižničnim sustavom u RH? Kako ga zamišljate u sadašnjim uvjetima, posebno s obzirom na novu teritorijalnu podjelu države, poznatu podijeljenost nadležnosti ministarstva nad knjižnicama i nove mogućnosti koje pruža telekomunikacijska i informacijska tehnologija?

Bez obzira na to što se pod pojmom "jedinstveni" ranije u pogledu hrvatskog knjižničkog sustava vjerojatno nešto drugo podrazumijevalo (znam da su neki taj termin donekle s pravom i osporavali), ne ulazeći na ovome mjestu u podrobnija raščlanjivanja i obrazlaganja, ono što je u tom pogledu bitno jest to da hrvatski knjižnički sustav omogućiti transparentnost fondova i ostalih izvora uključenih knjižnica i njihovu dostupnost iz (bilo koje) hrvatske knjižnice odnosno korisničkog mjesta, što omogućuje suvremena informacijska i telekomunikacijska tehnologija. Mi u Hrvatskoj u tom pogledu nismo napravili krive korake, nego smo u velikom zaostatku, i to ne samo, kako se često zna navoditi, iz materijalnih razloga. Koristeći metaforu koraka može se čak govoriti o praznom hodu. Bez namjere da ovdje ulazim u ozbiljnije usporedbe s (razvijenijim) sredinama, ipak kao pokazatelj našeg zaostajanja i u tom pogledu valja navesti da dok mi još govorimo o uspostavi hrvatskog knjižničkog sustava i informatizaciji knjižničkog poslovanja, knjižnice u tim zemljama već su poodmakle u digitalizaciji građe, znači u sasvim novoj fazi, ako se tako može reći, informatizacije i korištenja suvremene informacijske tehnologije. Nemali dio problema i u tom pogledu leži u našoj (ne)organiziranosti, više nego u činjenici o teritorijalnoj podjeli države i podijeljenosti nadležnosti pojedinih ministarstva. Uostalom isto ili više i manje slično imaju i druge zemlje i sredine. Činjenica je da nam je i u tom pogledu (stručno) znanje pa i zauzimanje

puno iznad organiziranosti. Skrivena opasnost vrebala i iz ne tako rijetkog brkanja i poistovjećivanja nadležnosti (o/vlasti) i stručnosti (znanja).

NSK je i središnji bibliografski ured. Planirate li možda izradu nacionalne tekuće bibliografije na CD-ROM-u, kao što su to nedavno učinili naši susjedi u Sloveniji? Što je s retrospektivnom bibliografijom starih knjiga, tj. onih objavljenih prije 1835.? Ne mislite li da bi taj dio hrvatske kulturne baštine trebao postati poznat našim građanima, ali i inozemstvu?

Upravo je bibliografska djelatnost Knjižnice program koji i u novom informacijskom okruženju mora imati prioritet, što sam također naveo u svojem programu rada. Taj program iz više razloga spada u našim prilikama u nezamjenjive zadaće Knjižnice. S jedne strane valja u kratkom roku doseći ažurnost i redovitost objavljivanja tekućih nacionalnih bibliografija uključujući i njihovu izradu na CD-ROM-u (Knjižnica je jedan već izradila 1995. godine), a s druge strane valja pod hitno izraditi plan za sveukupnu retrospektivnu obradu hrvatskih knjiga i drugih publikacija (novina i časopisa), pa i priloga u njima. U tom pogledu predstoji dogovor i s Leksikografskim zavodom "Miroslav Krleža". Plan je da se na retrospektivi knjiga od prve hrvatske tiskane knjige (1483. do 1835.) započne raditi sljedeće godine, dakako ne na način kao za niz 1835.-1940., već korištenjem informacijske tehnologije. Kad je pak riječ o tekućim bibliografijama, poglavito bibliografiji priloga i članaka iz časopisa, čini mi se uputnim sagledati je ubuduće u okviru sustava znanstvenih informacija koji se u Hrvatskoj postupno uspostavlja. Uokvirujući ovaj odgovor u Vaše prethodno pitanje (kakvom bi ustanovom ona morala postati), rekao bih da joj znak prepoznavanja zasigurno mora biti to da doista postane Hrvatski bibliografski zavod, što u suvremenom informacijskom okruženju i globalizaciji dobiva i dodatno značenje ali i obvezu. Knjižnica u suvremenom smislu doista mora postati i bibliografsko (svakako najpotpunije) središte svih informacija i podataka o Hrvatskoj i Hrvatima od početaka.

Koje su novosti o CROLIST-u? Hoće li doći dan kad će knjižnice moći prenijeti zapise u strojnočitljivom formatu u svoj katalog?

Kao što je hrvatskoj knjižničkoj javnosti poznato nakon dvije i pol godine prekida suradnje s tvrtkom UNIBIS, što je značilo zastoj pa i blokadu za one knjižnice koje su koristile CROLIST-program, od 1. srpnja prošle godine ta je suradnja nastavljena na održavanju i daljnjem razvoju tog programskog paketa. Ugovor za sada vrijedi, po odluci Vlade Republike Hrvatske, do 31. srpnja ove godine. Teško je u ovom trenutku reći što će biti nakon toga. Nadam se da neće doći ponovno do prekida. To govorim stoga što planirani međunarodni natječaj za izbor programskog paketa za hrvatske knjižnice još nije na vidiku, a mjesec srpanj je pred vratima. No, neovisno od toga u ovih je nešto više od pola godine podosta toga napravljeno na doradi, usavršavanju i poboljšanju nekih rješenja u okviru pojedinih modula, kako za potrebe naše Knjižnice tako i drugih knjižnica koje taj program koriste, kad je riječ o njihovim posebnostima. Dakako, da na ovome mjestu ne možemo iscrpno ni podrobno to nabrajati.

No, dopustite mi u tom pogledu ipak istaknuti, ne samo zato što ste to izravno priupitali, da je već krajem prošle godine došao dan, da se poslužim Vašim riječima, da knjižnice mogu prenositi zapise u strojnočitljivom formatu u svoj katalog. Iako je to za sada ograničeni broj knjižnica (njih desetak), ipak mi se čini da neću pretjerati ako kažem da je to za hrvatsko knjižničarstvo povijesni trenutak, ili kako sam ja to nazvao "probijanje zvučnog zida". Mogućnost preuzimanja zapisa je ostvarena, i zapisi se preuzimaju. Znači da smo konačno stvorili i preduvjete za ono o čemu smo više od desetljeća govorili odnosno što smo najavljivali, a skorim rješenjem nekih stručnih i organizacijskih pitanja ostvarit ćemo sljedećih mjeseci i san o uzajamnoj katalogizaciji. S obzirom na to da smo to istom sada postigli možda i nije razlog za veliki pljesak, ali je i to zacijelo potvrda onoga što sam malo prije rekao, da nam u prvom redu nedostaje organiziranost.

Na kraju bih Vam zahvalio što ste mi pružili priliku, da u povodu preuzimanja dužnosti glavnog ravnatelja Nacionalne i sveučilišne knjižnice, odgovorim na Vaša pitanja koja zasigurno iskazuju i interes hrvatske knjižnične zajednice. I pozdravljam sve čitatelje, naše zajednice drage kolege.

Pitala A. Horvat

Iz EBLIDA-ina magazina Information Europe, br. 2 za ljeto 1998., prenosimo izbor članaka i obavijesti. Priloge je izabralo i uredilo uredništvo, a preveo ih je Damir Pavelić.

Informacijski centar za Phare i Tacis

Informacijski centar za Phare i Tacis otvoren je za javnost radi poboljšanja pristupa informacijama o programima Europske unije za Srednju i Istočnu Europu (Phare) i nove nezavisne države bivšeg Sovjetskog Saveza (Tacis). Namjena centra je ponuditi sve bitne informacije o ta dva programa. Informacijski centar će nuditi niz besplatnih usluga, uključujući savjetovanje o oba programa, ne samo telefonom, faksom, elektroničkom ili običnom poštom, već i putem sastanaka s informatorima. Na raspolaganju posjetiteljima centra nalaze se i dva računala sa pristupom Phare i Tacis web stranicama. Dostupni će biti opća i specijalizirana dokumentacija, brošure, prikazi izložbi, te Phare i Tacis baze podataka

Phare and Tacis Information Centre
19 rue Montoyer, B-1000 Brussels, Belgium

Tel: +32 3 545 9010;

Fax: +32 2 545 9011

Email: phare.tacis@mail.interpac.be

<http://europa.eu.int/comm/dg1a/phare>

phare

<http://europa.eu.int/comm/dg1a/tacis/index.htm>

Upute natjecateljima programa TEMPUS 1998.-2000.

TEMPUS (trans-europski program suradnje u visokom obrazovanju) program je podrške Europske unije za razvoj i promjenu ustroja visokog obrazovanja u Srednjoj i Istočnoj Europi, novim nezavisnim državama bivšeg Sovjetskog Saveza i Mongoliji. Prihvaćen je 1990. godine i od onda je dva puta produžavan.

TEMPUS je dio inicijative Europske unije kojom se podržava novi ekonomski i društveni ustroj Srednje i Istočne Europe (program Phare) i potiče razvoj suradnje između EU i novih nezavisnih država i Mongolije (program Tacis). Proračun je osigurani putem programa Phare i Tacis, pri čemu je količina sredstava za pojedinu zemlju rezultat pregovora između EU i zemalja partnera.

Dva su glavna cilja TEMPUS-a:

- unapređivati kvalitetu i podržavati razvoj i obnovu visokog obrazo-

vanja u zemljama partnerima u programima Phare i Tacis,

- poticati jačanje međusobne suradnje te izjednačenu suradnju s partnerima u EU, putem zajedničkih aktivnosti i odgovarajuće angažiranosti.

TEMPUS podržava visokokvalitetne projekte preobrazbe i razvoja nastavnih planova i gradiva, poboljšanje školske infrastrukture i/ili unapređenja sveučilišne uprave u visokoškolskim ustanovama u zemljama članicama.

Upute su dostupne na:

<http://www.etf.it/>

Europska karta zaštite građe

Europsko povjerenstvo za zaštitu i pristup građi (ECPA) pokrenulo je "Europsku kartu zaštite", virtualni imenik europskih organizacija koje rade na zaštiti građe. Karta uključuje detaljne informacije o praksi zaštite u europskim zemljama i dostupna je na EPIC-u, Internet stranici ECPA-e:

<http://www.knaw.nl/ecpa/>

[ecpatex/map](http://www.knaw.nl/ecpa/ecpatex/map)

Projekt financira Europsko povjerenstvo (DG X), a namjera je povezivanje politike i prakse zaštite građe u Europi s ciljem poticanja protoka informacija. Izradom opsežnog prikaza bit će jasnije što se radi i u kojim područjima je suradnja moguća i potrebna. Konačno, ovim će se potaknuti razvoj zajedničkih projekata i namjenskih istraživanja.

Karta zaštite je virtualni imenik europskih organizacija koje se bave zaštitom i sadrži detaljne podatke poput adresa, uključivši i elektroničke i brojeva telefona određenih organizacija. Uz osnovne podatke daje i kratak opis organizacije i njezine politike te načine zaštite. Karta također sadrži informacije o važnim projektima zaštite građe te projektima izobrazbe osoblja. Trenutno su informacije o većini europskih zemalja dostupne na Internetu. Rad na projektu se nastavlja, a uskoro će se uključiti i one zemlje koje u njemu do sada nisu sudjelovale. Pomoću posebnog obrasca za pretraživanje korisnici mogu dobiti odgovore na konkretna pitanja o zaštiti građe u Europi.

Više se informacija može dobiti na adresi:

European Commission on Preservation and Access (ECPA)

Ms Marisak Herweijer, PO Box 19121

NL-1000 GC Amsterdam

The Netherlands

Tel: +31 20 551 0839;

Fax: +31 20 620 4941

Email: ECPA@bureau.knaw.nl

Website: <http://www.knaw.nl/ecpa/>

ZEMLJA U ŽARIŠTU – IRSKA

Izvješćuje Liam Ronayne, predsjednik Knjižničarskog društva Irske od 1995. do 1998.

Pripreme za novo stoljeće

Knjižnični i informacijski sektor u Irskoj sigurno prolazi kroz period intenzivnih analiza i obnova. Trenutno postoje tri odvojene djelatnosti: Nacionalna politika za knjižnice i informacijske službe, Revizija politike narodnih knjižnica i projekt Narodne knjižnice 2000., koje su opisane u daljnjem tekstu.

Informacijsko društvo u Irskoj

Vlada je priznala ulogu koju knjižnice mogu i moraju imati, ali se u osnovi najviše polaže na tehnološku infrastrukturu i poslovne (komercijalne) aspekte Informacijskog društva. Nacionalna politika za knjižnice i informacijske službe nastojat će knjižnicama naći mjesto u samom središtu Informacijskog društva.

Nacionalna politika za knjižnice i informacijske službe

Projektna grupa sakupljena u At Chomhairle Leabharlanna (Knjižnično vijeće) stvara okvir za budući razvoj knjižnica i informacijskih službi. Poticaj za stvaranje tako široke politike pojavio se kad je postalo jasno da su irski projekti predloženi Vijeću Europe promatrani u svjetlu površnih pogleda na irsku političku situaciju ili čak nepostojećih političkih konotacija. Inicijativa je prerasla svoj početni skromni cilj zagovaranja ispravnog političkog okruženja i sada je usmjerena vođenju razvoja svih knjižnica i informacijskih službi u novo stoljeće. Nacionalna politika će pokriti sve na-

rodne, znanstvene, medicinske, školske, specijalne knjižnice, kao i knjižnice i informacijske službe u zakonodavnim i gospodarskim tijelima, dobrovoljnim i društvenim organizacijama i trebala bi započeti prije 2000. <http://www.iol.ie/~libcouncil/policy.htm>

Cilj je Društva knjižničara Irske (DKI) odrediti knjižnice kao ključne suradnike u stvaranju Informacijskog društva na lokalnom nivou i ostvarenju osnovnih ciljeva *Strategije Informacijskog društva* u Irskoj. Ciljevi bi trebali osigurati:

- viši stupanj razumijevanja punog potencijala Informacijskog društva u životu i radu od strane javnosti
- svakom građaninu učiniti dostupnima informacijske mreže i usluge
- poticaj uključene zajednice na doživotno učenje i usmjeravanje k Informacijskom društvu, te posebnu brigu oko hendikepiranih osoba.

Koristeći terminologiju *Strategije Informacijskog društva* Društvo knjižničara Irske predlaže da se knjižnice označe kao cyber-knjižnice/središnja izvorišta znanja i za početak traže financiranje Internet usluga u svim narodnim knjižnicama.

Međuknjižnična suradnja u Irskoj

Gledajući izvana, jedna od najzanimljivijih stvari vezanih uz irske knjižnice je visoki stupanj suradnje između Sjevera i Juga: Sjeverne Irske, koja je dio Velike Britanije i Republike Irske. Dok se političari trude ostvariti djelotvornu političku suradnju u Sjevernoj Irskoj i na otoku u cjelini, knjižničari su već u četvrtom desetljeću suradnje. Dva primjera praktične suradnje su zajedničke godišnje konferencije, u tri godine dva puta se održavaju u Republici Irskoj, a jednom u Sjevernoj Irskoj i publikacija *An Leabharlann. The Irish Library*,

irski časopis za knjižničarstvo i informacijske studije.

Općeirski suradnja u području knjižničarstva nije rezultat političkih nastojanja nego dva imperativa: prvo, konferencije, časopisi i druge inicijative trebale bi biti poticaj za međusobno uvažavanje, razmjenu iskustava i učenje; drugo, u tako maloj zemlji udruživanje je posljedica razumnog razmišljanja. Irske knjižnice svih vrsta koriste se programima koje financira EU, a o zajedničkim projektima se redovito izvještava u časopisu.

Nacionalna knjižnica Irske

Kako Irska, zemlja koja mnogo ulaže u književnost i pisce, postupala sa svojom Nacionalnom knjižnicom? U usporedbi sa srodnim ustanovama, Nacionalnim muzejom, Nacionalnom galerijom i mnogo mlađim Nacionalnim arhivom, može se reći da je knjižnica nedovoljno financirana i podcijenjena.

Nacionalna knjižnica Irske datira iz 1877. godine i nastala je kao znanstvena knjižnica za književnost i humanističke znanosti. Svrha joj je prikupljanje, čuvanje i omogućavanje korištenja irske građe i građe koja se tiče Irske, briga o točnim zapisima o irskom rukopisnom stvaralaštvu, tiskanom i ostalim medijima, za sadašnje i buduće korisnike, pomaganje učenika i studenata, podupiranje istraživanja te potpuno iskorištavanje vlastitih izvora putem istraživanja i izdavaštva.

Dok u mnogome izvršava zadaće sakupljanja i čuvanja građe, knjižnica je, ne krivicom osoblja, manje uspješna u namjenama osiguravanja dostupnosti građe i točnih zapisa o irskom izdavaštvu. NKI je 1992. pokrenula dobro prihvaćen strateški plan, ali mnoge ključne preporuke o zgradama, osoblju i tehnologiji još nisu uvažene. Nedavne promjene u zakonodavstvu prilika su Nacionalnoj

knjižnici da postane izvor kakav knjižnična javnost, učenici i studenti žele.

Znanstvene i istraživačke knjižnice

Sektor visokog obrazovanja u Irskoj obuhvaća (a) sveučilišta i (b) ostale visokoškolske ustanove poput tehnoloških instituta, umjetničkih i glazbenih akademija i ostalih specijalnih ustanova. Knjižnice u visokom obrazovanju slijede ovaj model, s tim da su sveučilišta u boljem položaju glede imovine, osoblja i primjene informacijske tehnologije.

Sve visokoškolske ustanove su se suočile s ogromnim povećanjem broja studenata; u nekim slučajevima broj studenata se praktično udvostručio u nešto više od 10 godina. Porast broja studenata ne prate i povećana izdavanja za knjižnične usluge, iako su se pojavile i nove knjižnice, poput one na Tehnološkom institutu u Corku ili knjižnice Sveučilišta u Limericku.

Problemi izazvani povećanjem broja studenata sastoje se od povećanih zahtjeva studenata – potrebe za produženim korištenjem prostora za učenje, potrebe boljeg pristupa informacijskim tehnologijama unutar knjižnice i više podrške od predmetnih stručnjaka. Znanstvenici daju prednost elektroničkim dokumentima i pristupu knjižničnim bazama podataka putem Interneta, a ne odlasku u knjižnicu. Knjižničari više nemaju monopol – znanstvenici i studenti sada imaju izbor. To ohrabruje i potiče knjižničare da savladaju znanja organizacije i poslovanja informacijama i da pospješuju otvaranje prema korisnicima u laboratorijima i uredima.

Specijalne knjižnice u tvrtkama, državnim agencijama i reprezentativnim organizacijama privatnog sektora su najbrže rastući dio irskog knjižničarstva. Ova pojava nosi i svoje probleme jer većina takvih knjižnica ima samo jednog zaposlenika i malu potporu.

Narodne knjižnice

Zakon o mjesnoj upravi iz 1994. godine određuje mjesna upravna tijela i odgovarajuće gradske uprave kao organe upravljanja knjižnicama s mogućnošću da se uprave povezuju. Postoje 32 takve knjižnične uprave – 30 od njih su mjesna i gradska tijela uprave i dvije pridružene uprave.

Studij knjižničarstva, drugi u Republici Hrvatskoj, pokrenut je na Pedagoškom fakultetu Sveučilišta u Osijeku. U jesen 1998. upisana je prva generacija studenata na četverogodišnjem dvopredmetnom studiju *Knjižničarstvo-Hrvatski jezik i književnost*. O velikom zanimanju za studij govori i podatak da se na razredbeni natječaj prijavio 121 pristupnik, a konačno su upisana 32 studenta. Studenti se osposobljavaju za zvanje diplomiranog knjižničara i profesora hrvatskog jezika i književnosti. Na Pedagoškom je fakultetu ustrojena i Katedra za bibliotekarstvo, čija je predsjednica i ujedno prva stalna nastavnica na studiju mr. Vera Erl. Na studiju predaju nastavnici s Katedre za bibliotekarstvo Filozofskog fakulteta u Zagrebu i knjižničarski stručnjaci iz Osijeka.

V. Erl

Zakon iz 1994. učvršćuje i unapređuje zakon o narodnim knjižnicama i, unatoč malom broju članaka, daje upravama knjižnica mogućnost osiguravanja knjižničnih i informacijskih usluga te određuje polazne pretpostavke za rad knjižnica i korištenje knjižnice na društvenom i kulturnom planu. Zakon od knjižnica zahtijeva pripremu petogodišnjeg plana razvoja s jasno definiranim ciljevima i prioritetima. Vladina potpora knjižnicama ima tri čimbenika – zakonodavstvo, politiku i financiranje. Trenutno je u tijeku priprema nacionalne politike za novo tisućljeće.

Revizija politike narodnih knjižnica

Revizija politike narodnih knjižnica počela je sredinom 1997. godine i očekuje se da će biti gotova krajem jeseni 1998. Ovu reviziju je pokrenulo Ministarstvo okoliša i mjesne uprave, vladino ministarstvo odgovorno za mjesnu upravu, u kontekstu ubrzanja promjena u irskom društvu, u informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji i u djelovanju i ustroju struktura mjesne uprave.

Revizija je privukla veliku pažnju javnosti i zainteresiranih organizacija. Među temama koje se moraju obraditi jesu: potreba prikazivanja činjenica o važnosti javnih knjižnica; potreba za povećanim ulaganjem u infrastrukturu, informacijske tehnologije i medije; prilagodljivo radno vrijeme; izobrazba osoblja; učinkovitiji marketing <http://www.environ.ie>

Knjižničari uočavaju tri osnovne funkcije narodnih knjižnica u novom tisućljeću: da budu izvorišta znanja za djecu i mlade, da budu izvorište učenja i informiranja i da budu izvorišta kulture i kreativnosti. Ovo su temelji na kojima će se izgraditi očekivana nacionalna politika i razvojni programi pojedinih narodnih knjižnica. S tim ciljem knjižničari su 1994. pokrenuli projekt Narodne knjižnice 2000.

Narodne knjižnice 2000 - nacionalna mreža: mjesne usluge

Ova je inicijativa DKI pokrenuta da bi se pripremile smjernice za pružanje usluga narodnih knjižnica u novom stoljeću i tisućljeću. Naglasak je na razumnom razmišljanju i korištenju informacijskih tehnologija s ciljem povezivanja svih narodnih knjižnica u mrežu. Projektna grupa ne želi određivati pravila te će, naglašavajući potencijal istinske nacionalne mreže, prihvatiti mjesne zahtje-

ve i posebne potrebe.

<http://www.iol.ie/~laisec>

Da bi se želje DKI ostvarile, knjižničari traže ulaganje više od 40 mil. IR£ (51 mil. ECU) za obnovu starih i izgradnju novih zgrada, ulaganje od 7 mil. IR£ (8.9 MECU) u informacijsku tehnologiju, kao i opsežne programe izobrazbe osoblja i razvoja koji obuhvaćaju usavršavanje znanja korištenja tehnologije, rukovođenje, izobrazbu, poslove marketinga, korisničke usluge i vještinu prilagođavanja situaciji.

Školske knjižnice

Kakav položaj imaju školske knjižnice u zemlji s najmlađim stanovništvom u EU? Nažalost, one su najsiromašnije u Irskoj. U znanstvenim i narodnim knjižnicama naglasak je na usavršavanju postojećih usluga i potpunom iskorištavanju mogućnosti IT, ali u slučaju školskih knjižnica naglasak je na samom stvaranju mreže knjižnica osnovnih i srednjih škola. Knjižnice postoje u mnogim školama, ali osim malog broja bolje stojećih srednjih škola, ne možemo ih nikako smatrati modernima.

Posebno zabrinjava podatak da će, nedavno u javnosti spomenutih 250 mil. IR£ (320 MECU) za posebna ulaganja u irsko obrazovanje, vrlo vjerojatno zaobići knjižnice. DKI se zalaže za školske knjižnice kao izvore znanja u školama, za ulaganje u IT i programe računalnog opismenjavanja koji bi se odvijali u knjižnicama, ali treba mnogo raditi da bi se u to uvjerili vlada i profesorski sindikati. DKI je ozbiljno zabrinuto nedostatkom programa razvoja školskih knjižnica i traži zakonsku obvezu postojanja knjižnica u školama na svim stupnjevima obrazovanja. Trenutno previše ovisi o profesorima i roditeljima. Stav DKI je da narodne knjižnice trebaju biti usko povezane sa svim školskim knjižnicama, i da uprave knjižnica trebaju biti u uskoj vezi s obrazovnim službama.

Nacionalne organizacije

Odgovornost središnje vlade za knjižnice i informacijske službe podijeljena je između tri vladina ministarstva: Ministarstvo obrazovanja i znanosti odgovorno je za školske i visokoškolske knjižnice; Ministarstvo umjetnosti, baštine, *Gaeltacht* i otoka je nadležno za Nacionalnu knjižnicu, dok je Ministarstvo okoliša i lokalne uprave nadležno za narodne knjižnice. To nije dobro i cilj nacionalne politike prema knjižnicama i in-

formacijskim službama jest podići ulogu knjižnica i informacijskih službi na državni nivo te povećati suradnju i povezanost.

Jedino tijelo sa zajedničkim odgovornostima je *An Chombairle Leabharlanna* (Knjižnično vijeće) prisutno u javnosti već pedesetak godina. *An Chombairle* ima dvije osnovne funkcije: savjetodavnu – savjetovati Ministarstva i uprave knjižnica o razvoju narodnih knjižnica i jačati suradnju unutar Irske. Odbor Vijeća pominje predstavnike visokoškolskih knjižnica, nacionalne knjižnice i narodnih knjižnica – izabrane predstavnike, upravne organe i knjižničare. Njegova savjetodavna uloga u razvoju narodnih knjižnica uključuje pregled knjižničarstva u cjelini te savjetovanje i pomoć pri pojedinačnim projektima: izgradnji zgrada, uvođenju tehnologije ili inovacija u službama kao što su poslovne informacije, službe za osobe oštećenog vida itd.

Strukovne udruge

Jedan od osnivača EBLIDA-e, DKI, ove godine slavi 70-u obljetnicu kao strukovno tijelo irskih knjižničara. Trenutne aktivnosti udruge usmjerene su na to da kao mala udruga (650 članova), ostvari najveću moguću dobit od svojih djelatnosti.

DKI je odabrao partnerstvo i suradnju i preustrojio se kako bi njegova nastojanja i način kreiranja politike bili što učinkovitiji. Uveden je nov način kreiranja politike: rasprave o određenim temama kao što su: Informacijsko društvo, dječje i školske knjižnice, europski i međunarodni poslovi, razvoj narodnih knjižnica, izobrazba. Uskoro će izdati izvještaj o obaviještenosti o zdravstvu, pripremljen u suradnji s Ministarstvom zdravstva. Udruga također nastoji povezati knjižnice sa srodnim udrugama kao što su arhivi, muzeji i galerije.

DKI nema izravan utjecaj na stručnu izobrazbu, ali ima nadzornu ulogu i daje ovlaštenja za održavanje stručnih studija, poput onoga na Nacionalnom sveučilištu u Dublinu ili studija na Sveučilištu Queen's u Belfastu. Više utjecaja udruga ima u osiguravanju i provođenju izobrazbe mlađeg osoblja te u seminarima i jednodnevnim tečajevima na određenu temu.

Društvo knjižničara Irske

Osnovano je 28. 10. 1928. Godine 1952. Društvo je utemeljeno kao d.o.o. što mu je omogućilo da

određuje programe i drži ispite za članove.

Ciljevi Društva su:

- zagovarati i razvijati visoke standarde knjižničarstva, knjižnica i informacijskih službi u Irskoj, te osigurati bolju međuknjižničnu suradnju
- zastupati knjižničarsku struku u Irskoj i podupirati stručne interese udruga članica
- održati zadovoljavajući položaj struke između društvenih i tehničkih znanosti zahtjevima za poštivanjem strogih pravila

ponašanja kao uvjeta za članstvo i osiguranjem kvalificiranosti kao bitnog zahtjeva za sve stručne službe u knjižnici

- osigurati visoki standard knjižničarske izobrazbe u Irskoj evaluacijom i priznavanjem stručnih ispita, diploma ili drugih stručnih kvalifikacija, brinuti se za izobrazbu, provjeravati znanje i izdavati diplome
- pregledavati i ocjenjivati sve zakone koji utječu na knjižnice i struku, te pomoći pri unapređenju zakona koji se smatraju nužnima za napredak struke i

širenje knjižnica i djelovati u korist struke u kontaktima s državnim tijelima i ostalim organizacijama

- voditi popis članova
- stvarati, sakupljati, uspoređivati i izdavati u obliku izvještaja, časopisa i dr. Informacije od koristi i interesa za članove Društva, stvarati zbirku knjiga, radova ili rukopisa o knjižničarstvu i osigurati i poticati bibliografska proučavanja i istraživanja
- organizirati skupove, društvene i ostale službe koji će promicati interese Društva.

Elektroničke novosti o knjižničarstvu na Internetu

Elektroničke novosti o knjižničarstvu na Internetu dvotjedna su elektronička publikacija koja se od 1997. godine šalje pretplatnicima na adresu njihove el. pošte svaki drugi ponedjeljak u mjesecu. *Novosti* nastaju pretraživanjem Interneta te prikupljanjem, odabirom i prijevodom obavijesti sa sljedećih elektroničkih lista za raspravu:

BI-L list (*Bibliographic Instruction Discussion Group* – rasprave o bibliografskim pravilima);

BUSINESS-L (*Business Librarians' Discussion List* – rasprave poslovnih knjižničara o poslovnim informacijama);

CAMILE (*Concerted Action on Management Information for Libraries in Europe* – projekt o upravljanju informacijama u europskim knjižnicama);

COLLIB-L (*the College Libraries Section's listprocessor* – rasprave o visokoškolskim knjižnicama);

DIGLIB (IFLA – rasprave o općim problemima knjižničarstva i sve glavne obavijesti iz knjižničarstva);

DIGJOB (IFLA – lista za traženje posla u knjižničarstvu);

DIGLIBS (rasprave o istraživačkim projektima, Berkeley Institute);

DIG_REF list (*Discussion of digital reference services for K-12* – rasprave o digitalnim referentnim

uslugama u visokoškolskom obrazovanju).

EMRLD-LIST (*Electronic Management Research Libraries* – upravljanje znanstvenim knjižnicama, Velika Britanija);

EPIC-LST (*Preservation/Conservation of documentary Heritage in Europe* – lista Povjerenstva za zaštitu baštine u Europi);

GILS (*Government Information Location Service* - School of Library and Information Science, University of Texas – lista za raspravu o službenim publikacijama i informacijama);

ILA-L (*Internet Library Association List* – rasprave članova Udruženja o Internetu za knjižničare);

LIBLICENCE (*Yale Library/Commission on Preservation and Access's Electronic Project* – rasprave Povjerenstva za zaštitu u pristup – elektronički projekt);

LIBREF-L list (*Discussion of Library Reference Issues* – rasprave o referalnoj službi u knjižnicama, Kent State University, SAD);

LIBKNOW-L (*The Knowledge Management for Librarians list* – rasprave o upravljanju znanjem za knjižničare, SLA, SAD);

LIS-ELIB (*Electronic Libraries Programme* – Program za razvoj elektroničkih knjižnica u Velikoj Britaniji);

NETTRAIN list (*Internet/BIINET Network Trainers* – učenje korištenja Interneta); Info-Quality-L (rasprave o kvaliteti informacija na Internetu);

NLS-Forum (*Networked Learner Support* - novosti i rasprave u visokom obrazovanju kojeg potpomažu mrežni sustavi, Velika Britanija);

PUBLIB-NET (*Internet in Public Libraries* - rasprave o narodnim knjižnicama na Internetu, UC Berkeley Library);

WEB4LIB (Rasprave o izgradnji Web sučelja, Berkeley University)

Sadržaj *Elektroničkih novosti* o knjižničarstvu na Internetu raspoređen je u sljedeća poglavlja:

Razvojni planovi i programi, Konferencije i savjetovanja, Knjižničarske škole i tečajevi, Problemi iz prakse, nova radna mjesta, aktualne rasprave i sl., Izbor odgovarajućih HTTP adresa u Hrvatskoj, Izbor najkvalitetnijih HTTP adresa (razvoj knjižničarstva, referentna literatura, korisni linkovi, softveri i sl.). U posljednje vrijeme *Elektroničke novosti* sadrže sve više obavijesti i o projektima muzeja, arhiva i galerija te nastojanjima za globalnim pristupom u digitalizaciji kulturne baštine. Od lipnja 1998. godine *Elektroničke novosti* se šalju i na adrese pretplatnika u Republici Sloveniji pod naslovom *Elektronske informacijske novice*.

V. Turčin
el. pošta: vesna.turcin@cyport.tel.hr

MEĐUNARODNA ZBIVANJA

Gabriel, Vrata nacionalnih knjižnica Europe je World Wide Web služba za nacionalne knjižnice Europe predstavljena na Konferenciji knjižničara nacionalnih knjižnica Europe (CENL). Trenutno u CENL-u i *Gabrielu* sudjeluje 38 nacionalnih knjižnica iz država koje su članice Vijeća Europe. Ta služba ima za zadatak učiniti dostupnima informacije o nacionalnim knjižnicama Europe, njihovim zbirkama i uslugama kako bi im se olakšao pristup i unaprijedile usluge koje se zasnivaju na zajedničkoj infrastrukturi. Da bi se taj zadatak ostvario, definirani su sljedeći opći ciljevi: 1. *usmjeravanje* – *Gabriel* služi kao opsežan i najmoderniji online vodič za funkcije, zbirke i usluge nacionalnih knjižnica Europe; 2. *promidžba* – *Gabriel* promiče nacionalne knjižnice Europe na vrlo prikladan način; 3. *suradnja* – *Gabriel* pomaže izgradnju suradnje između nacionalnih knjižnica Europe na području rada na mreži; 4. *model* – *Gabriel* služi kao model za zajedničke mrežne službe na području knjižničarstva u Europi i drugdje.

Budući da svaka nacionalna knjižnica razvija svoje vlastite online sustave za širenje informacija o svojim zbirkama, širom Europe se pojavljuje veliki broj informacijskih službi. Ne postoji jedinstveni način na koji korisnici mogu doći do informacija o pristupu tim službama ili o samim službama. Iako se mnoge knjižničarske službe mogu pronaći pomoću općih WWW kazala ili drugih Internet vodiča, jedino sveopći europski sistematski vodič kojim se pravilno rukuje može jamčiti da se sve dostupne službe mogu pronaći i da im se može pristupiti na odgovarajući način. *Gabriel* funkcionira kao takav vodič jer nudi na jednom mjestu pristup svim knjižnicama i njihovim uslugama, a informacije o nacionalnim knjižnicama čini dostupnima na jedinstven način.

Pilot verzija *Gabriela* pokrenuta je 1995, a od 1. siječnja 1997. *Gabriel* je postao javna služba knjižnica uključenih u CENL. To je zajednički informacijski sustav na mreži, koji koristi standardnu tehnologiju za rad na mreži.

Ističu se sljedeće značajke *Gabriel* službe: 1. jedinstvena promidžba svih informacija o nacionalnim knjižnicama; 2. podržavanje višejezičnosti; 3. geografski vodič i sistematski vodič za usluge nacionalnih knjižnica; 4. za-

Najprije pretražuju "ON-LINE"

jednički mehanizam za pronalaženje usluga nacionalnih knjižnica na WWW; 5. odbor za dnevni izvještaj s vijestima o nacionalnim knjižnicama; 6. elektronički arhiv za izdanja nacionalnih knjižnica; 7. pregled suradnji i projekata u koje su uključene nacionalne knjižnice.

Budući da je *Gabriel* dostupan svim korisnicima Interneta i srodnih mreža, pokazalo se da je ta služba popularan i najdjelotvorniji način povezivanja nacionalnih knjižnica Europe. Ona je ujedno i važan doprinos razvoju sveopće europske virtualne knjižnice.

Podrobnije informacije moguće je pronaći na sljedećim adresama:

<http://www.konbib.nl/gabriel/>

<http://www.bl.uk/gabriel>

<http://www.ddb.de/gabriel>

<http://renki.helsinki.fi/gabriel/>

Prema podacima s Internet stranice preveo i pripremio K. Pintarić

Komisija za slobodu izražavanja i slobodan pristup informacijama (FAIFE)

U svom je uvodnom govoru na otvorenju 64. opće konferencije IFLA-e, održane u kolovozu 1998. godine u Amsterdamu, njezina predsjednica gospođa Christine Deschamps, posebno spomenula dvije nedavno osnovane IFLA-ine komisije, Komisiju

za autorsko pravo i druga pravna pitanja te Komisiju za slobodu izražavanja i slobodan pristup informacijama (FAIFE). Rekla je da osnivanje tih komisija pokazuje i kojim se pitanjima idućih nekoliko godina IFLA želi naročito baviti i što smatra svojim prvenstvenim zadaćama. Pitanje slobode izražavanja i slobodnog pristupa informacijama pokrenula je IFLA prvi put 1989. godine na konferenciji u Parizu, potaknuta brojnim slučajevima kršenja prava običnih ljudi na dostup informacijama koje bi im mogle pomoći u svakodnevnom životu, ali i progonima pisaca, nakladnika i novinara te uništavanjem i zabranama objavljivanja knjiga u raznim dijelovima svijeta. Brojne se ustanove u svijetu na različite načine bave pitanjem slobode izražavanja, ali IFLA želi oblikovati vlastiti stav prema tom pitanju, prema kojemu bi se onda mogli ravnati i knjižničari posvuda u svijetu.

Na Općoj skupštini IFLA-e održanoj u Kopenhagenu 1997. usvojena je rezolucija kojom se utemeljuje FAIFE kao savjetodavno tijelo za sva pitanja o kojima govori članak 19 Opće deklaracije o ljudskim pravima, a koja su od interesa za knjižnice i knjižničare. FAIFE ima 22 člana koji dolaze iz raznih dijelova svijeta: Armenije, Danske, Hrvatske, Japana, Južne Afrike, Kameruna, Kanade, Kine, Kube, Meksika, Nigerije, Nor-

veške, Rusije, SAD-a, Španjolske, Švedske, Tajlanda, Velike Britanije i Zimbabvea. Predsjednik Komisije je Australijanac Alex Byrne. Autorica ovih redaka članica je FAIFE-a iz Hrvatske.

Danska je vlada pomogla IFLA-i osnivanjem posebnog ureda za FAIFE u Kopenhagenu, koji je smješten uz Ministarstvo kulture i u kojemu rade dva stalno zaposlena knjižničara, Šveđanin Jan Ristarp i Danac Carsten Frederiksen. Oba kolege imaju iskustvo i u sindikalnom radu. Ured za FAIFE zadužen je da koordinira rad IFLA-e i njezinih članica na području slobode izražavanja i slobodnog pristupa informacijama te da oblikuje opću politiku IFLA-e prema intelektualnim slobodama. Pitanja poput cenzure na Internetu ili knjižničarskog etičkog kodeksa od neposrednog su interesa za FAIFE.

Tijekom amsterdamske konferencije održana su dva radna sastanka FAIFE-a, a organiziran je i otvoreni forum za sudionike konferencije. Na tim se skupovima prvenstveno raspravljalo o budućem radnom programu. FAIFE namjerava najprije prikupiti podatke o stanju u području intelektualnih sloboda u raznim dijelovima svijeta i učiniti ih javno poznatima i pristupačnima na svojoj Internet adresi. Što su FAIFE i njegov ured dosad poduzeli može se u svakom času vidjeti na adresi: <http://www.fai-fe.dk>, ali i iz biltena i godišnjeg izvještaja koje će Ured redovito objavljivati.

Zadaća je Ureda za FAIFE pomoći knjižnicama i knjižničarima koji su na bilo koji način žrtve cenzure ili su izloženi pritisku kojim se želi ograničiti pristup građi i informacijama u knjižnicama. Pojedini su članovi FAIFE-a već na radnim sastancima izvijestili o specifičnim zbivanjima u svojim zemljama, koja su po njihovom mišljenju bila pokušaji ograničavanja pristupa knjižničnoj građi i informacijama. Svi su članovi zamoljeni da i dalje izvještavaju o zbivanjima u svojim zemljama. U posebno ozbiljnim, pa i opasnim slučajevima kršenja prava na dostupnost informacija, IFLA će, na preporuku Komisije i Ureda za FAIFE reagirati tako, da će upozoriti vlasti u pojedinim zemljama na to da se krše odredbe međunarodnih dokumenata, prvenstveno, poznatog članka 19 Opće deklaracije o ljudskim pravima UN. Već je u prosincu 1998. predsjednik Komisije za FAIFE, Alex Byrne, uputio otvoreno pismo predsjedniku Islamske republike Iran, u kojemu ga u IFLA-ino ime upozorava na nedavna ubojstva

istaknutih pisaca, urednika i prevodilaca u toj zemlji.

Osnivanje FAIFE-a potaknulo je Hrvatsko knjižničarsko društvo da i ono osnuje svoju komisiju za slobodu izražavanja i slobodan pristup informacijama. Članove Komisije predložila su njihova županijska društva, a neki su i sami kao pojedinci izrazili želju da rade u Komisiji. Komisija trenutno ima dvanaest članova. Za nadati se da će Komisija potaknuti stvaranje mreže stručnjaka u cijeloj Hrvatskoj, zainteresiranih za promicanje intelektualnih sloboda i usvajanje koncepta društvene odgovornosti knjižničara prema korisnicima.

A. Horvat

IFLA i UDK

Tijekom zasjedanja IFLA-e u Amsterdamu 1998. godine značajna je pažnja posvećena UDK putem stručnih radnih sastanaka IFLA-inih tijela, na kojima su knjižničari - stručnjaci za teoriju i praksu sadržajne obrade knjižnične građe raspravili sadašnje stanje UDK i pokušali utvrditi razvitak, primjenu i dosege sheme u budućnosti.

Odjel za bibliografsku kontrolu na svom je otvorenom zasjedanju raspravio sadašnje stanje UDK sheme.

Sekcija za klasifikaciju i indeksiranje održala je otvoreni sastanak na kojemu je izviješteno o primjeni UDK u pojedinim zemljama. Rad na projektu *Sekcije Format za klasifikacijske podatke* nastavlja se. U okviru Sekcije dovršen je projekt *Načela izgradnje jezika predmetne odrednice*, a u tijeku je rad na projektu *Pregled stanja predmetne katalogizacije* - anketno istraživanje predmetne obrade u nacionalnim knjižnicama

Radionicu *UDK u sljedećem ti-sučljeću* organizirao je Stalni odbor za klasifikaciju i indeksiranje uz pokroviteljstvo UDK Konzorcija (UDCC), FIDA i BSI. Radionicu je vodila I. C. McIlwaine, glavna urednica UDK. Svrha radionice bila je dati pregled tekućeg stanja UDK i predviđenih budućih izmjena i dopuna sheme.

UDK Konzorcij i Glavna uputna datoteka UDK

Glavna uputna datoteka UDK (UDC Master Reference File) dalje se razvija. Ovo 'srednje' izdanje UDK ažurira se jednom godišnje nakon provedenih revizija koja se objavljuju u publikaciji *Izmjene i dopune UDK (Extensions and Corrections to the UDC)*. Datobaza je dostupna na engleskom jeziku u CDS/ISISu, a za nje-no prevođenje/izdavanje potrebno je

zatražiti dozvolu UDK Konzorcija i to za svaki oblik izdanja (tiskano, CD-ROM) zasebno.

Dugoročni cilj: izraditi višjezičnu glavnu uputnu datoteku UDK sa svrhom standardiziranja uporabe sheme.

Izmjene i dopune UDK

O izmjenama, dopunama i stanju UDK sheme izvještava publikacija *Izmjene i dopune UDK (Extensions and corrections to the UDC)*, koja se smatra normativom sheme.

Dovršena je revizija: skupina: 56-Paleontologija, 58-Botanika, 596-Verterbrata (Zoologija), pomoćnih tablica Ie (0/9)-mjesto i specijalnih pomoćnih oznaka za materijale u skupini 7.023

Revizija u tijeku: skupina 61-Medicina, pomoćne tablice Ik-05 (osobe), pomoćne tablice li .00 (gledište)

Revizija u planu: skupina 51-Matematika, 52-Astronomija, 53-Fizika, 54-Kemija, 2-Religija, te nastavak rada na reviziji pomoćnih tablica.

Stručna literatura

Objavljena su izdanja UDK sheme, različitog opsega, na raznim jezicima i u tiskanom i u strojnočitljivom obliku. Srednje englesko izdanje biti će uskoro dostupno na CD-ROM-u.

J. Lešćić

EQUINOX je sustav za mjerenje i upravljanje vrsnoćom knjižničnoga poslovanja

Europske knjižnice sve više pažnje posvećuju mjerenju vrsnoće knjižničnih usluga. Međunarodna norma ISO 11620 sadrži niz pokazatelja koji knjižnicama mogu pomoći u ocjenjivanju tradicionalnih službi, ali je treba proširiti uključivanjem pokazatelja vrsnoće usluga u umreženoj elektroničkoj sredini.

Europska je unija pokrenula istraživački projekt nazvan EQUINOX koji bi trebao poslužiti kao temelj za postizanje međunarodnog dogovora o normiranom mjerenju usluga za elektroničku knjižnicu. U sklopu EQUINOX-a razvit će se i testirati cjeloviti računalni program koji će služiti kao radno pomagalo knjižničnim voditeljima. To bi pomagalo trebalo pomoći knjižničarima da bolje razumiju cijeli tijek rada i organizaciju poslovanja, a voditeljima da poboljšaju odnos između korisnika i osoblja, suradnju među pojedinim knjižničnim odjelima i komuniciranje s dobav-

ljačima. Program će se iskušati u velikom broju knjižnica raznih vrsta diljem Europe. EQUINOX se temelji na preporukama i rezultatima ranijih projekata Europske unije, kao što su EQLIPSE, MINSTREL, DECIMAL, DECIDE i CAMILE. Uključeno je se-

dam ustanova i to: Manchestersko gradsko sveučilište kao koordinator, National Microelectronics Application Centre Ltd. iz Irske, Fretwell Downing Informatics Ltd. iz Velike Britanije, Dublinsko gradsko sveučilište, Sveučilišna i zemaljska

knjižnica iz Münstera, Sveučilište Oberta de Catalunya iz Španjolske i Stockholmska sveučilišna knjižnica.

Predviđa se da će projekt biti završen za dvije godine, a novosti o njemu mogu se pratiti na adresi: <http://equinox.dcu.ie>

IZ KNJIŽNICA

Gradska knjižnica Zadar – "Plavo središte grada"

Nakon osam godina djelovanja u neuvjetnim prostorima ratom polusrušene zgrade Kneževe palače i godinu dana rada na adaptaciji i opremanju nove zgrade, Gradska knjižnica Zadar otvorena je za javnost 1. ožujka 1999. godine. Još prije otvorenja zgrada je nazvana "Plavo središte Grada", budući da u svim prostorima dominira plava boja.

S obzirom da Gradska knjižnica Zadar slavi 50 godina djelovanja odnosno odvajanja od Znanstvene knjižnice svakako da su novi uređeni prostori i oprema najljepši dar kako djelatnicima tako i korisnicima.

Projekt preuređenja novog prostora Knjižnice napravljen je u suradnji s arhitekticama Studio AG Zagreb, dok su radove izvodile građevinske tvrtke iz Zadra "IBIS" i "Ploter". Projekt suvremene opreme pripremila je njemačka tvrtka "EKZ" iz Reutlingena u suradnji sa zadarskom tvrtkom "Viloplastika". Radove na opremanju izvela je tvrtka "Ugo" d.o.o. Zagreb. Nadzor nad izvođenjem radova obavila zadarska tvrtka "Idassa".

Cjelokupne građevinske radove i opremu financirali su Grad Zadar, Ministarstvo kulture RH, djelatnici Gradske knjižnice organiziranjem aktivnosti za prikupljanje sredstava, te brojni sponzori i donatori. Radovi i opremanje do konačnog završetka procjenjuju se na 15 milijuna kuna.

Prostor nove Gradske knjižnice nudi više sadržaja na površini od 1600 m². Većina sadržaja već je ponuđena korisnicima, neki su u nastajanju, a zajedno s vanjskim sadržajima i hortikulturom trebaju biti pripremljeni do konca svibnja kada je planirano svečano otvorenje cijelog kompleksa nove Gradske knjižnice.

Knjižnica će zbog premalog broja djelatnika i još nezavršenih radova za korisnike biti otvorena 6 sati svaki dan, osim nedjelje.

Zanimljivo je spomenuti da je drugi dan otvorenja Gradske knjižnice

Prva radionica na Odjelu za djecu Gradske knjižnice Zadar

kroz njen prostor prošlo preko 1000 korisnika.

Nova adresa:

Gradska knjižnica Zadar
Stjepana Radića 11b, 23000 ZADAR
tel. 023/212-914 ; faks 315-857
[http://www.gkzd.hr.](http://www.gkzd.hr;);
el. pošta: gkzd@tel.hr

I. Pebar

■ Splitsko-dalmatinska županija bogatija je za dvije nove narodne knjižnice i jedan ogranak koji su otvoreni tijekom 1998. godine. U Vrlici je za Dan hrvatske državnosti svečano otvorena Narodna knjižnica. Knjižnica je smještena u obnovljenom Domu kulture, u istom prostoru u kojemu je i prije rata postojao ogranak Gradske knjižnice iz Sinja, koji je tijekom rata potpuno devastiran, kao i cijelo područje Grada Vrlike i pripadajućih mu općina. Smještena u dvije prostorije veličine 70 m², knjižnica ima odjele za odrasle i djecu te čitaonicu dnevnog tiska. Glavninu sredstava za opremu i nabavku početnog knjižnog fonda dalo je Ministarstvo kulture RH, a dio knjiga poklonilo je

desetak domaćih izdavača i nakladnika te županijska matična knjižnica iz Splita. Knjižnica će djelovati kao samostalna narodna knjižnica. Voditelj Knjižnice je gosp. Zvonko Gverić.

U prosincu 1998. godine u Komiži je vrlo svečano otvorena Gradska knjižnica. U lijepo uređenom prostoru Spomen-doma Knjižnica ima 120 m² i odjele za djecu i odrasle te čitaonicu za dnevni tisak. Knjižnica ima 1.500 sv. knjiga. U prigodi otvaranja dobivena je i vrijedna donacija od iseljenika iz Amerike - dva računala za multimediju na dječjem odjelu. Sredstva za uređenje i opremanje knjižnice dali su Ministarstvo kulture RH, Grad Komiža i Splitsko-dalmatinska županija. Voditelj Knjižnice je gošpodin Dario Hose Martinis.

Gradska knjižnica Solin otvorila je ogranak u Vranjicu, mjesnom kotaru Solina. To lijepo mjesto između Splita i Solina, nekada poznato splitsko izletište koje su nazivali još i "Mala Venecija", u poratnim godinama doživjelo je potpunu ekološku devastaciju. Sada mještani Vranjica nastoje vratiti svome mjestu stari sjaj, a briga se ogleda ne samo u uređenju okoliša i

mora, nego i u brizi za kulturni boljitak mještana. Tako je na inicijativu Matice hrvatske Split-Ogranak Vranjic, prije 3 godine otvorena Čitaonica u kojoj su mještani mogli uz dnevni tisak pročitati i po koju knjigu što su ih poklonili sami mještani. Otvaranjem Gradske knjižnice Solin i marljivim radom poduzetne ravnateljice Karmen Borković, fond je stručno uređen i obrađen, kupljeno je oko stotinu novih naslova, a Ogranak Vranjic je postao ustrojbeni jedinica solinske Knjižnice.

1998. godina bila je u znaku obilježavanja značajne obljetnice - 130 godina od osnutka prvih hrvatskih čitaonica na jadranskim otocima, pa su knjižnice u Jelsi (Hvar) i Pučišćima (Brač) na svečan način obilježile ovu obljetnicu.

Pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske dr. Franje Tuđmana, u Jelsi je obilježena 130. obljetnica utemeljenja Hrvatske narodne čitaonice, prve na dalmatinskim otocima, a koja je osnovana tek nekoliko godina poslije one u Zadru i Splitu. Od osnutka do današnjih dana čitaonica nije prestajala s radom, a "od početka je bila na tragu narodnog prosvjećivanja, buđenja nacionalne svijesti, svekolikog napretka i postupne urbanizacije mjesta", riječi su prof. Pava Palaversića. Danas čitaonica funkcionira kao Općinska knjižnica i čitaonica Jelsa. U svom fondu ima 8.500 sv. knjiga te stotinjak naslova lijepe književnosti na stranim jezicima, posebno na engleskom jeziku. U prigodi ove obljetnice Knjižnica je opremljena novim namještajem i većim brojem novih knjiga, za što su dobivena znatna sredstva od Ministarstva kulture RH, Općine Jelsa i Splitsko-dalmatinske županije.

Narodna knjižnica Pučišća "Hrvatski skup" otvorena je u listopadu 1988. godine kao sljednica narodne čitaonice "Hrvatski skup". Tada, baš kao i danas, uslužuje nekoliko bračkih naselja, a dobro uhodanom stacionarnom razmjenom, knjiga dolazi i do najudaljenijih stanovnika otoka Brača. Vrijedne i marljive voditeljice Maja i Zorka Martinić već dugi niz godina skupljaju svu zavičajnu građu. Knjižnica je organizator ili sudionik gotovo svih kulturnih zbivanja u općini Pučišća, a 130.-ta obljetnica svečano je obilježena brojnim kulturnim događanjima.

V. Mihanović

■ Gradska je knjižnica u Zagrebu u sklopu već tradicionalnog ciklusa "Svijet u Zagrebu", predstavila Republiku Njemačku od 9. do 20. studenog 1998. godine u suradnji s Goethe Institutom iz Zagreba. Predstavljanje

je bilo multimedijalno i interdisciplinarno. Izložene su knjige za mladež autora dobitnika "Njemačke nagrade za književnost za mlade 1998", knjige za odrasle i građa o njemačkoj kulturi, umjetnosti i civilizaciji na CD ROM-u. Na video zapisima posjetitelji su se upoznali sa suvremenom plesnom umjetnošću Njemačke. Posebnost ovog predstavljanja bio je seminar pod naslovom "Knjižnice za djecu i mladež u budućnosti - da li isključivo multimedijalne i interaktivne?" održan 13. i 14. studenoga 1998. godine. Tema pristupa knjizi, odnosno čitanju na novi način, izuzetno je aktualna u cijelom svijetu, s obzirom na svijest o krizi čitanja i težnji za digitalnim medijima kod velikog broja djece i mladeži. Uvod u temu seminara dale su Andrea Pörner, voditeljica knjižnice Goethe Instituta i Ljiljana Sabljak, voditeljica Gradske knjižnice. Izlagale su dvije diplomirane knjižničarke iz Njemačke i diplomirani knjižničari, djelatnici Odjela za djecu i mladež Gradske knjižnice Knjižnica grada Zagreba. Susanne Müller-Martin, ravnateljica je Glavne knjižnice i zamjenica ravnateljice Knjižničkog sustava u Norderstadtu, recenzentica knjiga i CD ROM-ova za djecu i mladež, članica raznih stručnih komisija za književnost i medije za djecu i mladež te Rita Schmitt, koja djeluje u Njemačkom institutu za knjižnice (Deutsches Bibliotheksinstitut) na područjima narodne knjižnice za djecu i mladež, školske knjižnice i unapređenja čitanja. Težište njezina rada zadnjih godina je vođenje seminara za trajno usavršavanje djelatnika u knjižnicama. Od hrvatskih izlagača sudjelovali su Ranka Javor, voditeljica Hrvatskog centra za dječju knjigu, Silko Štefančić, koordinator Mediateke te Loris Bučević-Sanvincenti, koordinatorica Odjela za djecu i mladež Gradske knjižnice i Ljiljana Suton i Marina Danev, knjižničarke toga odjela. Svjesni činjenice da je Odjel za djecu i mladež najstariji i najveći dječji odjel u Hrvatskoj, njegovi djelatnici svojim iskustvom su mogli ravnopravno voditi dijalog s eminentnim predavačicama iz Njemačke. Na seminaru se moglo čuti o istraživanju čitateljskih navika i izdavaštvu u Hrvatskoj, o novim metodama i konceptima rada u hrvatskim narodnim knjižnicama, te o novim medijima i multimedijalnoj aktivnosti u knjižnici za mlade u Hrvatskoj. Gošće iz Njemačke su izložile rezultate istraživanja o unapređenju čitanja i uporabi novih medija u svojoj zemlji, o načinima rada suvremene dječje knjižnice u Njemačkoj, o strategijama unapređenja čitanja, o nekim oblicima poticanja čitanja za mlade, o pedago-

giji medija u knjižnici kao dijelu izvanškolskih djelatnosti s mladeži i dr.

Navest ćemo neke zanimljivosti o strategijama poticanja čitanja među djecom i mladeži u njemačkim knjižnicama. Stvara se mišljenje da mediji ne "ubijaju" knjige kako to drže neki kritičari. Djeca su multikorisnici, kojima je već 1993. godine dozvoljen pristup švim medijima kao i odraslim korisnicima. Knjižničari se, međutim, pitaju kako pedagoški primijeniti elektroničke medije? Znanja knjižničara moraju biti velika da bi zadovoljila želje svojih korisnika. Jer knjižnice prelaze u medijateke samim time što integriraju netiskane medije u svoje sadržaje. Učinjen je još jedan veliki pomak u približavanju korisnicima i promicanju knjige i čitanja. Knjižnica je podijelila svoju građu po temama, a ne po vrstama medija. Primjerice nude se djela G. Grassa na CD ROM-u, na filmu, u klasičnoj knjizi ili na video kaseti. Knjižničari postaju promicatelji koji potiču djecu i mladež na upoznavanje i korištenje različitih medija, svjesni da osiguravaju buduće korisnike time što se ne zatvaraju za nove medije.

Zanimljivo je da se djeca i mladež sve brže specijaliziraju i sistematiziraju, pa dobne skupine ne određuju više striktno određena znanja, jer je ono individualno od djeteta do djeteta. U knjižnicama se organizira aktivno pretraživanje kataloga, izrada raznovrsnih tema ili jednostavno domaćih zadaća. Zapaženo je da se percepcija djece mijenja kao i njihove sposobnosti, prvenstveno kreativnost. Djeca su prije bila zaigranija i djetinjastija, dok su danas ozbiljnija i zahtjevnija u svojim traženjima. U ovim situacijama naročito dolazi do izražaja savjetodavna uloga knjižničara - dati pravom korisniku pravu knjigu.

U strategijama čitanja koje su u Njemačkoj veoma razrađene, njemački knjižničari postavljaju vrlo aktualno pitanje da li kupovati samo kvalitetnu knjigu ili onu koja će služiti samo za razonodu. Mišljenja su da treba zadovoljiti oba gledišta obrazlažući činjenicom da djeca i mladež ponajprije posežu za trivijalnom knjigom i elektroničkim medijima, a kasnije uzimaju zahtjevniju literaturu.

Teme izlaganja na ovom seminaru su bile izuzetno poticajne za završnu diskusiju pod nazivom Ima li knjiga budućnosti? Zaključak sudionika seminara je da knjiga ima budućnost u zajednici s digitalnim medijima i da se knjižničari svojim obrazovanjem moraju prilagođavati novim potrebama knjižnica 21. stoljeća koje će biti multimedijalne i interaktivne.

L. Bučević-Sanvincenti

■ Odjel za djecu i mladež Gradske knjižnice Knjižnica grada Zagreba svojim aktivnostima obuhvaća rad s djecom od najniže dobne skupine do onih adolescentske dobi. Knjižničari toga odjela svoje djelovanje usmjeravaju i na svoje kolege knjižničare putem dvije trajne aktivnosti: sastanaka nazvanih "Informativni utorak" i "Interni četvrtak".

Tribina "Informativni utorak" održava se već 36 godina, a namijenjena je knjižničarima dječjih odjela narodnih knjižnica i knjižničarima osnovnih škola u gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji. Naziv je dobila po tome što se održava svakog prvog utorka u mjesecu izuzev mjeseci kad su školski praznici. Knjižničari pokazuju veliko zanimanje svojim aktivnim sudjelovanjem na "Informativnim utorcima", jer im pružaju obavijesti o recentnim programima i izdanjima naših izdavačkih kuća putem gostovanja autora, urednika, ilustratora, recenzenta, prevoditelja, pedagoga i drugih subjekata vezanih uz knjigu. Izdavačima su ovi susreti s knjižničarima dragocjeni jer se uspostavlja dvosmjerna veza; knjižničare se upoznaje s novom produkcijom ali i saznaje o recepciji pojedinih književnih djela kod djece i mladeži. Održavaju se stručna predavanja u cilju unapređenja i usavršavanja knjižničarske struke i informacijske djelatnosti, organiziraju seminari i druge akcije, razmjenjuju iskustva i dogovori.

Predstavljamo djelomičan program u 1998. godini da bismo dokumentirali važnost "Informativnog utor-

ka" za sve sudionike. Predstavljene su sljedeće izdavačke kuće: *Divič*, gl. urednica Nada Rončević i knjiž. teoretičarka Dubravka Težak; *Element*, gl. urednica Silva Elezović, autor knjige "Astronomija" Vladis Vujnović i Krešimir Pavlovski, recenzent knjige; *Mozaik knjiga*, gl. urednica Nives Tomašević i Željka Horvat-Vukelja, književnica; *Kašmir promet* je predstavio knjigu Tita Bilopavlovića: "Oprostite, volim vas", gl. urednica R. Javor; *Znanje* je u suradnji s Društvom hrvatskih prevodilaca i Britanskim savjetom predstavilo knjigu K. Grahamea: "Vjetar u vrbama" u povodu objavljivanja hrvatskog prijevoda. O knjizi su govorili prevoditeljica Mía Pervan, gl. urednica Vera Barić, direktor Britanskog savjeta Robin Evans koji je interpretativno čitao pojedine odlomke knjige na engleskom jeziku, direktorica Društva hrvatskih prevodilaca Giga Gračan i recenzent Ivo Vidan. Sudionicima je kontinuirano predstavljano recentno izdavaštvo koje je nabavio Odjel za djecu i mladež, s ciljem upoznavanja ali i preporuke za nabavu politiku pojedinih knjižnica.

Voditelj Mediateke Gradske knjižnice, S. Štefančić, predstavljao je u ciklusu izlaganja elektroničke knjige i časopise na CD ROM-u.

S obzirom da mnogi knjižničari ne prisustvuju pojedinim seminarima i savjetovanjima, uvijek se organiziraju stručna izvješća. Tako su upoznati s međunarodnim savjetovanjima koja su se održala u Koprivnici "Mladi i čitanje u multimedijalnom okruženju", u Zagrebu "Suradnja u progra-

mima poticanja čitanja u mladalačkoj dobi" i "Knjižnice za djecu i mladež - da li isključivo multimedijske i interaktivne?" te "Kako razvijati kulturu čitanja".

Sudionici "Informativnog utorka" su upoznati sa novitetima Sajma dječje knjige u Bologni, hrvatskim kandidatima za Andersenovu nagradu za 1998. godinu kao i o IBBY ASAHi nagradi, obavijestima sa sastanaka IFLA-e u Badenu i IBBYja u Staatschlamingu, o tenčama Proljetne škole školskih knjižničara u Crikvenici, te izvješća sa Skupštine Hrvatskoga knjižničarskog društva održane u Zadru i Skupštine Zagrebačkoga knjižničarskog društva održane u Zagrebu.

"Interni četvrtak" je namijenjen samo dječjim knjižničarima narodnih knjižnica i također se održava jednom mjesečno. Njegov cilj je poučavanje praktičnih znanja i vještina koje knjižničari koriste u kreativnim radionicama s djecom. Često se pozivaju stručnjaci pojedinih područja koji u praktičnim radionicama zorno pokazuju rad s različitim materijalima i tehnikama. Npr. oblikovanje u glini, papiru, izrada lutaka od otpadnih (platno, karton) ili prirodnih (plodovi) materijala, kaširanje, izrada vitraja, slikanje tehnikom mokro na mokro, oslikavanje svile i dr. Održavaju se i stručna predavanja za provođenje različitih tretmana s djecom u cilju razrješenja svakodnevnih problemskih situacija na temu suradnje i komunikacije.

L. Bučević-Savincenti

ELEKTRONIČKA LISTA ZA RASPRAVU - CROLIB

<http://www.findmail.com/list/crolib>

Prema uzoru na, sad već mnogobrojne svjetske elektroničke liste za raspravu među knjižničarima, među kojima su poznate IFLA-ine liste te liste pojedinih američkih sveučilišta, zahvaljujući besplatnoj programskoj podršci kompanije Find-Mail Inc. otvorena je 8. srpnja 1998. godine i lista za raspravu namijenjena hrvatskim knjižničarima. Knjižničari, sudionici liste, moći će putem elektroničke pošte međusobno raspravljati o temama i problemima koje ih zanimaju. Rasprave će se voditi na hrvatskom jeziku. Listu moderira i vodi dr. sc. Vesna Turčin, samostalni knjižničar. Predviđeno je da elektronička lista posluži knjižničarima svih profila za razvijanje međusobne komunikacije, međusobno izvješćivanje o relevantnim događanjima te za razmjenu iskustava iz svakodnevnog rada (predložena je tema "hrvatski časopisi").

Upute za predbilježbu na listu

Najjednostavnije se možete predbilježiti na listu preko Web stranice <http://www.findmail.com/list/crolib>. Na toj ćete stranici naći mjesto u koje je potrebno upisati adresu svoje elektroničke pošte. Nakon toga ćete primiti poruku sa zamolbom za potvrdu registracije. Nakon što naredbom "replay" potvrdite svoje sudjelovanje na listi, postat ćete njezinim su-

dionikom te ćete primiti sve poruke koje se na listi razmjenjuju. Da biste se obratili svim sudionicima liste potrebno je svoju raspravu poslati na elektroničku poštansku adresu: crolib@makelist.com. Robot će poruku automatski poslati svim sudionicima Crolib liste za raspravu.

Na adresi http://www.findmail.com/listman?method=display_editlist&listname=crolib možete dati naredbu za brisanje vaše adrese s popisa sudionika liste, tako da odaberete svoju adresu i u predviđenoj rubrici otkazete svoje sudjelovanje. Drugi način za predbilježbu na listu Crolib je slanje elektroničke pošte bez teksta na adresu crolib-subscribe@makelist.com. Da biste se "odjavili" s liste trebate poslati poruku bez teksta na adresu crolib-unsubscribe@makelist.com.

Pregled poruka poslanih putem liste Crolib

Na adresi <http://www.findmail.com/list/crolib> možete pregledati i arhivu svih do sada poslanih poruka. Poruke se mogu sortirati prema datumu ili temi.

Na adresi http://www.findmail.com/listman?method=display_editlist&listname=crolib možete pogledati popis adresa sudionika elektroničke liste.

V. Turčin

POSLOVNIK

O RADU POVJERENSTVA ZA PREDLAGANJE DODJELE ZVANJA VIŠEG KNJIŽNIČARA I KNJIŽNIČARSKOG SAVJETNIKA

Članak 1.

Na temelju članka 32. stavka 2. alineja 8 i članka 36. stavka 3. Zakona o knjižnicama ("Narodne novine", br. 105/97 i 5/98) Povjerenstvo za predlaganje dodjele zvanja višeg knjižničara i knjižničarskog savjetnika (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo) ima zadaću da ocijeni stručna dostignuća osoba koje su se obratile Hrvatskom knjižničnom vijeću (u daljnjem tekstu: Vijeće) za priznavanje prava na zvanje višeg knjižničara odnosno knjižničarskog savjetnika. Ocjenjuje se stručni doprinos osobe u radu, objavljeni stručni i znanstveni radovi, doprinosi u radu strukovnih udruženja, obrazovnih programa u knjižničarskoj struci i sl. Po provedenom ocjenjivanju Povjerenstvo daje Vijeću mišljenje o sposobnosti kandidata za obavljanje najsloženijih poslova knjižničarske struke, na temelju kojeg mišljenja Vijeće može predložiti Ministarstvu kulture da molbi kandidata udovolji.

Povjerenstvo ocjenjuje sposobnost kandidata za obavljanje složenih poslova knjižničarske struke i zavisno od rezultata što ih je postigao na ustrojbenim i/ili stručnim poslovima na pojedinim radnim mjestima na kojima je radio ili radi.

Članak 2.

U ocjenjivanju sposobnosti kandidata za obavljanje složenih i najsloženijih poslova knjižničarske struke, te znanstvenom odnosno stručnom doprinosu njegovih objavljenih radova, Povjerenstvo će razmotriti i dokumente o tijeku službe kandidata, objavljene ocjene njegovih radova, kao i druge dokumente što mu ih uputi Vijeće, a po potrebi će i samo zatražiti odgovarajuće dokumente odnosno mišljenja stručnih udruga ili ustanova, koja mogu biti relevantna odnosno od interesa za davanje ocjene i prijedloga Povjerenstva.

Članak 3.

Molbe za dodjelu zvanja kandidati podnose Hrvatskome knjižničnom vijeću. Obvezatni prilozi molbi su:

- a) radna biografija
- b) bibliografija radova i
- c) preslik objavljenih stručnih i znanstvenih radova.

Po potrebi Povjerenstvo može tražiti dopune od samog kandidata ili ustanove u kojoj kandidat radi, strukovnog udruženja i sl.

Povjerenstvo ocjenjuje radnu biografiju i ostale priložene dokumente o kandidatu, te objavljene stručne i znanstvene radove kandidata, koje mu uz kandidatovu molbu za zvanje višeg knjižničara ili knjižničarskog savjetnika Vijeće dostavi radi davanja ocjene.

U ocjenjivanju stručnih postignuća kandidata za zvanje višeg knjižničara odnosno knjižničarskog savjetnika Povjerenstvo je posebno dužno držati se sljedećih kriterija:

1. da viši knjižničar može postati osoba koja je nakon stjecanja sveučilišne diplome knjižničarstva ili nakon položenog stručnog ispita za diplomiranog knjižničara najmanje pet godina obavljala knjižničarske poslove, dala u tom razdoblju vrijedan stručni doprinos i objavila zapažene stručne radove iz knjižničarstva;
2. da knjižničarski savjetnik može postati viši knjižničar, koji po svojim stručnim kvalitetama može obavljati najsloženije poslove knjižničarske struke, uz uvjet da je nakon stjecanja prvog višeg zvanja bio najmanje pet godina djelat u struci, te da se u tom razdoblju istaknuo svojom stručnošću i objavljenim znanstvenim i stručnim radovima.

Članak 4.

Broj članova Povjerenstva utvrđuje i članove izabire Vijeće iz svojih redova ili iz redova stručnjaka koji nisu članovi Vijeća.

Povjerenstvo ima pet članova; predsjednika i zamjenika predsjednika imenuje Vijeće iz redova članova Povjerenstva.

Članak 5.

Povjerenstvo radi i odlučuje na sjednicama.

Sjednice Povjerenstva saziva i njima rukovodi predsjednik Povjerenstva odnosno njegov zamjenik.

Sjednice Povjerenstva sazivaju se najmanje pet dana prije njihova održavanja.

Za održavanje sjednice Povjerenstva potrebno je da joj prisustvuje većina članova.

Povjerenstvo donosi odluke većinom glasova nazočnih članova.

Članak 6.

Nakon što je na osnovi odgovarajućih dokumenata utvrdilo ispunjenje propisanih uvjeta Povjerenstvo će u ocjenjivanju kandidata utvrditi:

1. za zvanje višeg knjižničara: svjedoči li radna biografija i ostali priloženi dokumenti kandidata, te podneseni objavljeni radovi (preslik) o uspješnom stručnom djelovanju i zapaženom doprinosu knjižničarskoj struci;
2. za zvanje knjižničarskog savjetnika: dokažu li radna biografija i ostali priloženi dokumenti kandidata kako se radi o istaknutom stručnjaku, te potvrđuju li podneseni tiskani radovi objavljeni nakon stjecanja zvanja višeg knjižničara da je kandidat dao zapažen doprinos u području knjižničarske struke i znanosti;

Uz tiskane radove uzimaju se u obzir i doktorske disertacije i magistarski radovi iz područja knjižničarske znanosti.

Članak 7.

Nakon što primi na ocjenjivanje radove kandidata za zvanje višeg knjižničara odnosno knjižničarskog savjetnika Povjerenstvo je dužno u roku od mjesec dana odrediti izvjestitelja koji će u daljnjem roku od najkasnije šest tjedana podnijeti Povjerenstvu pismeni izvještaj s prijedlogom ocjene kandidata.

Ako izvjestitelj ne bude mogao dati Povjerenstvu prijedlog ocjene svih područja djelovanja kandidata, Povjerenstvo će izabrati i drugog izvjestitelja, zavisno od karaktera kandidatovih aktivnosti i objelodanjenih radova.

Ukoliko su mišljenja dvaju izvjestitelja oprečna, Povjerenstvo većinom glasova odlučuje hoće li izabrati trećeg izvjestitelja, ili će glasovati o predloženim mišljenjima.

Članak 8.

Povjerenstvo obradu kandidatove dokumentacije i radova kao i izradu prijedloga ocjene povjerava u pravilu jednom od svojih članova, odnosno prema potrebi drugom stručnjaku izvan svojeg sastava.

Članak 9.

Povjerenstvo je dužno razmotriti izvještaj izvjestitelja, odnosno prijedlog ocjene kandidata i donijeti prijedlog odluke najkasnije u roku od tri mjeseca nakon što je od Vijeća primilo kandidatovu dokumentaciju na ocjenu.

Članak 10.

Član Povjerenstva, koji se ne složi s ocjenom Povjerenstva o kandidatovim radovima donesenom u skladu s ovim Poslovníkom, može dati svoje odvojeno mišljenje s obrazloženjem, koje se zajedno s ocjenom i mišljenjem odnosno prijedlogom Povjerenstva upućuje Vijeću radi priznavanja određenom kandidatu prava na zvanje višeg knjižničara odnosno knjižničarskog savjetnika.

Članak 11.

Izvještaj o kandidatovim radovima se honorira u granicama koje na prijedlog Vijeća utvrdi ministar kulture.

Članak 12.

Ovaj Poslovník stupa na snagu i primjenjivat će se danom njegova donošenja, a objavit će se u Vjesniku bibliotekara Hrvatske.

Članak 13.

Stupanjem na snagu ovog Poslovníka prestaje važiti Poslovník o radu Komisije za priznavanje viših zvanja donesen 21. prosinca 1993. godine i objavljen u Vjesniku bibliotekara Hrvatske 36 (1993), 1/4, str. 193-196.

*PREDsjednica VIJEĆA
Mr. Dubravka Kunštek*

Memorandum iz Rige o slobodnom izražavanju i pristupu informacijama usvojen 16. listopada 1998. na Međunarodnoj konferenciji *Sloboda izražavanja, cenzura, knjižnice*

Više od 200 informacijskih i komunikacijskih stručnjaka, knjižničara, povjesničara, političara, novinara, pisaca i povjesničara umjetnosti iz šesnaest zemalja (Belgije, Bjelorusije, Danske, Estonije, Francuske, Hrvatske, Latvije, Litve, Mađarske, Norveške, Njemačke, Rusije, SAD-a, Slovenije, Švedske i Velike Britanije) okupilo se na međunarodnoj konferenciji *Sloboda izražavanja, cenzura, knjižnice*, održanoj u Rigi od 14. do 17. listopada 1998., koju su organizirali Nacionalna knjižnica Latvije i Knjižničarsko društvo Latvije uz pomoć Vijeća Europe, UNESCO-a, IFLA-e, Fundacije Soros, Ministarstva kulture Latvije i Fundacije *Culture Capital*, da rasprave, analiziraju i pokušaju predvidjeti kretanje informacijskih i komunikacijskih procesa u današnjem svijetu.

Sudionici konferencije zaključili su sljedeće:

- a) članak 19 *Opće deklaracije o ljudskim pravima* (prosinac 1948.), u kojem se kaže da "svatko ima pravo na slobodno mišljenje i izražavanje; to pravo uključuje slobodno izražavanje mišljenja bez uplitanja i pravo traženja, primanja i prenošenja informacija i ideja bilo kojim načinom i bez obzira na granice", kao i članak 10 *Europske konvencije o ljudskim pravima* (studenj 1950.), u kojem se kaže da "svatko ima pravo ... primati i prenositi informacije i ideje bez uplitanja javnih vlasti i bez obzira na granice", temeljno su jamstvo intelektualne slobode, koju podržava Europski sud za ljudska prava
- b) u današnjem raznovrsnom i složenom informacijskom okolišu sve je važnije, ne samo da sama informacija bude svima dostupna, već i da ljudi znaju gdje i kako mogu tražiti i dobiti informaciju i koja je informacija dostupna; ljudsko je pravo biti informiran (informiranje se može ograničiti samo u slučajevima navedenim u *Općoj deklaraciji o ljudskim pravima* i *Europskoj konvenciji o ljudskim pravima*)
- c) cenzura je poprimila više lica i sve ju je teže identificirati; ne mora se uvijek raditi o zabrani slobodnog

izražavanja, već i o preprekama koje se postavljaju slobodnom pitanju, sprečavanju ili odlaganju pristupa informacijama, koje su prijeko potrebne svakom pojedincu da uistinu sudjeluje u procesu demokratizacije

- d) nove informacijske i komunikacijske tehnologije nude nove mogućnosti za slobodan protok informacija, doprinose diseminaciji i zajedničkom korištenju ideja, kulturnih i jezičnih višestrukosti, gospodarskog i društvenog napretka, demokracije i mira
- e) očuvanje i pristup jezicima, književnostima i kulturama malih naroda treba prepoznati kao vitalan i neodvojiv dio svjetske kulturne baštine
- f) sva su informacijska središta i izvori dio cjelovitog informacijskog okoliša; potrebno je stvoriti međunarodni sustav pomoći za obnovu informacijskih središta koja su stradala od prirodne sile, u ratu ili u totalitarnoj vladavini
- g) knjižnice, muzeji, arhivi i ostala informacijska središta i ustanove moraju biti čuvarima jednakih prava i mogućnosti za sve članove društva u traženju, primanju i korištenju informacija
- h) knjižničari i ostali informacijski stručnjaci trebaju steći odgovarajuće vještine i znanje da bi mogli pomoći svim pojedincima u ostvarivanju njihovih prava na pristup i korištenje informacija
- i) knjižničari i ostali informacijski stručnjaci, čiji je doprinos procesu demokratizacije temeljan, u skladu s etičkim kodeksom moraju pružiti informaciju svim članovima društva bez obzira na dob, spol, rasu, vjeru, političko ili drugo uvjerenje i moraju čuvati informaciju o tome što se tražilo kao profesionalnu tajnu.

Sudionici konferencije u Rigi predočuju kolegama, istraživačima i znanstvenicima u svim područjima informacija i komunikacija Memorandum iz Rige o slobodnom izražavanju i pristupu informacijama, s ciljem da se pažnja stručnjaka posebno i društva uopće svrati na današnje

mogućnosti i probleme informacija i komunikacija.

Pozivamo sve one kojima je sloboda pristupa informacijama i slobodno komuniciranje priznata vrijednost, da promiču svijest u javnosti o procesima informiranja i komuniciranja u današnjem svijetu, da uvjere vlade i parlamente pod utjecajem javnog mišljenja da izrade i usvoje zakone o:

1. opskrbi knjižnica i ostalih repozitorija i javno dostupnih informacijskih središta primjerenim informacijskim izvorima i tehnologijama koje će jamčiti jednaka prava i mogućnosti svim članovima društva u traženju i korištenju informacija
2. razvitku nadzornih sustava za dostavu obveznih primjeraka tiskane, audiovizualne, elektroničke i multimedijske građe u knjižnice
3. nacionalnoj politici u stvaranju, održavanju i razvijanju jedinstvene informacijske infrastrukture koja će osigurati pojedincima cjelovit pristup svim javno dostupnim informacijskim izvorima uključujući i one iz drugih zemalja
4. zaštiti nacionalnih informacijskih središta i izvora u slučaju elementarnih nepogoda i rata
5. pravima i mogućnostima pojedinaca da dobiju informaciju o prošlosti u zemljama koje su iskusile totalitarnu vlast
6. povećanju važnosti uloge naobrazbe i znanstvenog istraživanja
 - da ljudi steknu dostatno znanje i vještine potrebne za traženje i korištenje informacija
 - za ostvarenje pedagoških ideja Interneta
 - da se otkriju i spriječe mogući pokušaji cenzure u informacijskim i komunikacijskim procesima
7. svladavanju financijskih poteškoća koje mogu ograničiti jednaka prava i mogućnosti pojedinaca u pristupu informacijskim izvorima, uključujući i Internet
8. sprečavanju stvaranja informacijskog monopola koji može ograničiti korištenje novih informacijskih i komunikacijskih tehnologija i pristup informacijama

Prev. A. Horvat

SKUPOVI, STIPENDIJE, PREDAVANJA

■ Međunarodni seminar Funkcija bibliografskog nadzora u globalnoj informacijskoj infrastrukturi, održan u Vilniusu od 17. do 19. lipnja 1998. godine, drugi je po redu seminar kojeg je, u suradnji s Međunarodnom federacijom knjižničarskih društava i ustanova (IFLA UBCIM Programme i IFLA Division of Bibliographic Control), organizirala litvanska Nacionalna knjižnica.

Predavanje Stuartha Edea, direktora obrade u Britanskoj knjižnici, uvelo je sudionike u temu seminara, identificiralo probleme i naznačilo smjer daljnjeg razgovora. U svom je izlaganju S. Ede posebno istaknuo da se u razvijanju strategija suvremenog knjižničarstva mora točno definirati tko su korisnici različitih vrsta knjižnica i koje su njihove potrebe u ozračju nove komunikacijske tehnologije te na koji se način knjižnice mogu nositi s tim novim potrebama. Kad govori o novim potrebama, S. Ede prvenstveno misli na pristup elektroničkoj građi – mjesno dostupnoj, ali i mrežnoj. Iz tog temeljnog problema proizlaze i pitanja o tome kako bibliotekari mogu korisnicima učiniti informacije na Internetu dostupnijima, koju vrstu elektroničkih publikacija će obuhvatiti nacionalne bibliografske ustanove, kako uspostaviti suradnju između nacionalnih bibliografskih ustanova da bi se osigurao opći bibliografski nadzor mrežnih dokumenata, kako osnažiti ulogu knjižnične zajednice u razvoju standarda itd.

Slijedeća izlaganja bavila su se podrobnije standardima za bibliografski opis (O. Madison: *Standards in the light of new technologies: functional requirements for bibliographic records*), normativni nadzor (L. A. Holm: *Authority control in an international context in the new environment*), metapodacima (J. Hakala: *Internet metadata and library cataloguing*), formatima za strojnočitljivo katalogiziranje i razmjenu zapisa (M. Willer: *UNIMARC/Authorities*; Brian Holt: *Presentation of UNIMARC on the web: new fields, including the one for the electronic resources*), uspoređeni su sad već klasični strojnočitljivi formati za razmjenu s novim komunikacijskim formatima (A. Hopkinson: *Traditional communication formats v SGML, metadata, Dublin Core*; *Traditional communication formats: MARC is far from dead*). Bilo je riječi o elektroničkoj građi,

njenoj obradi te pristupu i pretraživanju mrežnih izvora (G. Dunsire: *Bringing it all back home: retrieval and access for the global information society*; E. J. Valauskas: *Digital information and the Internet: the special case of electronic journals*). Predstavljena su i tri projekta: UseMARCON (B. Holt: *User-controlled generic MARC Converter*), BIBLINK (T. Noordermeer: *A Bibliographic Link Between Publishers and National Bibliographic Agencies Concerning Electronic Publications: BIBLINK*) i ONE /OPAC Network in Europe/ (L. A. Holm: *ONE Project – results and experiences*).

S integriranim knjižničnim sustavom baltičkih zemalja (*Bibliographic control in the context of the Integrated Library Systems in the Baltic countries*) sudionike Seminara upoznala je Regina Varniene, direktorica Centra za bibliografiju i znanost za knjigu u Nacionalnoj knjižnici u Litvi. U projekt su za sada uključene Estonija, Latvija i Litva, s glavnim ciljem stvaranja uzajamne katalogizacije i bibliografskog nadzora. Iako su glavne odrednice i pravila pri izradi projekta Integriranog knjižničnog sustava zajedničke, R. Varniene razmotrila je svaki od tri sustava zasebno, istaknuvši razlike u oblikovanju sustava i podsustava, izboru formata za bibliografske i normativne zapise, primjeni kataložnih pravila i softvera.

Posljednjeg dana seminara održane su i radionice koje su se bavile SGML-om, metapodacima, formatom UNIMARC za pregledne kataložne jedinice i Internetom. Iz izvještaja voditelja radionica proizašli su zaključci o potrebi proširenja UNIMARC-a podacima o fondu za različite vrste građe, revizije UNIMARC-a za pregledne kataložne jedinice, uključivanja IFLA-e u opće rasprave o metapodacima kao i nužnosti pojačanih aktivnosti na području zaštite elektroničkih informacija.

Većina izlaganja dostupna je na mrežnoj stranici litvanske Nacionalne knjižnice URL:<http://www.lub.lt> a zaključci na IFLA-inoj stranici URL:<http://www.ifla.org/VI/3/p1996-3/viln.htm>

T. Katić

■ U Budimpešti se od 30. kolovoza do 5. rujna 1998. održala konferencija INTAMEL-a, udruženja čiji su članovi knjižnice gradova s više od 400.000 stanovnika, a koje nastoji promicati

najviše standarde usluga u knjižnicama gradova metropola. Kao jedini predstavnik Hrvatske na toj konferenciji, na kojoj sam boravila posredstvom Soros Fondacije, ukratko ću izvijestiti o njenom tijeku.

Gradska knjižnica Ervin Szábo bila je domaćin i organizator konferencije koja je omogućila svim sudionicima da razmijene informacije i raspravljaju o problemima velikih gradskih knjižnica, te da se globalno upoznaju sa sustavom mađarskih knjižnica kako putem referata tako i putem posjeta najznačajnijim knjižnicama.

Budimpešta je kao kulturni centar predstavila Srednju i Istočnu Europu članovima INTAMEL-a iz cijelog svijeta, ali je isto tako omogućila i knjižnicama metropola ovoga dijela Europe koje nisu članovi tog udruženja da se upoznaju s radom INTAMEL-a i možda odluče postati članovima.

Specifičnosti zadataka i prilika za djelovanje INTAMEL-a u Istočnoj i Srednjoj Europi svakako su vezane uz povijesno, kulturno, ekonomsko i političko naslijeđe koje je ovdje rodilo ekstremnom senzibilnošću zbog traume socijalizma, a onda i različitih vjeroispovijesti te borbe za nacionalni identitet. Stalna vrijednost knjižnice kao mjesta za stjecanje znanja jest neosporna pri izgradnji demokracije. "Upravo tu udruženje kao što je INTAMEL može dati duhovnu snagu da se stvore što bolji uvjeti razmjene informacija, profesionalnog savjetovanja i obrazovanja, razvijanja kulturnih, ekonomskih i političkih tekovina", istaknuo je Florin Rotaru, član INTAMEL-a iz Bukurešta.

Boraveći u Nacionalnoj knjižnici Széchényi, Knjižnici Szábo Ervin i naj-suvremenije opremljenoj Knjižnici Katona József u gradu Kecskemétu, dobili smo uvid u zbivanja u mađarskim knjižnicama. Tijek tih zbivanja bitno je određen društvenim kontekstom čitave zemlje. U devedesetima Mađarska se morala suočiti s privatizacijom, civilnom revolucijom, pojavom natjecateljskog duha. Mađarske knjižnice nakon promjene socio-ekonomskog sustava krenule su putem brze strateške promjene. Izmjenom vlasti valjalo je osmisliti novu politiku kulture demokratskim putem. Iz državnog proračuna financiraju se mnogi projekti iz područja kulture i obrazovanja, a u tijeku je dvanaest velikih projekata rekonstrukcije i opremanja knjižnica kompjuterskim sustavima koje su osmislile same knjižnice.

Strateški razvoj knjižnične i informacijske službe u Mađarskoj sada teži ka knjižnici s neograničenim, slobodnim i brzim pristupom-te stvaranju digitalizirane, nacionalne virtualne knjižnice s mrežama u ekonomiji. Postavljeni zadaci uključuju zakonodavnu regulaciju, ekonomsku orijentaciju, kvalitetnu uslugu, permanentno obrazovanje, opismenjavanje itd. Značajni elementi plana obuhvaćaju stvaranje jedinstvenog nacionalnog kataloga, kreiranje specijalizirane baze podataka, te digitalizaciju informacijskih izvora. Dakako, sve relevantne činjenice doznali smo s gledišta kako predstavnika struke informacijskih znanosti tako i s gledišta predstavnika vlasti, a sve pod sjajnom organizacijom Jenő Kissa, ravnatelja Gradske knjižnice Szábo Ervin.

Kao posebni problemi članica INTAMEL-a istaknute su potrebe za reorganizacijom. Organizacijske promjene u sustavu knjižnica velikih gradova u tijeku su kako zbog promjene tehnologija tako i zbog ekonomskih razloga. O njima su nam izlagali ravnatelji pojedinih knjižnica, F. A. Meijer iz Rotterdam, Daniel Wilson iz St. Louisa i Barbara A. B. Gubbin iz Houstona. Vođene su načelom decentralizacije da bi se ohrabrila i nagradila kreativnost i individualnost zaposlenih. Reorganizacija je neizbježna zbog novih medija, administracije, smanjivanja budžeta i potreba korisnika. Zaposlenici su sami uključeni u proces reorganizacije. Ciljevi reorganizacije jesu informacija za svakog, optimalizacija poslovnih sastanaka, određivanje prioriteta službi, optimalizacija tehničkih resursa. Krajnji rezultat je organizacija u kojoj svatko ima veću odgovornost i kreira se veću jedinstvenost te smanjuju razlike između menadžerskih i profesionalnih gledišta. U hijerarhiji se uvodi skup menadžera novog nivoa kao dijela upravljačkog tima. Mada je proces reorganizacije za mnoge zaposlenike bolan, inaugurirao je poriv za zadovoljstvom i uspjehom jer svaki pojedinac aktivno sudjeluje u njemu. Klasična kontrola nadređenog više ne postoji, nego svi zajedno sudjeluju u njoj budući se poslovi preklapaju i nemoguće je donositi odluke bez dijaloga i zajedničke suradnje. Postoje samo različite službe koje zajednički rade, nadopunjuju se i međusobno kontroliraju. Metafora knjižničara kao kameleona možda naj slikovitije predočuje kakav bi knjižničar danas trebao biti.

Na konferenciji je izabran i novo vodstvo INTAMEL-a. Daniel Wilson iz

St. Louisa izabran je za predsjednika, a Jan Boman iz Stockholma za tajnika.

Međutim, članovi INTAMEL-a i sudionici konferencija zasigurno neće zaboraviti kako je originalno i duhovito INTAMEL u prošlom mandatu vodio sada već bivši predsjednik Andrew Miller iz Glasgowa.

Ukratko je predstavljen prijedlog plana za sljedeću konferenciju INTAMEL-a koja će se održati u Zürichu od 19. do 25. rujna 1999. godine. Godine 2000. grad domaćin iste konferencije biti će St. Louis.

Dakako, domaćini su nam uz stručna pitanja pokazali ljepote glavnog grada Mađarske, panoramu s Citadele i Ribarske utvrde, Dunav i prekrasne mostove Budimpešte, te nam priredili sjajan doživljaj u tradicionalnoj "puzsti" uz ugođaj violine i čardaša.

A. Silić

■ U organizaciji Sekcije za općobrazovne knjižnice Slovenskog bibliotekarskog društva održane su u Bohinju 21. i 22. rujna 1998. godine radionice pod zajedničkim nazivom Knjižnice-informacijska središta. Rad je bio organiziran tako da je svaki sudionik mogao prisustvovati radu svih četiriju radionica:

1. *Marketinške aktivnosti pri predstavljanju knjižnične djelatnosti.* Voditelji Christina Tovote iz Švedske i Barbara Kovar iz Maribora

2. *Nacionalni i međunarodni natječaji.* Voditelji Robert Davies iz Engleske i Bojana Skrt iz Ljubljane.

3. *Uvođenje novog informacijskog servisa u knjižnicu.* Voditelji Mary Rowlett iz Engleske i Breda Karun iz Ljubljane.

4. *Kako istražujemo želje i potrebe korisnika.* Voditelji Sandra Bašič i Martina Rozman, obje iz Ljubljane

Teretskim izlaganjem voditelji radionica uvodili su u temu, a onda su sudionici, podijeljeni u više malih timova, rješavali konkretne zadatke. Na kraju svake radionice delegirani izvjestitelj svakog tima predstavljao je uradak svim prisutnima, uz procjene i komentare voditelja radionice, ali i prisutnih kolega.

Na radionici za marketing rješavali su se zadaci iz pojedinih etapa marketinškog plana.

Na radionici za uvođenje novog informacijskog servisa rješavali su se planovi uvođenja mjesnog informacijskog servisa (zbirka građe i baza podataka, suradnja s ostalim opskrbljivačima informacija, projekt upravljanja) uz pretpostavku dostatne financijske potpore kao jedna varijanta, te druga varijanta bez posebne financijske potpore.

Na radionici za istraživanje potreba korisnika ispravljao se je i nadopunjavao upitnik o mišljenju korisnika o kvaliteti knjižnične usluge i knjižničnog fonda i upitnik o potrebi otvaranja usluge dostavljanja knjiga potencijalnim korisnicima kući.

Takav oblik rada procjenjujem korisnim jer zahtijeva angažman svih sudionika. Uspjeh i rezultat ovisi o pripremljenosti voditelja i spremnosti sudionika da budu akteri u radu.

Opisane radionice zadovoljile su obje pretpostavke, te ih možemo smatrati uspješnima.

M. Šegota-Novak

■ U mjesecu listopadu Goethe-Institut u Zagrebu dodijelio mi je jednomjesečnu stipendiju. Trebala sam obaviti praksu u tri njemačke knjižnice, Biblioteci Tehničkog Univerziteta, Bavarskoj državnoj biblioteci i Gradskoj biblioteci u Münchenu.

Prvi tjedan prošla sam najvažnije odjele u knjižnici Tehničkog Univerziteta. Ona se sastoji od centralne i nekoliko manjih knjižnica koje su smještene na rubu i izvan Münchena. U nabavi sam upozнала način na koji kupuju i dobivaju knjige. Ta knjižnica prvenstveno sakuplja tehničku literaturu i dobiva obvezan primjerak iz tog područja. Kod formalne obrade knjiga pomagala sam pri katalogizaciji, koja se obavlja kompjutorski prema RAK pravilima. U čitaonici imaju najpotrebniju literaturu, priručnike, knjige koje se najviše koriste (u pet i više primjeraka). Što se tiče klasifikacije, ne koriste niti jednu poznatu klasifikaciju, nego je klasifikacija specifična samo za tu knjižnicu i razvijala se prema potrebama knjižnice. Stručna se oznaka sastoji od tri slova i broja. Zbirka časopisa sadrži 2.500 tekućih naslova časopisa.

Sljedeća dva tjedna bila sam u Bavarskoj državnoj knjižnici. Sa svojih sedam milijuna svezaka građe jedna je od najvećih knjižnica u Njemačkoj. U gotovo pet stoljeća, koliko knjižnica postoji, nastalo je više kataloga: Bandkatalog (1501-1840), Quartkatalog (1841-1952), jer su kataložni listići veličine kvart formata, IFK - Katalog u internacionalnom formatu (1953-1982), koji je usnimljen (skeniran) u računalu, ali se ne može vršiti pretraživanje, OPAC (od 1982). Zbog toga što ima više kataloga organizirana je služba koja pretražuje za korisnike. Korisnik ispuni listić s imenom autora i naslovom knjige, bibliotekar pronade u kojem je katalogu knjiga, napiše signaturu, listić se vraća korisniku koji "naručuje" knjigu.

Zanimljive i praktične su baze podataka kojima se služe knjižničari pri

katalogizaciji i pretraživanju. Datoteka osobnih imena (PND), gdje su sva imena normirana, datoteka korporativnih tijela (GKD), datoteka predmetnica (SWD) - koja se koristi u predmetnom katalogu i datoteka časopisa (ZDB) - kojoj je centrala u Berlinu - a cilj je da se za svaki časopis i novine napravi jedan zapis i da taj zapis mogu koristiti sve knjižnice u Njemačkoj.

Sve sveučilišne i znanstvene knjižnice u Bavarskoj povezane su u jedan sistem, u jedan katalog zvan BVB (Bayerischer Verbund Katalog). Za svaku knjigu može se vidjeti koja knjižnica ju posjeduje i u skladu s tim vršiti međuknjižničnu zamjenu.

U poseban program Bavarske državne knjižnice spada i prikupljanje knjiga iz Istočne Europe. To je samostalna manja knjižnica u knjižnici gdje se naravno prikupljaju i knjige iz Hrvatske. Veselilo me što sam mogla pomoći pri obradi hrvatskih knjiga.

Zadnji tjedan provela sam u Gradskoj knjižnici. Ta knjižnica ima oko 1, 230.000 jedinica građe, što knjiga, što CD-a i ostalog. Sve skupa ima 26 gradskih knjižnica širom Münchena. Tu sam najviše hospitala u informacijskoj službi i u čitaonici. Specifične su za tu knjižnicu muzička i filatelistička zbirka. Muzička zbirka sa svojih 140.000 notnih zapisa, 50.000 CD-a i kasete, 5.000 video kasete, 10 kabina i još 32 manja mjesta za preslušavanje vrlo dobro služi istraživačima i profesionalnim muzičarima. Filatelistička zbirka s oko 40.000 svezaka sakuplja svu literaturu koja ima veze s poštanskim markama i poštom. Najveća je otvorena filatelistička knjižnica.

Inače, sav fond od 1994. godine je strojno čitljiv, a na retrokonverziji fonda prije 1994. se radi.

Iako sam tamo provela kratko vrijeme, dobila sam uvid u organizaciju i stanje bavarskih knjižnica.

M. Mesarić

■ U glavnom gradu Latvije Rigi održana je od 14. do 17. listopada 1998. godine međunarodna konferencija posvećena slobodi izražavanja, cenzuri i knjižnicama. Konferenciju su organizirali Nacionalna knjižnica i Knjižničarsko društvo Latvije uz pomoć UNESCO-a, Vijeća Europe i IFLA-e. Financijsku pomoć pružili su Fundacija Soros, latvijsko Ministarstvo kulture i Kulturna zaklada Latvije. Uoči konferencije u Nacionalnoj je knjižnici otvorena izložba cenzuriranih knjiga i rukopisa, koju je pripremila i o kojoj je sudionicima konferencije govorila Inara Klekere iz Rainisovog muzeja književnosti i po-

vijesti umjetnosti. Izložbu je otvorio ravnatelj Nacionalne knjižnice Andris Vilks. Sama se konferencija održavala u elegantnom hotelu "Riga" u središtu grada, a prisustvovalo joj je oko 200 sudionika. Govornici na plenarnoj sjednici bili su G. Vitiello iz Odjela za naobrazbu, kulturu i sport Vijeća Europe, H. Yushkiavitshus, pomoćnik glavnog ravnatelja za komunikacije, informacije i informatiku UNESCO-a, H. Demakova iz latvijske Fundacije za društvenu naobrazbu i K. Kangeris s Odsjeka za baltičke studije Sveučilišta u Stockholmu. Poslije plenarne sjednice radilo se u tri radne skupine koje su bile posvećene povijesnim aspektima cenzure, slobodi izražavanja i suvremenim oblicima cenzure te odnosu cenzure i demokracije. Zapaženo, a i za nas zanimljivo predavanje o knjižničarima u službi cenzure u Sloveniji u doba Austrijskog carstva, održala je kolegica E. Kodrič-Dačić iz Narodne in univerzitetne knjižnice u Ljubljani. A. Horvat održala je izlaganje pod naslovom *Šutljive knjige u hrvatskim knjižnicama: 1945.-1990.* Na konferenciji je pripremljen i usvojen Memorandum iz Rige o slobodnom izražavanju i pristupu informacijama. Cjeloviti tekst Memoranduma donosimo u ovom broju *Novosti*. Knjižničarsko društvo Latvije zaslužno je za besprijekornu organizaciju skupa, od dočeka gostiju na aerodromu do organizacije popratnih zbivanja. Onima od nas koji su prvi put posjetili Rigu i imali je priliku razgledati, taj će prekrasni i u listopadu zlatnožuti grad, jedan od najljepših primjera secesijske gradnje u Europi, ostati u posebnom sjećanju.

A. Horvat

■ Međunarodna konferencija i izložba "Radionica za komunikaciju budućnosti" održana je u Berlinu 26. i 27. listopada 1998. godine. Bio je to najveći skup ikad održan na tu temu. Okupio je 222 sudionika iz 26 zemalja Europe i Afrike. Cilj je bio raspraviti i definirati kulturne, gospodarske, pravne i političke okvire za elektroničke proizvode u informacijskom društvu. U prvom je planu bila suradnja sviju struka u sektoru knjige. Među 30 pozvanih govornika bilo je knjižničara, nakladnika, knjižara, gospodarstvenika, pravnika, političara i lingvisti. Skup je organizirala IBA-Internationale Buchagentur iz Berlina u suradnji s DBI-Deutsches Bibliotheksinstitut, koji je tom prilikom obilježio dvadesetu godišnjicu postojanja. Nije slučajno da je skup održan baš u Berlinu u Centru za komunikacije Ludwig-Erhard-Haus. Nai-

me, nakon pada Berlinskog zida, ujedinjenja zapadnog i istočnog Berlina, taj grad postaje glavni grad Njemačke i mjesto najvećih investicija i građevinskih zahvata u Europi. Tako je i Centar za komunikacije nova zgrada otvorena u rujnu 1998. godine. Vrlo je važna i činjenica da Berlin zauzima drugo mjesto u njemačkom nakladništvu, odmah do Frankfurta. Smatra se da tamo gdje je razvijen stari medij knjiga, postoje najbolji preduvjeti i za razvoj novih medija.

Kako bi se dobilo uvid u širinu tog skupa evo tema pojedinih plenarnih sastanaka: Od kulturne industrije podijeljene na sektore ka globalnoj industriji sadržaja; Tehnološka pismenost i doživotno učenje; Elektroničko nakladništvo - nove uloge, novi proizvodi; Elektroničko nakladništvo s gospodarskog gledišta; Kulturno-politički i pravni uvjeti za razvoj elektroničkih proizvoda. Tijekom skupa održana su i tri okrugla stola: O novim stručnim profilima u elektroničkom nakladništvu i knjižnicama koji će biti predloženi europskim ustanovama; Nove mogućnosti suradnje stručnjaka u sektoru knjige obzirom na digitalizirane sadržaje; Informacijsko društvo okrenuto kulturi - politički uvjeti i strategije za nakladnike, knjižare i knjižnice. Zaključak konferencije je da danas postoji kontinuitet između tradicionalnog i elektroničkog nakladništva. Također je ustanovljeno da uvođenjem elektroničkih medija dolazi do približavanja struka vezanih uz knjigu u najširem smislu riječi. Kako one ne bi bile potpuno prepuštene zakonima tržišta neophodna je pomoć države u ograničenoj mjeri. Nova tehnologija zahtijeva od svih struka vezanih uz knjigu nova znanja i vještine te će se i njihovo školovanje morati razvijati u tom smislu. Istaknuto je da tiskana knjiga kao medij neće izumrijeti te da je s knjigom u elektroničkom obliku zapravo komplementarna

D. Živković

■ Od 16. do 18. studenoga 1998. u Poreču je održan drugi po redu skup "Arhivi, knjižnice, muzeji". Nakon prošlogodišnjeg uspješnog skupa u Rovinju, Hrvatsko arhivističko društvo kao organizator, odlučilo je ostvariti nakanu da ovaj skup postane tradicionalan. Mali problemi su se pojavili već na početku jer je skup, predviđen ponovo za Rovinj, prebačen u Poreč što je rezultiralo nedostatkom prostora za radionice. Predavanja su održana u kino dvorani, ali mjesta za radionice je bilo nedovoljno - samo jedan prikladan prostor u hotelu, što je nagnalo

sudionike i voditelje radionica da se sami snalaze.

Ove je godine dosta pažnje posvećeno računalima i računalnoj obradi te mrežnim resursima. Računala nezaustavljivo prodiru u knjižnice, arhive i muzeje što pred djelatnike stavlja novi zadatak – znatno korištenja računala, mrežnih resursa, poznavanje elektroničke obrade i vrsta podataka. O pažnji posvećenoj računalima i podacima svjedoče i odabrane teme za radionice. Na žalost, spomenuti problemi s prostorom otežali su njihovo održavanje i utjecali na pad kvalitete. Gospodin Vrana s Filozofskog fakulteta imao je dosta problema s održavanjem radionice "Priprema i oblikovanje sadržaja za WWW": najprije nedostatak prostora i opreme a kad je to riješeno došlo je do manjih vremenskih odstupanja. Vrijeme koje je bilo na raspolaganju nije bilo dovoljno da sudionici nauče izrađivati web stranice, ali je svakako bilo dovoljno da se upoznaju s postupkom. Radionica "Napredno pretraživanje Interneta" u organizaciji CARNeta također nije pružila očekivano. Sudionici većinom nisu poznavali osnovne mogućnosti današnjih pretraživača, pa se napredno pretvorilo u tek nešto bolje od početničkog koje se svlada za nekoliko sati korištenja Interneta, pretraživača i baza podataka. Desetak računala (impresivna brojka, ako se sjetimo gužve na prošlogodišnja dva) spojenih na jedan modem rezultirali su lošom vezom pa se praktični dio radionice pretvorio u dugotrajno gledanje u monitor. CARTNetovci su, meni osobno, među boljim predavačima zato što govore jasno i koncizno (možda previše idealistički s obzirom na naše novčane i tehničke mogućnosti), ali su u tehničkom dijelu ovaj puta zakazali i time ograničili dosege ove nedvojbeno zanimljive i potrebne teme. Ostale dvije radionice su bile "Obrada elektroničke građe", još jedna aktualna tema vezana uz "računalno doba" i "Panel-normativna kontrola u formalnoj i sadržajnoj obradi", svojevrsni nastavak prošlogodišnje dobro posjećene radionice. Rasprava i razmjena iskustava čine ju jednom od zanimljivijih i vjerojatno stalnih na ovakvim skupovima.

Spomenuli smo da je dosta pažnje posvećeno računalima i njihovoj upotrebi, pri čemu bih izdvojio predavanja o metapodacima (Mirna Willer), digitalizaciji građe (Hrvoje Stančić), arhivima, knjižnicama i muzejima u društvu zabave (Tomislav Šola), internetu (Miroslav Milinović). Te su teme danas sveprisutne, a pogotovo bi trebale biti od velikog značenja knjižni-

čarskoj struci koja je, od spomenute tri struke, najviše vezana uz pojam informacijskog društva. Informatizacija i globalna komunikacija otvaraju vrata knjižnica, arhiva i muzeja udaljenim korisnicima, a u poplavi informacija na mreži potrebno je naći pravi način kako predstaviti svoju ustanovu – zadatak koji počinje ustrojem organizacije, nastavlja se usvajanjem svjetskih standarda i završava doličnom prezentacijom. Jasno da je za ovakvo nešto potrebno stručno osoblje, suradnja među srodnim organizacijama (kojih u svijetu ima mnogo i nisu uvijek dobro povezane) i korištenje tuđih iskustava. Zato ovaj skup ima svoju važnost ali u budućnosti bi trebao biti bolje organiziran. Ove godine nije bilo predavača iz drugih zemalja i mišljenja sam da bi to svakako trebalo postati praksa. U jednoj rečenici: skup je bio tematski zanimljiviji, ali organizacijski lošiji od prošlogodišnjeg. Dobra volje, znanje, stručnjaci i zanimljive teme svakako postoje, samo ih treba sklopiti u kvalitetnu cjelinu.

Bilo bi nepošteno ne spomenuti trud koji su organizatori uložili na izlet u Draguč i Hum. Branko Fučić, čovjek koji je dio svog života posvetio proučavanju sakralnog slikarstva u Istri, prenio je svoje oduševljenje ovom pokrajinom i na nas... Kad jednom vidite ljepote unutrašnjosti Istre shvatit ćete da to nije bilo teško.

D. Pavelić

■ *Čitanje za sve* (Reading for all) naziv je UNESCO-ovog programa koji se bavi razvojem i poticanjem čitanja, nastalog na temeljima Egipatskog nacionalnog programa započetog 1991. godine pod pokroviteljstvom prve dame Egipta, gospođe Suzanne Mubarak. Program je imao zadaću mobiliziranja svih državnih i mjesnih vlasti za suradnju i pomoć pri organizaciji raznih programa namijenjenih poticanju čitanja.

Na Prvom regionalnom sastanku istočnoeuropskih zemalja o UNESCO-ovom programu *Čitanje za sve*, koji se održao u Sofiji u Bugarskoj, od 22. do 24. studenoga 1998., sudjelovali su uz predstavnike Rumunjske, Bugarske, Turske, Ukrajine, Makedonije, Slovenije i predstavnici Hrvatske te iznosili iskustva iz svojih zemalja.

Nakon uvodne riječi gospođe Emme Moskove, ministricice za kulturu, pozdravni govor uputio je gospođi Mohsen Tawfik, voditelj Sektora "Komunikacije, informacije i informatika" Odjela za specijalne projekte UNESCO-a, koji je predstavio program i time započeo dvodnevni skup.

Daljnje prezentacije tema i zemalja bile su podijeljene u grupe.

UNESCO-ov program *Čitanje za sve* predstavila je grupa izlagača na čelu s gospodinom Igorom Čipevim, koji je govorio o mogućnostima izvođenja programa u Bugarskoj.

Druga grupa izlaganja nosila je naslov Javne biblioteke i mogućnosti za program *Čitanje za sve*. Predavači su predstavili iskustva iz svojih zemalja o čitanju i u radu kulturnih institucija u malim zemljama i njihovim mogućnostima. U toj je grupi, uz izlaganja dva bugarska predstavnika, te gospodina Ivana Kaniča koji je predstavio Sloveniju i njihovu Nacionalnu biblioteku (NUK), izlaganje o hrvatskim čitateljskim društvima, kulturnim udruženjima, aktualnoj situaciji u izdavaštvu, te o načinu rada kojim bibliotekari u svom svakodnevnom obraćanju sa strankama potiču čitanje održala Marina Danev. Na kraju je prikazana videokaseta koju je montirao Silko Štefančić, voditelj odjela Mediateke u Gradskoj knjižnici, kojom je predstavljen cijelokupan Odjel za djecu i mladež Gradske knjižnice i njegove raznovrsne djelatnosti, s posebnim naglaskom na Hrvatski centar za dječju knjigu.

U trećoj i završnoj grupi, predstavili su se bugarski kolege, koji su govorili o čitanju i nacionalnom duhovnom razvoju. Iznosili su probleme, od kojih je većina vezana za materijalna sredstva, ali i za neke druge probleme u društvu. Primjerice, knjige su im skupe i nepristupačne. Podaci govore da 95% ljudi u mjesec dana ne pročita ni jednu knjigu, a 86% nije nikada do sada kupilo knjigu. Postoje pokrajine u Bugarskoj, koje su nerazvijenije i siromašnije od glavnog grada. Tako, na primjer, knjižnica u pokrajini na jugu Bugarske već nekoliko godina nije nabavila ni jedan nov naslov. Svakako u usporedbi s Hrvatskom i Slovenijom razlika je poprilična, na svim područjima.

Drugi dan predavanja su također bila podijeljena u tri skupine i govorilo se o poteškoćama i problemima vezanim uz zakone, te općenito o zakonima koji bi pomogli približiti knjigu svakome, o obveznom primjerku i o nacionalnoj politici koja bi pripomogla razvoju javnih knjižnica.

Druga skupina predavača govorila je o nakladništvu i raspačavanju knjiga, te se uvelike spominjao i PDV koji u Bugarskoj iznosi također 22%. Jedini način prodaje koji je donekle dostupan svima u Bugarskoj je na cesti, ali tada su to izdanja sumnjive kvalitete. Jednom godišnje održava se veliki

prodajni sajam knjiga, gdje se knjige prodaju s posebnim popustom i sve se rasprodaju. Tek 1993. u Bugarskoj je donesen zakon o autorskom pravu, no do danas nitko nije snosio posljedice zbog piratstva. U završnoj skupini Eric Naulleau iz Francuske govorio je o francuskim iskustvima i nakladništvu. Zanimljivo je da je u Francuskoj za male nakladnike cijena knjige fiksna, odnosno unaprijed određena, već prije tiskanja. I to je dobro, jer da nema malih nakladnika s niskim cijenama, cijena knjige bi vrlo vjerovatno bila visoka.

U završnoj su raspravi usvojene sljedeće preporuke upućene UNESCO-u.

- da program *Čitanje za sve* postane dio redovnog programa UNESCO-a
- da se osnuje UNESCO-ova nagrada za najbolji nacionalni program
- da se potpomogne prijenos i razmjena iskustava u promicanju čitanja među raznim zemljama članicama s naglaskom na egipatsko iskustvo s programom
- da se škole povezane s UNESCO-om uključe u realizaciju programa *Čitanje za sve*
- da se prouči mogućnost osnivanja (potpomaganja) časopisa za istočnu Europu, koji bi se bavio regionalnim objavljenim radovima, koji potiču program *Čitanje za sve*.

Preporuka zemljama članicama UNESCO-a (posebno zemljama istočne Europe) je da uz podršku UNESCO-a:

a) osnuju Nacionalni odbor za *Čitanje za sve* u svakoj zemlji, sastavljen od svih državnih i društvenih struktura, koji bi omogućio pokretanje tog programa. Tim bi odborom trebala predsjedavati ugledna javna osoba (kao u slučaju Egipta), sposobna voditi program na nacionalnoj razini. Odbor može započeti svoje dje-

lovanje proučavanjem trenutnih zakonskih, financijskih i društvenih prepreka promicanju čitanja kroz knjige i knjižnice u svojoj zemlji, te procjenom nacionalnih aktivnosti za promicanje čitanja

b) potaknu regionalnu suradnju unutar programa *Čitanje za sve* kroz odgovarajuću mrežu (povezivanje)

c) potaknu programe *Čitanje za sve* uz pomoć informacijskih i komunikacijskih sistema

d) ustanove nacionalne nagrade za najaktivnije sudionike u pojedinim nacionalnim programima *Čitanje za sve*.

Program *Čitanje za sve* odlično je koncipiran u težnji da u eri informacijskog opismenjivanja potiče osnovne čitalačke navike. Čitanje, kao osnova pismenosti, otvara sve ostale puteve k informaciji i temelj je stjecanja znanja o sebi i svijetu. Programom za poticanje čitanja ujedinjaju se institucije (posebice knjižnice kao mjesta koja kroz knjigu ili uz knjigu provode mnoge programe poticanja čitanja) u zajedničkoj težnji k bržem i lakšem prelasku u informacijsko doba.

Dvodnevni skup omogućio je razmjenu iskustava i uočavanja problema s kojima se zemlje predstavljene na sastanku susreću ili će se susretati, te ponudio stručnu pomoć u njihovom svladavanju i provođenju programa.

M. Danev

■ U organizaciji Odjela za kulturu Vijeća Europe i Ministarstva kulture Republike Francuske u Strasbourgu je od 23. do 25. studenoga 1998. održana konferencija pod naslovom *Knjižnice i demokracija: odgovornosti države, mjesnih vlasti i profesionalaca*. Cilj je Konferencije bio donijeti skup preporuka o ustroju i djelovanju javnih knjižnica na početku idućega stoljeća. Preporuke su namijenjene zakonodavcima u pojedinim zemljama članicama Vijeća Europe.

Hoće li pojedine zemlje preuzeti preporuke i prema njima oblikovati svoje zakonske propise odlučit će vlasti svake pojedine zemlje, ali bi na to mogla utjecati i struka. Velik broj sudionika Konferencije iz zemalja Zapada, svjedoči o obnovljenom zanimanju razvijenih zemalja za zakonska pitanja. Razlog tomu leži u pojavi elektroničke građe i nakladništva, kao i novih načina prijenosa dokumenata, za koje dosadašnji propisi nisu primjereni. Potrebno je zapravo oblikovati novu europsku politiku prema suvremenim informacijskim tehnologijama.

Nekoliko mjeseci prije konferencije ministarstvima kulture u pojedinim zemljama članicama Vijeća Europe bili su poslani iscrpni upitnici, kojima se željelo steći uvid u postojeće zakonske propise u pojedinim zemljama koji uređuju pitanje slobodnog pristupa građi, slobodnog pristupa informacijama na Internetu, uporabi filtera, mjestu knjižnica u informacijskoj politici zemlje i njihovim zadaćama. Željelo se saznati tko financira i tko je odgovoran za knjižnice, koje su usluge besplatne, plaćaju li se knjižnične tantijeme, je li fotokopiranje dopušteno i pod kojim uvjetima, koji se standardi primjenjuju, kako se oblikuju zbirke, tko je po zakonu vlasnik zbirki, koji se zakonski propisi primjenjuju na pojedine vrste knjižnica, koje se kvalifikacije traže za knjižničare i je li pisana kulturna baština zakonski zaštićena.

Preliminarna analiza odgovora bila je predočena na Konferenciji, ali konačna će se verzija naći u tekstu *Preporuka za knjižnice*, koje će Odjel za kulturu Vijeća Europe uputiti najprije Ministarskoj komisiji na usvajanje, a ova će ih uputiti pojedinim zemljama članicama Vijeća. Predviđa se da će tekst Preporuka biti raspačan u travnju ove godine.

Posebnu pažnju sudionika Konferencije izazvala je gospođa Mirja

Hrvatsko muzejsko društvo, kao organizator ovogodišnjeg, trećeg po redu, savjetovanja *Arhivi, knjižnice, muzeji* koje će se održati 18. i 19. studenog 1999. u Rovinju, poziva sve zainteresirane kolege iz muzejske, arhivističke i knjižničarske struke da se priključe radu savjetovanja u okviru dvodnevnih plenarnih sjednica, radionica ili panel diskusija. Budući da će se na ovogodišnjem savjetovanju razmatrati "mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture", predložene su sljedeće teme: 1. dokumentacija kao oblik zaštite; 2. upoznavanje i primjena protokola Z39.50; 3. obrada elektroničke građe; 4. normativna kontrola formalne i sadržajne obrade građe; 5. virtualni muzeji, biblioteke i arhivi, uloga i primjena multimedije; 6. programski podrška u arhivima, knjižnicama i muzejima; 7. ekonomski aspekti i izbor programske podrške; 8. zakonska regulativa o arhivskoj, knjižničnoj i muzejskoj djelatnosti i komparativna analiza u odnosu na obradu i zaštitu građe te stručne kadrove. Tijekom savjetovanja, 17. studenog u 18 sati, bit će prezentiran CARNET, a rad seminara odvijat će se i kroz aktivno sudjelovanje u radu radionica.

Ryynänen, članica Europskog parlamenta i autorica izvještaja o knjižnicama naslovljenog *Uloga knjižnica u suvremenom svijetu*. (Izvještaj je dostupan na adresi <http://www.europarl.eu.int> pod brojem A4-0248/98.) U svom izvještaju gospođa Ryynänen tvrdi da će uloga knjižnica u Informacijskom društvu biti daleko značajnija nego što je bila u industrijskom i to zato jer će upravo one omogućiti slobodan pristup informacijama, potreban građanima u demokratskom društvu jednako kao i stvaraocima novoga znanja. Knjižnice će omogućiti doživotno učenje. Od knjižnica se očekuje i posebna briga za one skupine korisnika kojima redovite knjižnične usluge i službe nisu dostatne ili nisu u cijelosti primjerene, poput useljenika, etničkih manjina, tjelesno oštećenih, privremeno ili trajno društveno izoliranih osoba itd.

Izlaganja i rasprava na Konferenciji bili su usredotočeni na četiri ključne teme: slobodan pristup informacijama, oblikovanje informacijske politike, izradu primjerenih zakonskih propisa te zaštitu kulturne baštine. Slobodan pristup informacijama neodvojivo je vezan uz oblikovanje knjižničnih zbirki i nabavu građe. Smatra se da građu treba nabavljati prvenstveno na temelju njezine kvalitete i relevantnosti za zajednicu koju knjižnica uslužuje. Zbirke moraju odražavati raznolikost zajednice kojoj su namijenjene, pa će se nabavljati građa razlikovati po sadržaju, jeziku i obliku.

Građu odabire knjižničar prema svom nezavisnom i stručnom mišljenju, a na njegov izbor ne smiju utjecati politički, tržišni ili kakvi drugi razlozi. Knjižničar se u odabiru savjetuje s predstavnicima korisnika i predstavnicima obrazovnih, informacijskih i kulturnih ustanova. Proces odabira mora biti transparentan, a načela na kojima se odabir obavlja moraju biti javno poznata.

Etničke manjine moraju u knjižnicama moći naći građu na svom jeziku i o svojoj kulturi, ali im isto tako mora biti pristupačna građa o široj zajednici u kojoj žive na jeziku te zajednice. Knjižnica, pak, mora široj zajednici predstaviti kulturu pojedinih manjina koje žive u toj zajednici.

Knjižnica mora biti primjereno smještena i opremljena kako bi se i tjelesno oštećeni pojedinci mogli služiti njezinim uslugama i službama.

Knjižnica mora odlučiti i kako će korisnicima učiniti dostupnom građu koju sama ne posjeduje, kao i električnu građu. Hoće li se pritom osloni-

ti na tradicionalnu međuknjižničnu posudbu ili će koristiti usluge koje službe za dostavu dokumenata, pitanje je knjižnične politike. Knjižnična politika mora biti javno obznanjena i poznata korisnicima. Knjižnice moraju jasno reći koje usluge i službe nude svojim korisnicima, ali i čuvati pravo na privatnost svojih korisnika.

Osnovne bi knjižnične usluge, poput na primjer pregledavanja građe u samoj knjižnici, trebale biti besplatne.

Knjižnice bi trebale biti ravnopravan partner pri sklapanju ugovora s proizvođačima informacija i nakladnicima elektroničke građe, a u zakonima o autorskom pravu trebaju biti posebno navedene kao organizacije s javnom zadaćom kojima je cilj olakšati dostupnost i omogućiti korištenje informacija. Iz rasprave koja je slijedila bilo je jasno da knjižničari znaju da za posao ugovaranja nisu izobraženi, a čulo se i da bi državna tijela možda mogla bolje obaviti taj posao. Kolege iz zapadnih zemalja misle da bi osnivanje konzorcija knjižnica olakšalo poziciju knjižnica u pregovorima s proizvođačima informacija i nakladnicima.

Preporuke će sadržavati i dio koji se odnosi na zaštitu pisane baštine. Svaka bi zemlja trebala izraditi potpun popis svoje pisane baštine. Zakonskim bi propisima trebalo zabraniti trajan izvoz pisane baštine iz zemlje. Digitalizacija, o kojoj se mnogo govorilo, smatra se danas još nedovoljno pouzdanim sredstvom zaštite izvornika, jer se ne zna njezin vijek trajanja, a i cijena joj je još previsoka.

A. Horvat

Druga međunarodna konferencija o nacionalnim bibliografijama

Kopenhagen, 25. - 27. 11. 1998.

U Kopenhagenu je krajem studenoga 1998. godine pod pokroviteljstvom i u organizaciji IFLA-e održana druga međunarodna konferencija o nacionalnim bibliografijama. Konferencija je dugo godina najavljivana, potreba za njezinim sazivanjem bila je u svjetskoj knjižničarskoj zajednici prisutna barem posljednjih osam ili devet godina, a jednom je bila i odgođena. Te činjenice sugeriraju da je bila pomno i dobro pripremljena. Za njezinu programsku koncepciju odgovorni su UBCIM i Odjel za bibliografsku kontrolu IFLA-e, koji su u suradnji s IFLA-inom

Sekcijom za nacionalne knjižnice i Konferencijom ravnatelja nacionalnih knjižnica ustrojile međunarodni organizacijski odbor, pronašle zavidan broj sponzora i uz pomoć lokalnog, Danskog organizacijskog odbora omogućile višestruko reprezentativan skup eksperata zaduženih za pitanja razvoja tekućih nacionalnih bibliografija.

Reprezentativnost je osigurana, s jedne strane, dolaskom velikog broja sudionika (oko 120) sa svih strana svijeta (što je djelomično omogućeno sponzorski pokrivenim putnim troškovima), a s druge strane stručnom reprezentativnošću tema i njihovih izlagača.

Organizatori su zamislili konferenciju kao pokušaj svojevrstne "inventure", na kojoj će se utemeljiti revizija preporuka formuliranih pod pokroviteljstvom UNESCO-a na Prvoj međunarodnoj konferenciji posvećenoj nacionalnim bibliografijama, održanoj u Parizu 1977. godine.

To je djelomično bio i razlog da svi sudionici, u materijalima što su ih dobili nekoliko tjedana prije skupa, prime i brošuru s izvornikom preporuka iz 1977., te dio novijih istraživanja poduzetih s namjerom da se istraže neki aspekti nacionalnih bibliografskih produkcija (u "klasičnom" tiskanom ili suvremenom elektroničkom okružju).

Iako je bilo naglašeno da se očekuje da će konferencija imati interaktivni karakter (isto je tako rečeno da se ne očekuje izvješćivanje o nacionalnim problematikama tekućih bibliografija), ostalo je razmjerno malo radnog vremena za veću razmjenu mišljenja.

Konferencija je zapravo imala ple-narni karakter.

Konferencija je otvorena uvodnim izlaganjem Marcelle Beaudiquez, direktorice znanstvenog i mrežnog razvoja Bibliothèque nationale de France. Referat pod nazivom *Nacionalne bibliografske službe u 21. stoljeću: evolucija i revolucija* donio je pregled učinaka, neispunjenih mogućnosti i stvarnih ili predviđenih izazova koji pred tri komponente preporuka iz 1977. (obvezni primjerak, nacionalna bibliografija, bibliografski ured) stavljaju nove tehnološke okolnosti. Ovaj uvodni referat postavio je više zanimljivih pitanja nego što je na njih tijekom konferencije odgovoreno. Istog su dana slijedila još dva izlaganja: Grethe Jacobsen (Danska) o opsegu bibliografija, odnosno odabiru građe za popisivanje u kontekstu pojave novih mrežnih publikacija, i

opširni prikaz (*Standards for international bibliographic control: proposed data requirements for national bibliographic records*) Olivie Madison (SAD) o IFLA-inom istraživanju bibliografskih entiteta zanimljivih korisnicima bibliografskih zapisa, svojstvima tih entiteta i vrstama odnosa koji mogu postojati među njima.

Drugog dana konferencije u prijepodnevnom terminu održana su preostala dva izlaganja, nakon kojih je uslijedila panel-diskusija. Prvo predavanje, Roberta Smitha iz Britanske knjižnice, pod nazivom *Distribution and exchange* otkrilo nam je na koji način ta knjižnica sistemski pristupa diseminaciji nacionalne bibliografije. Pokazano je da je za zadržavanje vodeće uloge nacionalne bibliografske kuće i njezinih bibliografskih proizvoda u distribuciji bibliografskih podataka ključno prilagoditi se očekivanjima njezinih korisnika. To će pretpostaviti ispitivanje njihove strukture, navika i potreba. Da bi se osigurao vodeći kontinuitet, potrebno je osim toga istražiti kooperativne inicijative (javnog i privatnog sektora) i u konačnici razviti model odnosa između nacionalne bibliografije i mreže njezinih glavnih "interesnih grupa" (knjižarska, knjižnična i znanstvena zajednica). Model će biti temeljen na partnerstvu i kooperativnim zadacima, a potpomognut miješanim ekonomskim modelom (javnog i privatnog sektora). Posljednje izlaganje pripremljeno za zajednički (plenarni) dio konferencije bilo je ono Giuseppe Vitiella, posebnog savjetnika Vijeća Europe, *Legal deposit and national bibliographic services: developments in the framework of the cooperative perspective and the convergence phenomenon*.

U poslijepodnevnom terminu slijedio je "najkreativniji" dio konferencije: rad po diskusijskim grupama. Teme su bile sljedeće: koja je budućnost tiskanih bibliografija, koliko bi - u proizvodnji nacionalne bibliografije - osim nacionalnih knjižnica trebale biti uključene druge institucije, može li koncept nacionalne bibliografije još opstati, preuzima li ulogu nacionalne bibliografije Internet, koja je budućnost standarda u vremenu Interneta, je li opravdano postojanje bibliografske agencije u sadašnjoj ekonomskoj situaciji, na koji način mogu bibliografske agencije bogatijih zemalja pomagati onima manje razvijenih zemalja, treba li nacionalna bibliografija zabilježiti sve što se objavljuje, treba li zarađivati na

nacionalnim bibliografijama? Ovih desetak tema trebalo je potaknuti i strukturirati razmjenu mišljenja (i iskustava) i pridonijeti manje ili više koherentnom uobličavanju mogućih preporuka koje bi trebale "pokriti" određene aspekte globalne problematike nacionalnih bibliografija (ponašanje njihove "održivosti" u globalnom mrežnom okružju).

Trećeg, posljednjeg dana službenog programa konferencije, nakon prijepodnevnog organiziranog posjeta odabranim danskim knjižnicama, uslijedila je završna plenarna sjednica zadatak koje je bio donijeti nacrt novih preporuka za razvoj tekuće nacionalne bibliografije u 21. stoljeću. Već letimičan pregled nacрта što ga je za plenarnu sjednicu - a na temelju skiciranih zaključaka diskusijskih grupa - priredio organizacijski komitet pokazuje da je konferencija nastojala zadržati određeni kontinuitet (u odnosu na preporuke iz 1977. godine) u pogledu vanjske ali i unutarnje forme dokumenta. Riječ je o sličnoj strukturi poglavlja i (pažljivom, biranom) uobličavanju pojedinih preporuka. Predsjedavajući organizacijskog komiteta, Ross Bourne, izvjestio je sudionike da konačnu verziju preporuka treba očekivati krajem siječnja 1999. godine. Pregled će biti dostupan na adresi: <http://www.ifla.org/VI/3/icnbs/icnbs.htm>, gdje se i danas mogu naći tekstovi prezentirani na konferenciji.

Konferencija je imala i svoj neradni - društveni dio koji je, osim ugodnog druženja i razmjene iskustava u neformalnoj atmosferi, bio ispunjen srdačnošću susretljivih Danaca koji su dobrom organizacijom i velikodušnim zakuskama učinili boravak u Kopenhagenu praktičnim i vrlo ugodnim.

T. Murati

■ U Berlinu je od 6. do 10. prosinca 1998. godine održana međunarodna konferencija *Medijski kompetentna knjižnica u informacijskom društvu*, u organizaciji Njemačkog knjižničnog instituta i Centralne i regionalne knjižnice Berlin. Konferencija je održana pod pokroviteljstvom Ministarstva za vanjske poslove i kulturne fondacije.

U radu konferencije sudjelovalo je osamdesetak knjižničara i informacijskih stručnjaka iz Austrije, Češke, Estonije, Njemačke, Rusije, Švedske, Velike Britanije i Hrvatske. Uz pozvana izlaganja, Konferencija je radila i kroz okrugle stolove (u kojima smo aktivno sudjelovali) te prezentacije

(Siemens i RDS: rad na daljinu /televorking/ i videokonferencija).

Istaknut ćemo samo centralne teme Konferencije: Uloga knjižnica i informacija u socijalnom okruženju (s naročitim naglaskom na narodne knjižnice); Nove mogućnosti usluga korisnicima (uz posjet i prezentaciju rada Call Center-a); Telekomunikacije, telework i telelearning (okrugli stol je održan kao međunarodna videokonferencija); Uloga knjižnica u razvoju informatičke pismenosti osoblja i korisnika (pitanje informatički pismenih knjižničara i informatički pismenih korisnika); Informatička pismenost i osobni razvoj.

Kao i okrugli stolovi i izlaganja su bila popraćena diskusijama i izmjenama iskustava, koja su za sve prisutne bila vrlo važan dio Konferencije. Izlaganja su prikazala načine rada u različitim okruženjima, prednosti i nedostatke modernih tehnologija, te rezultate istraživanja korisnika i stanja u knjižnicama u različitim zemljama.

Izuzetna korisnost za nas se očitovala u tome što su sudionici bili iz nama bliskih sredina sa sličnim problemima, tako da je čitav niz njihovih rješenja i prijedloga moguće primijeniti kod nas. Pogotovo rješenja tipa "s malo para, puno muzike", no takva rješenja zahtjevaju veliko zalaganje samih knjižničara i spremnost na radikalne promjene.

Na kraju konferencije svi sudionici su se složili da se knjižničari moraju sve više prilagođavati korisnicima, nuditi sve veći broj usluga i prihvaćati više od drugih nove tehnologije, jer će to biti jedini način opstanka, da dokažemo da smo sposobniji u pružanju informacija (i jeftiniji) od skupih komercijalnih servisa. Ujedno su se pokazali novi načini obrazovanja knjižničara kako bi bili što bolji i na što veću korist svojim korisnicima.

Željeli bismo istaknuti izvrsnu organizaciju same Konferencije i zahvaliti Njemačkom bibliotekarskom institutu i gospodji Elisabeth Simon, koji su nam omogućili da sudjelujemo u radu Konferencije.

A. Janeković i I. Soljačić-Richter

■ U Bratislavi je od 25. do 27. siječnja 1999. godine održan 7. međunarodni simpozij BOBCATSSS'99. BOBCATSSS je nastao kao udruženje nekolicine europskih instituta za obrazovanje u području informacijskih znanosti. Sam naziv je akronim sastavljen od početnih slova naziva europskih sveučilišnih gradova koji su sudjelovali u osnivanju (Budim-

pešta, Oslo, Barcelona, K(C)openhagen, Amsterdam, Tampere, Stuttgart, Sheffield, Szombathely). Inicijator osnivanja i prvi organizator skupa bio je Institut i fakultet za ekonomiju i informaciju Visoke škole u Amsterdamu, a od 1998. godine organizaciju je preuzela Kraljevska škola za knjižničnu i informacijsku znanost iz Kopenhaga. Sudionici skupa su profesori, bibliotekari, informatičari i studenti bibliotekarstva i informacijskih znanosti. Simpozij je odraz nastojanja uspostavljanja dijaloga između znanstvenika, bibliotekara, informacijskih menadžera i studenata Istočne i Zapadne Europe. Ovogodišnje su teme bile: *Učenje za cijeli život, Doživotno učenje, Društvo koje uči, Obrazovne institucije (škole, fakulteti)*. Teme su obrađene u nizu sadržajno grupiranih izlaganja i razgovora u radionicama. Profesori i studenti Odsjeka za informacijske znanosti, Filozofskog fakulteta iz Zagreba, predstavili su se sa šest projekata koji su pokrivali problematiku informacijske tehnologije u nastavi i istraživanju, upravljanja informacijama i znanjem, uloge knjižnice u stalnom obrazovanju te obrazovanju informacijskih stručnjaka.

Naši projekti i naši studenti bili su zapaženi po kvaliteti, ali i po broju prisutnih, na što smo ponosni.

Simpozij je izvrsno organiziran za što treba posebno pohvaliti studente i profesore bibliotekarske škole iz Stuttgarta i Darmstadta i domaćine iz Bratislave. Zbornik savjetovanja može se posuditi u NSK i u knjižnici Odsjeka za informacijske znanosti. Slijedeći BOBCATSSS simpozij održat će se u Krakovu, a tema će biti: *Pravo na znanje i zaštita intelektualnog vlasništva*.

J. Lasić-Lazić

■ Dvadeseta konferencija IATUL-a održat će se od 16. do 22. svibnja 1999. godine na Tehničkom sveučilištu Kreta u mjestu Chania u Grčkoj. Konferencija je naslovljena *Mjesto knjižnica budućnosti u ljudskoj komunikaciji*. Više je pojedinosti moguće naći na adresi: <http://www.library.tuc.gr> ili <http://educate.lib.chalmers.se/IATUL>

■ Od 23. do 26. svibnja 1999. godine bit će u Dubrovniku održana Treća međunarodna konferencija o konceptima u knjižničnoj i informacijskoj znanosti (Third International Conference on Concepts in Library and Information Science) - CoLIS3. Kao što sam naziv konferencije pokazuje, ovo je treća u nizu međunarodnih

konferencija čiji je opći cilj kritički istražiti i raščlaniti knjižničnu i informacijsku znanost kao znanstvenu disciplinu i područje s povijesnog, teorijskog i empirijskog gledišta. Prva takva konferencija održana je 1991. godine u Finskoj, u organizaciji sveučilišta u Tampereu, a druga pet godina kasnije, 1996. godine u Danskoj u organizaciji Kraljevske škole za knjižničnu i informacijsku znanost u Kopenhagu. Ovogodišnju konferenciju organiziraju: Sveučilište u Zagrebu, Sveučilište u Tampereu (Finska), Kraljevska škola za knjižničnu i informacijsku znanost u Kopenhagu i Sveučilište Rutgers (SAD).

Glavna tema konferencije su digitalne knjižnice i izazovi koji se pojavljuju prilikom njihovog oblikovanja. Podteme koje će biti obrađene kroz pozvana izlaganja, kratka izlaganja, demonstracije i postere odnose se na: temeljne i teorijske aspekte i pitanja vezana uz digitalne knjižnice, prirodu digitalnih zbirki, organizaciju digitalnih knjižnica, pristup digitalnim knjižnicama, uporabu digitalnih knjižnica, tehničku infrastrukturu, evaluaciju digitalnih knjižnica, društvena pitanja vezana uz digitalne knjižnice, ekonomska pitanja, integraciju raznorodnih izvora informacija u digitalnim knjižnicama i usporedbe tradicionalnih i digitalnih knjižnica. Izbor tema nadasve je zanimljiv zbog činjenice da koncept digitalnih knjižnica nije stariji od jednog desetljeća i da se još uvijek nalazi u fazi razvoja. U tom su razdoblju provedena mnoga istraživanja rezultat kojih su i prve digitalne knjižnice dostupne putem Interneta. Upravo zbog te dostupnosti digitalne su knjižnice pobudile veliko zanimanje u svijetu, no usprkos prvim pozitivnim rezultatima ostalo je još dosta neriješenih konceptualnih, filozofskih, teorijskih, istraživačkih i drugih pitanja čije se rješavanje još uvijek nalazi u početnoj fazi. Posebnost ove konferencije je u brojnom sudjelovanju svjetski poznatih imena s područja informacijskih znanosti poput M. Bucklanda, C. Borgman, B. Allena, R. Capurra, P. Sturgesa i drugih.

Uvod u konferenciju bit će "tutorial" o općem pogledu na digitalne knjižnice koji će održati E. Fox, a kao završni dio konferencije, točnije nakon nje, uslijedit će i dvije radionice koje će voditi S. Erdelez, Ph. Doty i P. Kantor s temama oblikovanja i evaluacije digitalne knjižnice.

Pored svega navedenog, za vrijeme konferencije bit će postavljena i

izložba knjiga i časopisa iz područja informacijskih znanosti u organizaciji ISIPa.

Konferencija je od samih početaka priprema za održavanje prisutna na Internetu i to na adresi URL:<http://www.colis3.hr> na kojoj su dostupne i detaljne informacije o njenom odvijanju.

R. Vrana

■ Treća northumbrijska međunarodna konferencija o mjerenju vrsnoće usluga u knjižnicama i informacijskim središtima pod nazivom *Vrijednost i utjecaj* održat će se od 27. do 31. kolovoza 1999. godine u Longhirst Management Training and Conference Centre u mjestu Longhirst Hall u Northumberlandu u Velikoj Britaniji. Pokrovitelj konferencije je Odsjek za informacijski i knjižnični menadžment Sveučilišta Northumbria u Newcastleu. Konferencija je namijenjena voditeljima knjižničnih i informacijskih službi, istraživačima i nastavnicima. Teme o kojima će se govoriti jesu: digitalne knjižnice, mjerenje vrsnoće elektroničkih službi, Internet kao informacijski izvor, vrijednost i utjecaj narodnih knjižnica, kvantitativna i kvalitativna analiza, istraživački projekti, "benchmarking", stvaranje kulture trajnog usavršavanja, djelotvornost mjerenja vrsnoće usluga i službi, vrednovanje izvedbi itd. Na konferenciji će biti predstavljen i novi časopis koji izdaje ASLIB u suradnji s Odsjekom za informacijski knjižnični menadžment, a uređuje ga virtualno uredništvo. Više pojedinosti na adresi: <http://www.aslib.co.uk> ili <http://ilm.unn.ac.uk/>

■ Treća europska konferencija o istraživanju i naprednoj tehnologiji za digitalne knjižnice, ECDL'99 održat će se u Parizu od 22. do 24. rujna 1999., u suorganizaciji Nacionalne knjižnice Francuske i Nacionalnog istraživačkog instituta za informatiku i automatizaciju (INRIA). Djelomično je financiraju Europska komisija i ERCIM (Europski istraživački konzorcij za informatiku i matematiku).

Više se obavijesti može naći na adresi:

<http://www.rocq.inria.fr/EuroDL99>
(engl. jezik)

ili:
<http://www.rocq.inria.fr/EuroDL99/french.htm>
(franc. jezik)

■ U povodu pedesete godišnjice utemeljenja bibliotekarskog studija na Sveučilištu u Vilniusu u Litvi, Fakultet za komunikologiju Sveučilišta u Vilniusu priprema međunarodnu

konferenciju pod nazivom *Bibliotečna i informacijska znanost: tradicija i suvremenost*. Konferencija će se održati 23. i 24. rujna 1999. godine, a uz domaće predavače o svojim će

konceptijama studija govoriti i predavači iz Estonije, Hrvatske, Islanda, Latvije, Nizozemske, Poljske, SAD-a, Slovenije, Švedske i Velike Britanije.

OSVRTI

Primili smo zanimljiv osvrt kolege Vojislava Matage kao reakciju na raspravu o slobodi izražavanja i slobodnom pristupu informacijama, održanu tijekom skupštine ZKD-a u jesen 1998. Objavljujemo je s neznatnim kraćenjima i pozivamo kolege da iznesu i svoje mišljenje koje ćemo rado objaviti u Novostima.

Osvrnuo bih se na dva problema, za koja se u prvi mah može učiniti da i nisu u dodiru s glavnom temom. Prvi se tiče imenovanja narodne knjižnice kulturnom ustanovom, a drugi korisničkog pristupa informacijama. Oba problema pak, posredno ili neposredno, dodiruju fenomen vrijednosti.

Čini mi se da je krajnje vrijeme da se zapitamo: jesu li narodne knjižnice još kulturne ustanove? Ako jesu, na koji način i u kojem smislu to jesu? Po mom sudu – dva su razloga zbog kojih bi to trebalo pitati. Prvi propituje odnos: kultura-civilizacija, a drugi se tiče opće banalizacije i trivijalizacije kulturnih sadržaja. Prvi razlog, dakako, ima smisla ukoliko pod pojmom kultura imamo na umu njezino "njemačko" određenje, kako ga u svojoj znamenitoj knjizi *O procesu civilizacije* imenuje Norbert Elias. Naime, "njemački" pojam *kultura* odnosi se isključivo na duhovne, umjetničke i religijske činjenice, s tendencijom da povuče oštru crtu između te vrste činjenica na jednoj i političkih, gospodarskih i društvenih činjenica na drugoj strani.

Ako se ne varam, i hrvatsko je poimanje kulture blisko "njemačkom", što je posve razumljivo ima li se u vidu kulturno-povijesni kontekst. U tom smislu su onda muzeji, kazališta i knjižnice kulturne ustanove. Što zapravo hoću reći? Moj je dojam, reći ću to patetično, da se *dubovno poslanje* knjižnice zamjenjuje njenim *društvenim poslanjem*. Što će reći da političke, gospodarske i općenito društvene činjenice potiskuju eminentno dubovne činjenice: umjetničke, religijske, filozofske, znanstvene. Odnosno da opće društvene vrijednosti potiskuju eminentno dubovne vrijednosti: civilizacija zamjenjuje kulturu.

Drugi razlog, rekosmo, zbog kojeg se treba pitati o atribuiranju knjižnica kulturnim ustanovama, ve-

zuje se uz problem trivijalizacije i banalizacije opet onih eminentno dubovnih sadržaja što se posreduju kao književnost, kao umjetnost u najširem smislu, kao filozofija i kao znanost. Vjerujem da su mnogi od vas i sami svjedoci kako su nam knjižnice, u posljednjih petnaestak godina, naprosto zasute paraliteraturom, parafilozofijom i pseudoznanošću. Ezoterijski val zapljusnuo je gotovo sve duhovne prakse.

Povežemo li sad oba razloga zbog kojih pitamo: jesu li (a ako jesu, u kojem smislu i na koji način) narodne knjižnice još kulturne ustanove, problem njihova atribuiranja dodatno se komplicira, budući da se mnoštvo faktora sudara, miješa i isprepliće. Držim da će se većina od vas složiti ako kažem da je pomicanje uloge knjižnice s kulturne k civilizacijskoj funkciji, osobito uočljivo s pojavom računala u knjižnici. Stoga se više nitko upućen i ne čudi, kaže li se za knjižnicu da je informacijski centar.

Sažmemo li sada ono što smo upravo rekli, onda, s pravom možemo zaključiti kako knjižnice, s aspekta "njemačkog" poimanja kulture, više nisu kulturne nego civilizacijske ustanove. Na tu se činjenicu, dakako, može odmahnuti rukom, ali se bojim da bi takva ignorantska gesta bila i više nego neozbiljan čin. Naime, ako je neka društvena odnosno kulturna pojava izmijenila svoj izgled i svoju funkciju, onda ona, logično, traži i novo ime. Jer ime nije tek puka oznaka u komunikacijskoj mreži, nago sam logos (smisao) pojave koju određuje u cijelosti.

Drugi problem o kojem bih htio govoriti, odnosi se na izvještaj o 64. generalnoj konferenciji IFLA-e i pitanju slobodnog pristupa informacijama, što ga je podnijela kolegica Aleksandra Horvat na skupštini Zagrebačkog knjižničarskog društva, 28. rujna 1998. godine.

Ovaj su broj uredili

Aleksandra Horvat
Tatjana Nebesny
Krešimir Pintarić
Dubravka Stančin-Rošić
Mate Šikić
Daniela Živković

Glavna urednica
Aleksandra Horvat

Adresa uredništva
HBD, c/o Filozofski fakultet u
Zagrebu, Ivana Lučića 3
10000 Zagreb
tel. 01-6120-217
faks 01-6156-879

Rukopise molimo slati po mogućnosti na disketi (u priredniku Word ili WP), faksom ili poštom na adresu uredništva. Za točnost podataka u tekstovima odgovaraju autori.

Za članove HBDA
NOVOSTI su besplatne

Cijena za knjižnice
20 kn

Adresa za narudžbu društvenih izdanja

HBD, Mate Šikić
c/o Nacionalna i sveučilišna knjižnica
Hrvatske bratske zajednice bb.
10000 Zagreb
tel. 01-6159-320

Slog
DENONA d.o.o. – Zagreb

Tisak
KRATIS d.o.o. – Zagreb

Mislim da neću reći ništa novo ako kažem da se u odnosu na pristup informacijama u nekoj društvenoj zajednici, u najvećoj mjeri može odrediti, u najširem smislu, kulturno-politički karakter dotične zajednice. Na temelju pristupa informacijama veoma se lako može zaključiti je li riječ o zatvorenom ili otvorenom, autarkičnom i totalitarnom ili pak o demokratskom društvu. Bit ću ponovo patetičan pa ću reći kako će od pristupa informacijama umnogome ovisiti izgled budućeg društva.

Onima koji su bili prisutni na zagrebačkoj skupštini prizvat ću u sjećanje, a onima koji nisu bili namirem u sjećanje, slučaj onih knjižnica na jugu Francuske, gdje su lepenovci (bili) došli na vlast. (Nadam se da ću, načelno korektno, parafrazirati ono što je o navedenom slučaju rekla kolegica Horvat.)

Spomenuta su gospoda, naime, zavirila u knjižnice i izjavila da im se, dakako, s njihova političkog aspekta, struktura fondova ne sviđa. Rekli su otprilike: imate previše lijevo orijentirane literature, a premalo desno orijentirane. Dajte to uravnotežite. I da ne duljim: nastala je poprilična strka, a imala je posla i francuska vlada, pa čak i IFLA.

I koliko god da je riječ o indikativnom slučaju, on za ovu moju intervenciju i ne bi bio toliko važan da nije

provukao jednu digresiju u kojoj je bilo govora o "angloameričkom" stajalištu spram slobodnog pristupa informacijama. Ako se ne varam, kolegica Horvat je rekla, kako "Angloamerikanci" zastupanju tezu da sve informacije, bez obzira na vrijednost, u jednakom omjeru, moraju biti dostupne korisnicima.

I evo nas u srcu stvari, kod fenomena vrijednosti! Nije li "angloamerički" pristup fenomenu vrijednosti svojevrsni vrijednosni relativizam, i ako jest, možemo li "pristati" na takav relativizam? Ako imalo poznajemo povijest civilizacija, kultura i društvenih zajednica (čak i onih tribalnih) znamo da je svaka od njih počivala ne na relativizmu, nego, naprotiv, upravo na vrijednosnom apsolutizmu. Svaka kultura i svaka zajednica, bez obzira na razvojne mijene, u određenom razdoblju, u stanovitom smislu konstituira vrijednosni Apsolut. Inače se, bilo kao kultura, bilo kao zajednica, ne bi mogla ni oblikovati ni održati.

Pokušajmo to pokazati na primjeru novijeg zapadnoeuropskog društva. Neka to najprije bude politička sfera. Sloboda, jednakost pred zakonom, solidarnost, tolerancija su vrijednosti, dok su nesloboda, nejednakost pred zakonom, nesolidarnost i netolerancija ne vrijednosti. Ili, uzmi-mo moralnu sferu. Nezakonito stjecanje dobara ili krađa, laž, ubojstvo

su ne vrijednosti; zakonito stjecanje dobara, istina i čuvanje i zaštita života su vrijednosti. Mržnja je ne vrijednost – ljubav vrijednost. I tako dalje.

Može li se, dakle, "dopustiti" jednak pristup onom izvoru informacija koji pronosi genocidne ideje i onom koji pronosi ideje ljubavi i suradnje? Ili pak onom koji poziva na toleranciju i onom koji poziva na rasnu ili nacionalnu mržnju? Jednostavnije rečeno: mogu li kupiti pet primjeraka Hitlera žato što sam kupio pet primjeraka Ghandija?

Uopćimo ono što smo rekli na drugoj razini. Sloboda, jednakost ljudi pred zakonom, solidarnost, tolerancija, istina, zakonito stjecanje dobara, zaštita života i ljubav, idu u red onih vrijednosti koje zajedničkim imenom zovemo dobrom. Nesloboda, nejednakost ljudi pred zakonom, nesolidarnost, netoleranciju, laž, nezakonito stjecanje, ubijanje ljudi i uništavanje života – nazivamo zlom. Možemo li "pristati" na takvu civilizaciju ili na takvu kulturu u kojima će poimanje dobra i zla biti relativizirano? (Namjerno nisam govorio o vrijednostima u estetičkoj sferi, budući da je riječ o iznimno kompleksnu problemu. Naravno, to ne znači da i o njemu ne treba progovoriti, ali, u nekoj drugoj prigodi i na nekom drugom mjestu.)

56625

NOVI NASLOVI

HRVATSKO knjižničarsko društvo. Skupština (31 ; 1998 ; Zadar)

Korisnici u 21. stoljeću – izazov za knjižničarsku struku : radni materijali : Zadar, 7.- 10 listopada 1998. / 31. skupština Hrvatskoga knjižničarskog društva. Zadar : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 1998. 153 str. ; 23 cm

50,00 kn

JANEŠ-Žulj, Marjana. Gradska knjižnica "Franjo Marković" Križevci : spomen knjiga u povodu 160. godišnjice postojanja / Marjana Janeš-Žulj, Petar Delić. Križevci : Gradska knjižnica "Franjo Marković", 1998. 128 str. : ilustr. u bojama ; 24 cm

ISBN 953-97623-0-8

100,00 kn

JURIČIĆ, Vedrana. Glazbene zbirke u narodnim knjižnicama / Vedrana

Juričić, Sanja Vukasović-Rogač. Rijeka : Naklada Benja, 1998. 159 str. : ilustr. ; 24 cm. (Priručnici iz knjižničarstva ; knj. 4)

ISBN 953-6003-34-1

120,00 kn

OKRUGLI stol Skupni katalog serijskih publikacija u Republici Hrvatskoj (1998 ; Zagreb)

Zbornik referata / Okrugli stol Skupni katalog serijskih publikacija u Republici Hrvatskoj, Zagreb, 29. lipnja 1998. ; urednica Dorica Blažević. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 1999. 121 str. ; 23 cm

ISBN 953-6000-74-1

MEĐUNARODNO savjetovanje Knjižnice europskih gradova u 21. stoljeću (1998 ; Varaždin)

Zbornik radova / Međunarodno savjetovanje Knjižnice europskih gradova u 21. stoljeću, Varaždin, 4.-7. XI. 1998. Varaždin : Gradska knjižnica i čitaonica Metel Ožegović, 1998. 316 str. ; 23 cm. (Godišnjak Gradske knjižnice i čitaonice Metel Ožegović Varaždin ; br. 2)

200,00 kn

STRUČNI skup Predmetna obradba – ishodišta i smjernice (1997 ; Zagreb)

Predmetna obradba – ishodišta i smjernice : zbornik radova [Zagreb, 1. i 2. listopada 1997.] / uredile Jadranka Lasić-Lazić ... [et al.]. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 1998. XIII, 433 str. ; 21 cm. (Izdanja Hrvatskoga knjižničarskog društva ; knj. 27)

ISBN 953-6001-06-3